
RAPPORT
Arkeologisk undersökning 2004

Silbojokk, Raä 368, Arjeplog socken
Norrbottens län, Lappland

Rapport

Arkeologisk undersökning
Norrbottnens län
Lappland
Arjeplog sn
RAÄ 368

Tekniska uppgifter

Län: Norrbotten
Landskap: Lappland
Kommun: Arjeplog
Socken: Arjeplog
Fornlämning: Raä 368 - Hyttlämning
Fastighet: Arjeplog kronoöverloppsmark
Ek. karta: 26G e-f 4-5

Länsstyrelsens (beslut) dnr: 431-7862-04
Norrbottnens museum dnr: 351-2004 och 506-2004

Uppdragsgivare/finansiär: Länsstyrelsen i Norrbottens län
Typ av uppdrag: räddningsundersökning

Fältarbetsledare: Lars Backman, Åsa Lindgren
Fältpersonal: Tor-Henrik Buljo, Johan Hägg och Olof Östlund
Rapportansvarig: Lars Backman
Renritning: Stina Holmvall
Underkonsulter: Åke Lundqvist, båttransporter; Föremålsvården i Kiruna, konservering

Fältarbetstid: 347 timmar under tiden 7-18/6.
Fyndhantering: 60 h
Rapporttid: 180 h varav 40 tim renritning (exkl. komplettering)

Koordinater: X7376445 / Y1522905 (SV delen av fyndförande område) rikets nät, inmätt med
GPS User grid WGS 84
Höjd över havet: 470-480 m
Undersökt yta: ca 40 m² (okulärt besiktigat ca 1200 m²)

Fynd: 1-310, bilaga 4
Foto: Acc nr: 2004:110:1-124 (digitala), bilaga 5
Analyser: Osteologi: Petra Molnar, bilaga 6
Datering: 1635 - 1770 (utifrån fynd och historiska källor)

Dokumentationsmaterial: Fältanteckningar, originalritningar (12 st, bilaga 2) och
originalhandlingar förvaras i Norrbottens museums (Nbm) arkiv. Foton förvaras i
Nbms bildarkiv (acc nr 2004:110:1-124) och fynden förvaras i Nbms föremålsarkiv i
väntan på fyndfördelning.

Framsida foto © Nbm Acc nr 2004:110:11 Silbojokks utlopp i Sädvajaure

Innehåll

TEKNISKA UPPGIFTER	1
INNEHÅLL	2
SAMMANFATTANDE INLEDNING	3
BAKGRUND	3
RESULTAT I KORTA DRAG	3
TOPOGRAFI OCH NATURLANDSKAP.....	3
HISTORIK	4
SILVERVERKETS HISTORIK.....	4
KYRKANS HISTORIK.....	4
SILBOJOKK I ETT STÖRRE SAMMANHANG	4
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	5
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
FRÅGESTÄLLNINGAR	5
ARKEOLOGISK POTENTIAL	5
ARBETSBESKRIVNING.....	5
METOD.....	6
AVVIKELSER FRÅN ARBETSPLENEN	7
UNDERSÖKNINGSRESULTAT	7
YTA A OCH J.....	7
ANLÄGGNING 1 HUSGRUNDEN	7
GRAVAR	8
FYNDEN	9
SLUTSATSER OCH TOLKNINGAR	10
ANLÄGGNING 1 HUSGRUND.....	10
GRAVSKICK	10
VEM OCH HUR MÅNGA ÄR BEGRAVDA?	11
FLER FRÅGOR.....	12
JÄMFÖRANDE ANALYS MED ARKEOLOGI I NORRBOTTEN	12
KLARGÖRA DEN TIDIGA KYRKÖBYGGNADSHISTORIEN	12
STUDIER AV DET FÖRKRISTNA GRAVSKICKET	12
LÄMNINGARNA I SILBOJOKK UTIFRÅN ETNICITET OCH KULTURELL IDENTITET	12
UTVÄRDERING OCH KÄLLKRITIK	13
EROSIONENS FÖLJDER	13
FRAMTIDA UNDERSÖKNINGAR	14
REFERENSER.....	15
TRYCKTA KÄLLOR	15
OTRYCKTA KÄLLOR	15
BILAGOR	

Sammanfattande inledning

Norrbottens museum utförde under försommaren 2004 en räddningsundersökning inom Raä 368, Arjeplog sn, Lappland. Detta med anledning av att fynd av skelettdelar påträffats på stranden 2002. Arbetet utfördes under perioden 2004-06-07 - 06-18 av projektledare Lars Backman och Åsa Lindgren, samt arkeologerna Tor-Henrik Buljo, Johan Hägg och Olof Östlund. Detta efter beslut av Länsstyrelsen i Norrbottens län (431-7862-04). Länsstyrelsen bekostade även undersökningen.

Arbetet omfattade okulär besiktning och fyndregistrering inom ett ca 1200 m² stort område, samt arkeologisk undersökning av totalt ca 40 m².

Bakgrund

Denna undersökning är en fortsättning på det arbete som tog sin början sommaren 2002 då bröderna Lundqvist, Ballasluokta påträffade ett kranium i anslutning till den plats där Piteå silververk legat. Bröderna Lundqvist kontaktade då Ingela Bergman vid Silvermuseet i Arjeplog. Fyndet togs om hand och sändes till Statens Historiska Museum i Stockholm och uppgifterna rapporterades till Länsstyrelsen i Norrbottens län. En process för att närmare undersöka fyndplatsen sattes i gång och resulterade i en besiktning 2003 (Nbm dnr 2003/380) och vidare den undersökning som här föreligger i rapport.

Resultat i korta drag

Denna undersökning resulterade i att elva gravar undersöktes och totalt 15 begravda individer kunde räknas in i dessa. Det råder således inget tvivel om att det är den gamla kyrkogården som påträffats. Den husgrund som iakttagits är med stor sannolikhet resterna efter åtminstone en av de kyrkobyggnader som funnits på platsen.

Trots att området utsatts för stora skador i samband med sjöregleringen finns dock tillräckligt kvar av lämningarna för att kunna undersökas och tolkas.

Topografi och naturlandskap

Raä 368 är beläget vid sjön Sädvajaure SV om Silvervägen, ca 9 mil NV om Arjeplog. Fornlämningsområdet är beläget på bäge sidor om bäcken Silbojokk där den rinner ut i sjöns sydvästra del (bilaga 1). Terrängen längs bäckens dalgång är kuperad och bäckens förgreningar har sina källflöden på kalfjället i NN, V och SV om Raä 368. I väster reser sig fjället Fierras med toppar på omkring 1600 m ö h. Vegetationen kring hyttan består av fjällbjörkskog med enstaka inslag av barrträd. Marken är täckt av frodiga örter och här och där finns små myrar som i sen tid nyttjats för slätter.

Sädvajaure dämades första gången 1942 och är därefter uppdämd i omgångar. Sjön har idag en högsta nivå på ca 477 m ö h vilket är ca 14 m över den ursprungliga (Norrmann 1989:13). Nivån varierar kraftigt i samband med olika grad av urtappning. Sjöstranden är kraftigt eroderad och saknar vegetation (se fig. 1). Den består av block, sten, grus och under detta tar en finkornig silt vid.

Fig 1. Översikt över undersökningsområdet sett från "hyttsidan" S om bäcken.
© Norrbottens museum
Acc nr 2004:110:5

Historik

Fornlämning Raä 368, Arjeplog sn, har beteckningen hyttområde och består av lämningar efter bl a hytta, bostäder, uthus, slaggvarpar och smedja. Kyrka, begravningsplats och prästgård skall enligt historiska källor ha funnits på platsen. Under senare tid har det även funnits ett nybygge i området och de omgivande myrarna har nyttjats för slätter sent in på 1900-talet.

Silververkets historik

År 1634 påträffades en silveråder uppe på Nasafjäll i Piteå lappmark, ca fyra mil NV om Raä 368. Detta blev inledningen till den bruksrörelse i Lappland som resulterade bl a i Pite- och Lule silververk vid Silbojokk respektive Kvikkjokk. Redan 1635 började man bygga hyttan vid Silbojokks utlopp för att ta hand om malmen från gruvan vid Nasafjäll. Året efter togs den i bruk och drevs med kortare avbrott fram till 1659. Då anföll en norsk styrka både Silbojokk och Nasa och brände ner bl a hyttan och kyrkan (Bromé 1923:241ff). Nasafjällsgruvan och smältverket blev aldrig den vinstmaskin kronan hoppats på och driften arrenderades ut till piteborgarna på 1650-talet men inte heller de kunde driva gruvan med vinst. Hela företaget lades ned efter branden 1659 och smältverket i Silbojokk återuppstod aldrig. Ett hundratal år senare försökte man åter utvinna silver i Nasafjäll men då låg smältverket vid Adolfström (Bromé 1923, m fl).

Kyrkans historik

Parallellt med gruvbrytningen pågick ett omfattande arbete att göra samerna i området till goda kristna och svenskar. För detta ändamål kom en präst till Silbojokk redan 1635. Det finns inte så mycket uppgifter om det första kyrkobygget i Silbojokk. Under de första åren hålls gudstjänst i provisoriska lokaler. Det finns uppgift om att man 1644 köper in en klocka till kyrkan. Året därpå nämns att en prästgård skall uppföras och 1647 var samtliga kyrkor i Piteå lappmark uppbyggda och i bruk. Efter branden 1659 hölls gudstjänst i ”en stor sal som av fienden obränd av brukshuset kvarlämnades”. När ny kyrka planeras att uppföras sägs det i en skrivelse 1690 ”... att vår kyrkogård hädanefter icke må öde stå”. Skrivelsen antyder att den provisoriska gudstjänstlokalen inte legat i närheten till kyrkogården. Sannolikt var det någon av byggnaderna som återfanns på södra sidan av bäcken. Den nya kyrkan timrades av hantverkare från Piteå under 1691 och det finns uppgifter från 1693 om att byggnaden rödmålades och att taket tjärades. Från 1735 finns uppgift om att kyrkan hade vapenhus och sakristia. Runt kyrkan var en timrad inhägnad med port och det skall ha funnits en klockstapel. Kyrkan brann igen år 1747 och det var sannolikt kyrkoherdens sinnessjuka bror som ligger bakom branden. De kyrkliga tillhörigheterna förvarades vid den tiden i Arjeplog. Inte heller denna brand satte stopp för verksamheten. En provisorisk gudstjänstlokal uppfördes av en gammal lada och en stolpbod. Efter olika diskussioner kom den kyrkliga verksamheten att flyttas till Lövmokk 1777 (Awebro 1986).

Silbojokk i ett större sammanhang

Bakgrunden till gruvbrytningen och kyrkobyggandet i Silbojokk är mångfasetterad och spännande. Nya ideologiska, ekonomiska och världspolitiska strömningar spelade en avgörande roll.

På den världspolitiska arenan hade Sverige blivit en Stormakt genom det 30-åriga kriget. Kriget kostade mycket pengar och alla rikedomar som kunde utnyttjas exploaterades hårt. Statsapparaten med tillhörande byråkrati var också den under uppbyggnad under denna period. Detta och mycket annat kostade givetvis mycket pengar (Behre m fl 1985:70ff). Den dåtida nationalekonomiska dogmen var merkantilismen som kort gick ut på att sälja så mycket som möjligt och köpa så lite som möjligt. De kontinentala stormakterna hade även börjat skaffa sig kolonier för att berika sig. Med bl a dessa faktorer inblandade måste tanken på en silvergruva inom landets gränser ha tätt sig mycket lockande. Möjligheten för staten att ha kontroll över sådana rikedomar måste ha varit oemotståndlig. Snabbheten i processen från fyndet av silverstrecket 1635 till uppförandet av hyttan året efter tyder på detta.

Den religiösa delen av projektet Silbojokk skall heller inte underskattas. Religionen var något högst påtagligt i 1600-talets Sverige och kronan som kyrkans högste beskyddare hade också ett ansvar för själarnas välbefinnande (Behre m fl 1985:141f). Då Sverige hade slagits på den protestantiska sidan under 30-åriga kriget och Gustav II Adolf fått rollen som trons förkämpe uppfattades det som lite pinsamt att vissa delar av landet fortfarande inte var kristnat. Dessa faktorer bidrog säkert också till att

driften i Silbojokk kom i gång så snabbt och givetvis också att en präst följde med företaget från första början samt att kyrkobyggandet kom i gång.

Tidigare undersökningar

Då delar av silververket förstörts vid tidigare dämningar av Skellefteälven togs beslut om en arkeologisk undersökning inför den senaste. Undersökningen utfördes 1983-84 genom Raäs försorg. Till det projektet knöts också forskare från andra discipliner för att belysa silververket ur olika infallsvinklar. Undersökningsresultaten publicerades i boken *Silvret från Nasafjäll* (Andræ, m.fl. 1989). Söder om bäcken undersöktes hyttanläggningen med tillhörande bostads- och uthus. Vidare undersöktes en smedja norr om bäcken och en byggnad på den s k kyrkudden tolkades osäkert som kyrka, men några begravningar kunde inte återfinnas.

I och med bröderna Lundqvists skelettfynd kom 2003 års besiktning till stånd, vars resultat visade att begravningar och en byggnad finns delvis bevarade N om bäckens utlopp. Med anledning av detta uppdrog länsstyrelsen åt Norrbottens museum att utföra den undersökning som här föreligger i rapport.

Syfte och frågeställningar

Såsom även presenterades i arbetsplanen var syftet med undersökningen att undersöka och dokumentera lämningarna efter den kyrkliga verksamheten på platsen, samt att sätta in dessa och gruvsdriften i ett större sammanhang. Kyrkan i Silbojokk och den vid gruvan på Nasafjäll var de första kyrkorna i Piteå lappmark och således de första fasta lämningarna efter centralmaktens ideologi som funnits i området. Resultatet av 2003 års besiktning visade på anomalier i begravningsskicket jämfört med vad som kan anses som typiskt för perioden. Därför var det av vikt att ytterligare utreda hur gravskicket såg ut på platsen. Detta för att få ett komplement till de historiska källorna.

Frågeställningar

De frågor som ställdes inför undersökningen var:

- Vilken funktion har husgrunden haft?
- Vilken datering har husgrunden?
- Vilken typ av byggnadsskick kan spåras på platsen?
- Vilken utbredning har begravningsplatsen?
- Vilken datering har begravningarna?
- Vilken typ av gravskick finns på platsen?
- Vilken datering har förvaringsgropen på andra sidan Sädvajaure?

Dessa frågeställningar kan även i vissa fall knytas till *Arkeologi i Norrbotten – en forskningsöversikt*, där bland annat frågor angående det tidiga kyrkobyggandet och förkristet gravskick tas upp.

Arkeologisk potential

Potentialen i materialet bedöms som mycket hög då man kan anta att man i gravseder och organisation av det andliga livet kanske kan komma innevånarna i Silbojokk med omnejd närmare in på livet. Frågor kring samernas förhållande till kronan och kyrkan bör också kunna belysas.

Det som sänker den arkeologiska potentialen för området är den kraftiga erosion som pågått sedan 1942. Bilder från 1900-talets början visar bäckens utlopp innan Sädvajaure dämades (Bromé 1923:54f). Det är en betydande mängd jordmassor som spolats bort sedan dess, varför vi kan anta att även flera anläggningar och konstruktioner gått förlorade.

Arbetsbeskrivning

Arbetet utfördes i stort sett enligt arbetsplanen. De två arbetsledarna började undersökningen med en okulär besiktning och dokumentation av området N om Silbojokks utlopp. Detta för att ta reda på om den intressanta ytan var tillgänglig (fri från tjäle och vatten). Det fanns inga hinder för vidare undersökning, varpå ytterligare tre personer kallades in.

Metod

Enligt arbetsplanen skulle tvåmetersrutor (2x1 m) läggas ut centralt i husgrunden, samt över dess väggar för att få grepp om byggnadens konstruktion. För att säkerställa begravningsplatsens utbredning planerades provgropar vid fyndkoncentrationer inom det fyndbärande området. Synliga frameroderade gravar prioriterades, då de annars skulle förstöras av ytterligare erosion.

På grund av den ringa tiden för undersökningen fanns inte möjlighet till totalundersökning av husgrunden, eller att ta upp större/längre sökschakt för att avgränsa begravningsplatsen. Därför valdes metoden att ta upp spridda schakt lokaliserade utifrån husgrunden, fyndkoncentrationer och 2003 års undersökning.

Under undersökningens gång kom vissa omprioriteringar att göras. Dessa redogörs för nedan under Avvikelser från arbetsplanen.

Koordinatnät och dokumentation

Ett lokalt koordinatnät upprättades med hjälp av GPS, utifrån rikets nät med X-axeln i N-S riktning. Efter avslutat arbete lämnades koordinatkäppar och markeringar i beständiga terrängpunkter kvar, för att underlätta vid eventuella framtida undersökningar. Dokumentationen består av planritningar i skala 1:20 och översiktsplan i skala 1:100 (bilaga 2), fältanteckningar, samt fotografier i digitalt format (bilaga 5).

Vid genomgång av fältmaterialet visade det sig att något blivit fel vid inmätningen av Yta B och D, samt Grav III och X. De angivna koordinaterna stämmer inte med läget i förhållande till husgrunden (A1) på översiktsplanen. Vidare kom inte A1 att ritas i sin helhet, varför ritningen som upprättades 2003 ligger med i bilaga 2:1:2003.

Schakt

Utifrån fyndspridning och husgrunden lades totalt sju schakt/provgropar ut (bilaga 2:1.2004). När det gäller lokaliseringen av dessa prioriterades området SV-S-SÖ om husgrunden, där det finns flest lösfynd. I undersökningsområdets N del är endast enstaka lösfynd, varför inte något sökschakt lades ut i detta område. Enligt traditionen är inte heller den norra sidan av en kyrka attraktiv för begravingar.

Yta B, C, D och E är de provgropar som togs upp i anslutning till A1s vägglinjer. Förekomsten av gravar i Yta D gjorde att dessa prioriterades, varför undersökningen av den vägglinjen inte kom till stånd. Yta E undersöktes trots fyndet av en grav tillfyllest. Yta Syd togs upp strax söder om A1 för att se om denna yta innehöll konstruktioner av något slag. Då det här fanns tre ytliga gravar undersöktes dessa.

Yta A togs upp vid en fyndkoncentration nedanför erosionshaket för att utröna om anläggningar fanns bevarade där. Yta J togs upp för att se om ytterligare gravar fanns i anslutning till de gravar som undersöktes 2003 (se vidare Undersökningsresultat nedan).

Undersökning av gravarna prioriterades med anledning av att de är mer känsliga för erosionen än vad husgrunden är. Då gravarna låg så ytligt hade de sannolikt inte klarat en överdämning till, utan att sköljas ut i Sädvaure.

Fynd

Lösfynd markerades i fält och på översiktsplanen medan fynd som framkom vid undersökning av ytor och gravar registrerades på respektive planritning och/eller i fältanteckningar. Lösfynd påträffade utanför koordinatnätet mättes in med hjälp av GPS (User grid, WGS 84).

Efter undersökningen skickades fem fynd till Föremålsvården i Kiruna för konservering. Dessa är: eldstål (Id 306, F 2, Grav IV, ytligt), eldstål (Id 307, Grav II), eldstål (Id 308, Grav X), del av yxa (Id 309, Grav II) och en hake (Id 310, lösfynd). Fynden har valts ut för konservering då de utgörs av gravgåvor, med undantag av haken som påträffades i anslutning till A1 och antas ha samband med kyrkobyggnaden. Ytterligare åtta fynd bestående av en kniv (Id 12) och en osäker mejsel (Id 74), fem "föremål" (Id 34, 35, 36, 102 och 140) samt ett "obestämt" (Id 115) har skickats i efterhand på Norrbottens museums egen bekostnad. Förhoppningen är att kunna få reda på vad den osäkra mejseln, föremålen och det obestämbara objektet är för något.

Avvikelser från arbetsplanen

Enligt arbetsplanen skulle husgrundens (A1) konstruktion och ytliga gravar undersökas i första hand. Fler ytliga gravar än förväntat påträffades och gravar påträffades även i två av de fyra schakt som förlades i anslutning till A1. De påträffade gravarna prioriterades, då de sannolikt skulle förstöras annars vid kommande överdämning. Därför undersöktes Anläggning 1 något mindre än planerat. A1 ritades inte heller i sin helhet, då tanken var att översiktsplanen från 2003 skulle kunna användas. Detta visade sig i efterhand inte vara möjligt då den planen ritades utifrån GPS-punkter i anläggningens hörn. Därefter har erosionen gjort att allt förflyttats så att koordinaterna inte stämmer. Detta gör det svårt att illustrera anläggningens utbredning och de tolkade konstruktionsdetaljerna. Därför ligger ritningen över husgrunden från 2003 med i bilaga 2. Då ritningarna inte går att harmonisera ligger de var för sig.

Det provschakt som var planerat för att datera förvaringsgropen vid Sädvajaures N strand prioriterades bort på grund av tidsbrist. Vi ansåg det bättre att undersöka de lämningar som är hotade av erosionen.

Undersökningsresultat

Över hela området ligger ett 5-10 cm tjockt lager av svallat grus och sten. I detta lager ligger en mängd lösfynd, främst spik, men även fönsterglas och annat. Då erosionen genom isens och vattnets rörelser varit kraftig sedan senaste dämningen 1985 har fynden i viss utsträckning flyttats omkring från sitt ursprungliga läge. Det visade sig att nya fynd eroderat fram inom samma yta där husgrunden, graven och lösfynd påträffats vid besiktningen 2003. Detta område som är ca 30 x 25 m (NNÖ-SSV), verkar således vara det som är mest intressant och som kan hysa bevarade anläggningar.

Nedan presenteras ytor, gravar och resultatet av undersökningen av dessa kortfattat. Mer detaljerade anläggningsbeskrivningar återfinns i bilaga 3, där även uppgifter om fynd, foton och ritningar finns med. I bilaga 5 ligger ett urval av foton med, vilka framgår av fotolistan. Materialet tolkas och diskuteras sedan i nästa kapitel.

Yta A och J

Yta A förlades där en fyndkoncentration noterats och Yta J utifrån läget intill den tidigare undersökta graven och husgrunden (se bilaga 2). Yta A ligger i den eroderade slänten och undersökningen visade att det inte finns bevarade anläggningar kvar i denna del av stranden. Marken är kraftigt ursvallad och de lösfynd som ligger i ytan har rasat ut från övre liggande nivåer.

Inom Yta J påträffades endast en bit slagg bortsett från ytliga lösfynd (främst spik). Svårtolkade färgningar kunde ses inom ytan, men några konkreta anläggningar återfanns inte.

Anläggning 1 Husgrunden

Anläggning 1 utgörs av en husgrund som är orienterad i Ö-V riktning. Hela ytan som innehåller möjliga konstruktionsdetaljer är ca 15 x 7,5 m. (bilaga 2:1:2003 och 2:1:2004). Husgrunden är uppbyggd av flata skifferhällar staplade på varandra med en bevarad höjd upp till 0,3 m. Anläggningens V kortsida har en halvrund form, tillsynes indelat i två ”rum” av två stenrader. Flata skifferstenar täcker ytan i denna del av husgrunden.

Anläggning 1 kom endast delvis att undersökas, då de framkomna gravarna prioriterades. Då gravar påträffades även i två av de fyra schakt som förlades i anslutning till anläggningen kom undersökningen av själva husgrunden att prioriteras ned för att gravarna skulle hinnas med.

Upptagna schakt i anläggning 1

I anslutning till anläggningen togs fyra schakt upp (Yta B-E). NÖ om anläggningen verkar den Ö stensockeln fortsätta mot N och möjligen bilda ytterligare ett rum eller byggnad (bilaga 2:10c). Här togs Yta B upp, i vilken en nedgrävning och någon form av eldstad påträffades. Nedgrävningen var kantad av rödbränd jord och där intill återfanns kallmurade, skörbrända stenar. Denna konstruktion hann inte undersökas i sin helhet, varför dess funktion inte kunde bestämmas.

Yta C togs upp tvärs över den stenrad som avgränsar det halvcirkelformade ”rummet” i anläggningens V del (bilaga 2:1:2004). Marken i denna del var täckt med skifferhällar, vilka troligtvis härrör från den

utrasade stensockeln. Under stenarna i den förmodade vägglinjen påträffades torv från en gammal markyta.

Yta D togs upp tvärs över den N ytterväggen och innanför denna påträffades Grav III och X (bilaga 2:2c-d).

Yta E togs upp i den S vägglinjen i anläggningens Ö del. Denna del är så kraftigt eroderad att det inte finns några konstruktionsdetaljer från A1 kvar. Här påträffades Grav XI (bilaga 2:12).

Gravar

Med undantag för Grav X påträffades gravarna ytligt mellan 0-10 cm under markytan, vilket visar hur omfattande erosionen är. Graden av förmultning är också hög och skeletten kan i de flesta fall endast ses som färgningar i marken. Tänderna är det som bevarats bäst, samt de skelettdelar som påträffas som uteroderade lösfynd, vilket är något märkligt. En teori är att dessa mer välbevarade ben är yngre än de som är förmultnade. De äldsta begravningarna kan vara ca 365 år och de yngsta ca 230 år, vilket gör en skillnad på 135 år. En annan teori är att de mer välbevarade benen kommer från gravar i kyrkan/kyrkorna och därmed är påverkade av brand, vilket gjort dem mer tåliga mot nedbrytning. De enskilda gravarna beskrivs i bilaga 3, där även uppgifter om foto, fynd och ritningar återfinns.

Begravningsplatsens utbredning

Det som finns bevarat av begravningsplatsen idag kan utifrån fyndspridningen antas ha en utbredning inom 10-15 m SV om och ca 5 m S om Anläggning 1. Söder och öster om detta område har erosionen gjort att eventuella anläggningar inte finns bevarade. Väster och norr om Anläggning 1 har endast enstaka fynd påträffats, men här kan bevarade anläggningar finnas kvar.

Antal gravar och individer

Efter avslutat arbete har elva gravar undersökts, varav två innehöll två individer (I och VIII) och en innehöll tre individer (VII) vilket ger totalt 15 begravningar. Tre av dessa individer (I:2, VII:3 och VIII:2) kunde inte identifieras i fält (då endast deras tänder fanns bevarade), utan framkom genom den osteologiska analysen.

Gravskick och fynd

Gravskicket varierar på så sätt att fem individer har lagts i kista (I:1, VI, VII:1, VIII:1 och X), två möjligen kista eller endast lock (III och IV) och fem saknar spår av sådan konstruktion (II, V, VII:2, IX och XI). Denna tolkning har gjorts utifrån fynd av trä och spik och i vilka lägen dessa påträffats. Resterande tre individer saknar helt eget gravskick (I:2, VII:3 och VIII:2).

Förutom spik har även andra fynd påträffats i vissa gravar. De gravar som med säkerhet varit fyndbärande är Grav II - eldstål på bäckenet, VI - hyska vid bröstet, VII:1 - järnföremål vid bäckenet, VII:2 - järnföremål vid bäckenet och Grav X - eldstål under kistan (fig. 2). Vidare har fynd påträffats i anslutning till Grav III - kniv, IV - eldstål, X - kniv och XI - eldstål, men i sådant läge att de ej med säkerhet kan föras till begravningen. Se vidare diskussion om gravskick nedan.

Fig. 2 Eldstål påträffat under Grav X.
Mineraliserad textil ses till höger i bild.
© Norrbottens museum
Acc nr: 2004:110:123

Datering

Vad gäller gravarnas datering kan en relativ sådan göras i två fall, Grav III är yngre än Grav X och i Grav VII är Individ 1 yngre än Individ 2. Att göra någon närmare datering till tiden mellan 1635 - 1777 är dock svårt. Gravskicket kan vara något att gå på i denna fråga. Hyttan och gruvan förbrukade stora mängder träkol, varför skogen i området höggs ner till detta ändamål. Bristen på virke kan vara en av anledningarna till att begravingar skett utan kista. Begravingar med kista skulle i så fall vara äldre. Skillnaden i gravskick kan dock ha andra orsaker.

Två av gravarna (III och X) påträffades inom husgrunden (A1). Huruvida dessa gravar tillkommit under den tid det stått en byggnad på platsen är osäkert. Inslag av sot och kol i gravarnas fyllnadsmassa antyder att det brunnit på platsen innan gravarna anlagts. De borde således ha tillkommit efter 1659, då den första kyrkan brann.

Osteologi

Det är tänder och enstaka fragment av kranium som analyserats osteologiskt (se bilaga 6). Detta med anledning av benmaterialets fragmentariska karaktär. Av de elva gravarna är det nio som haft bevarade tänder som kunnat analyseras. Resultatet visar på ett relativt homogent material och relativt jämn åldersfördelning. Med undantag för en individ i åldern 30-40 år och två barn på 2 respektive 4 år, har de gravlagda individerna en ungefärlig ålder på 20-35 år.

Könsbedömning är vanskligt att göra endast utifrån tändernas storlek, varför det endast med osäkerhet kan urskiljas två individer av manligt kön och två individer av kvinnligt kön i materialet.

Någon kemisk analys av tandmaterialet har inte gjorts, då tungmetaller lagras i tänder endast under den tid de bildas. Sannolikheten att personen vistats vid hyttan under den tiden är liten, varför en sådan analys inte ger svar på frågan om det är hyttfolk som begravts på platsen. Möjligen kan en sådan analys komma till stånd vid ett senare tillfälle.

Fynden

Totalt har 310 fyndposter registrerats (bilaga 4), varav 118 som lösfynd. Fyndmaterialet kan delas upp i fyra grupper utifrån materialen ben, glas, järn och trä. Utöver detta har enstaka fynd av tegel och flinta påträffats.

Ben

Ben har registrerats i 70 fyndposter varav 50 utgörs av delar av skelett påträffade i gravkontext, 14 utgörs av lösfynd och fyra fyndposter utgör ben som troligen härrör från ren, samt två fynd är brända ben.

Glas

Glas har registrerats i 22 fyndposter, varav 9 lösfynd. Samtliga utgörs av fönsterglas och av dessa uppvisar 17 fynd någon grad av eldpåverkan. Fynden av glas påträffas i huvudsak i anslutning till A1.

Järn

Järn utgör den största andelen fyndposter med 202 registreringar. Spik har registrerats i 172 fyndposter och av dessa utgör 92 fynd från gravkontext och 76 lösfynd. Anledningen att lösfynd av spik registrerats enskilt var för att möjliggöra spridningsanalys. Eldstål, kniv och slagg har registrerats på tre fyndposter vardera, samt ett av vardera beslag, hacka (recent?), hake (dörr), hyska, mejsel och yxa. Utöver detta har 15 föremål som ej gått att bestämma registrerats.

Trä

Trä har registrerats i nio fyndposter och samtliga utgörs av sannolika rester av kista påträffad i gravkontext (tre dock osäkra).

Slutsatser och tolkningar

Resultatet av denna och föregående års undersökning visar att det är Silbojokks kyrkogård och åtminstone en av kyrkobyggnaderna som påträffats.

Anläggning 1 husgrund

Några långt gående slutsatser kring kyrkan eller kyrkorna låter sig inte göras, då husgrunden Anläggning 1 inte kom att undersökas i så stor omfattning under 2004 års undersökning. Klart är dock att det är en husgrund som inte verkar ha varit ett bostadshus eller verkstad. Med tanke på läget i förhållande till alla gravar bör det vara resterna av åtminstone en av kyrkobyggnaderna.

Funktion

Även om funktionen inte kunnat säkerställas är det dock sannolikt att denna husgrund är en av de kyrkobyggnader som stått på platsen. Detta utifrån förekomsten av gravar och deras läge söder och sydöst om husgrunden, samt de övriga fyndens karaktär. Avsaknaden av material av vardagskaraktär (kritpipor, keramik, tegel) som vanligen påträffas i anslutning till bostäder antyder att husgrunden inte haft en sådan funktion. De fynd som påträffats inom och i anslutning till husgrunden är i huvudsak spik och fönsterglas. Flera av dessa uppvisar spår av brand, vilket stämmer överens med kyrkans historia.

Byggnadsskick

I det historiska materialet framgår att den andra kyrkan som uppfördes 1691 var timrad, rödmålad med tjärat tak och hade både vapenhus och sakristia. Källorna antyder även att den nya kyrkan uppfördes på samma plats som den föregående (Awebro 1986:32f). Det är troligt att man återanvände grunden från den första kyrkan vid byggandet av den andra. Även den provisoriska byggnad som uppfördes efter den andra branden kan ha stått på samma plats. Detta kan dock inte beläggas utan vidare undersökningar.

Vid en jämförelse med resultatet av 1983-84 års undersökningar ses likheter i husgrundernas uppbyggnad av flata skifferhällar (Roslund 1989). I vissa av de tidigare undersökta husgrunderna förekom skifferhällar inom grunden, vilket tolkades som utfyllnad i mullbänken. De påträffade skifferhällarna i anläggning 1 är dock sannolikt stenar som ursprungligen byggts upp själva husgrunden.

Då A1 inte med säkerhet kan avgränsas på grund av brist på kulturlager och tydliga konstruktionsdetaljer i de upptagna schakten kvarstår måtten 15 x 7,5 m vilka representerar det område inom vilket A1 inryms.

Gravskick

Vid fynden av ett eldstål och en hammare i den dubbelgrav som undersöktes vid besiktningen 2003 väcktes funderingar kring gravskicket på platsen (Nbm dnr 2003/0380). I och med att kristendomen införs i Norden under ca 900-1100 talen blir det allt ovanligare att man lägger ned föremål i gravarna (Tegner 1992:188). Stora delar av Norrbotten låg dock länge utanför den kristna världen, i vissa fall var det först på 1600-talet som missionsarbetet bland samerna kom i gång ordentligt (Awebro 1986:8ff). I samiska gravar från förkristen tid förekommer deponerade föremål som den gravlagda skulle kunna ha nytta av i livet efter detta. Denna sed har fortgått även efter det att samerna kommit i kontakt med kyrkan, åtminstone i de gravar som inte ligger på kyrkogårdar (Schanche 2000:177ff).

Av naturliga skäl undersöks inte många gravar från 1600-talet och framåt arkeologiskt. Det gör att det inte finns särskilt många referensobjekt till de gravar som påträffats i Silbojokk. Dock påträffades ett antal gravar i Jokkmokk på 1930-talet när vårdcentralen skulle anläggas. Dessa antogs vara från 16-1700-tal och tillhöra den gamla kyrkogården i Jokkmokk. I flera av dem hittades föremål som eldstål, knivar och liknande (Grundström 1930:139).

Det har vid undersökningar av både gravfält och kyrkogårdar från sen vikingatid - tidig medeltid i bl a Uppland och Dalarna framkommit gravar med ett slags blandgravskick där både kristna och hedniska traditioner blandats (Ersgård 1996:16). Det förefaller som det i dessa fall kan röra sig om ett slags missionstida gravskick där man inte riktigt velat släppa det i området traditionella gravskicket trots ett byte av religion. Att prästerna trots allt accepterade detta kan bero på att de ansåg det bättre att folk

begravde i kyrkans hägn med någon slags ”ordentlig” begravning än på traditionellt hedniskt vis. Man kan anta att även de präster som på 1600-talet missionerade i norr kan ha haft en liknande inställning.

Gravskick i Silbojokk

Gravskicket i de nu undersökta gravarna är tämligen varierat. Det förekommer kistor, lock och endast jordade kroppar. Kropparna förefaller ha varit svepta i de flesta fall då benen ligger väldigt ihopklämda. Endast en grav (Grav VI) har indikation på att den döde skulle ha begravts i kläder genom fyndet av en hyska. Ingen av de övriga gravarna har fynd av dräktdetaljer. I fyra gravar har föremål placerats och ytterligare fyra har fynd, men i lite osäkert förhållande till själva kroppen eller graven.

Materialet från gravplatsen i Silbojokk är ofullständigt och har utsatts för kraftig erosion sedan Sädvajaure dämdes. Klart är dock att föremål placerades i vissa gravar som gravgåvor vilket inte hörde till vanligheterna sedan kristendomen införts. Detta gör att man med fog kan tala om ett slags missionstida gravskick.

Vem och hur många är begravda?

Frågor som är oundvikliga att ställa är hur många och vem det är som ligger begravda i Silbojokk. Den historiska litteraturen kring Pite silververk ger inget entydigt svar (Awebro 1986, Bromé 1923).

Begravningsplatsens användningstid

Silverhyttan hade en brukstid på 24 år, vilket således är den tid som hyttfolk kan ha begravts på platsen. Vad gäller den lokala befolkningen så hade de aldrig någon önskan om att förlägga kyrkan just vid Silbojokk, då det inte var någon naturlig samlingsplats för dem. De hade även möjlighet att förrätta sina kyrkoärenden på annan ort i Lappmarken (Awebro 1986:34ff). År 1735 blir Silbojokk kapellförsamling under Arjeplog och därefter står det forna bruksområdet sannolikt öde större delen av året (Awebro 1986:38). Efter denna tid är det även sannolikt att begravningarna minskar i antal.

Hyttans folk

Det finns uppgifter om att förhållandena vid bruket var svåra med dålig kost och sjukdomar, vilket även i vissa fall resulterade i dödsfall. Sommaren 1636 dog bland annat gruvfogden Hans Beck och Anders kolare. Gruvfogdens kvarlevor transporterades till Piteå kyrkogård, men var Anders kolare begravdes framgår inte (Bromé 1923:73, 110). Tydligt har kroppar transporterats relativt långt för att begravas på annan ort, men frågan är hur vanligt det var. Sannolikt var det en klassfråga med tanke på kostnaden för transporter.

Lokalbefolkningen

Silbojokks kyrka och begravningsplats hörde som tidigare nämnts inte enbart till hyttfolket utan församlingen innefattade även den samiska befolkningen i trakten. Vid ting 1666 förmanar prosten Olof Graan den samiska allmogen ”att de äntligen skall föra sina döda till kyrkan”. Detta antyder att de inte begravt sina döda i någon större utsträckning här före denna tid. Dock finns en uppgift från 1664 i ett förslag om att uppföra en ny kyrka, om att denna bör uppföras ”på det rum och ställe, där den förrige stått haver”. Detta med anledning av att ”där sammastädes allaredan många döda ligger begravna” (Awebro 1986:24f). Uppgifterna är något motsägelsefulla, men i den senare framgår inte vem som är begravd på platsen.

Det bör nämnas att det är något vanskligt att på detta sätt skilja på hyttans folk och den samiska lokalbefolkningen. Det finns uppgifter om att samer arbetade vid hyttan i olika arbetsformer och inte bara stod för transporter, vilket dock var det vanligaste.

Unga individer, kvinnor och barn

Som nämnts ovan visar den osteologiska analysen att de begravda är relativt unga, då deras ålder med några undantag uppskattats till omkring 20-35 år. Detta kan antyda att det rör sig om individer som

drabbats av svält och sjukdom. Huruvida det rör sig om hyttans arbetare går inte att avgöra i dagsläget, men den samiska befolkningen hade sannolikt bättre tillgång till mat.

Som en jämförelse visar uppgifter från statistiska centralbyrån att under åren 1751-1790 var den nationella återstående medellivslängden vid födseln 33,72 år för män och 36,64 år för kvinnor. Vid uppnådda 50 år hade man en återstående medellivslängd på 18,16 år för män och 19,59 år för kvinnor (Statistiska centralbyrån 2007).

Vidare visar den osteologiska analysen att barn begravts i två av gravarna, samt troligen kvinnor i ytterligare två gravar. Tillhörde dessa den samiska befolkningen eller fanns det kvinnor och barn bland hyttbefolkningen? Hösten 1636 skrivs ett förslag/önskemål om personal som behövs vid bruket för kommande år. I detta nämns bland annat en kokerska och tre pigor, vidare framgår i en utgiftsstat från 1641 att tre kokerskor arbetat vid bruket (Bromé 1923:79, 136f). Ytterligare kvinnor kan anas i de historiska källorna - en av de tyska bergsmännens hustru finns med på Nasa, samt två samekvinnor som ska ha stått för mathållningen vid gruvan (Bromé 1923:70f). Utöver dessa är det rimligt att anta att de som uppehöll sig vid bruket på mer permanent basis hade sin familj med sig. Detta bekräftar uppgiften om att kyrkoherde Eric Noraeus Fjällströms son Per föds i Silbojokk (Bromé 1923:188).

Fler frågor

Materialet från besiktningen 2003 och undersökningen 2004 antyder att både samer och hyttfolk blivit begravda på platsen. Var och en efter egen sed. Materialet är dock inte entydigt och väcker dessutom fler frågor i och med fynden av (troligen) kvinnor och barn. Även individernas ringa ålder väcker frågor om dödsorsak.

Jämförande analys med Arkeologi i Norrbotten

I *Arkeologi i Norrbotten – en forskningsöversikt* finns några frågeställningar som kan relateras till undersökningarna i Silbojokk. De diskuteras i det följande i korthet. Ett något mer utvecklat resonemang kommer att presenteras i rapporten över 2005 års undersökning.

Klargöra den tidiga kyrkobyggnadshistorien

Studier av äldre murverk och dendrokronologisk datering av trä föreslås i *Arkeologi i Norrbotten* för att klargöra den tidiga kyrkobyggnadshistorien. Sådana studier hade kanske kunnat bedrivas i Silbojokk innan den senaste dämningen av sjön 1985. Idag är byggnadsresterna alltför skadade av vattnets erosion för att studier av murverk eller träkonstruktioner låter sig göras.

När det gäller Silbojokk specifikt så hör kyrkobyggnadshistorien intimt samman med fyndet av silver vid Nasa och den gruvverksamhet som drogs igång på kronans initiativ. Detta presenterades i historikkapitlet *Silbojokk i ett större sammanhang* och så mycket mer kan inte sägas om kopplingen mellan gruvdriften, den kyrkliga verksamheten och det föreliggande arkeologiska resultatet. Ytterligare arkiv- och litteraturstudier skulle kanske kunna ge mer information om kyrkobygget.

Studier av det förkristna gravskicket

Silbojokk kan trots att det rör sig om en kyrkogård vara en referensälla när det gäller studier av det förkristna gravskicket. Detta med anledning av att gravgåvor påträffats i det i övrigt kristna sammanhanget. Gravgåvorna är en kvarleva från förkristna traditioner, varför begravningarna i Silbojokk kan representera övergången mellan förkristet och kristet begravningsskick. Intressant är frågan om det endast är de samiska begravningarna som har gravgåvor. Då gravmaterialet i övrigt är alltför förstört är det svårt att säga vilka gravar som tillhör samiska individer, varför vi endast kan spekulera och göra preliminära tolkningar.

Lämningarna i Silbojokk utifrån etnicitet och kulturell identitet

Som nämnts tidigare i historikkapitlet hade gruvsatsningarna i övre norrlands inland både ekonomiska och sociala mål. Båda kom att påverka samerna och deras liv genom att de blev skyldiga att hålla med renar för transporter och att infinna sig vid de kyrkliga aktiviteterna. Detta passade inte alltid in i deras naturliga livsrytm. Transporterna av malm från gruvan till hyttan samt bly och silver från hyttan mot

kusten var mycket tunga, varpå många renar dog. Detta innebar ekonomiska förluster för renägarna. Förutom betalningen för de enskilda transportererna erhöll de samer som åtog sig att utföra dessa skattefrihet (Bromé 1923:222). Det var nog ändå inte skäliga ersättningar för förlusterna och det liv samerna tvingades in i.

Kyrkans uppdrag att kristna samerna i området innebar att de som höll fast vid sina ”hedniska föreställningar” förföljdes mer eller mindre intensivt för att omvändas. I vissa fall ledde det till rättsliga efterföljder. Utifrån detta är det något märkligt att vi påträffar gravgåvor i Silbojokks gravar.

Det är möjligt att samerna höll fast vid sina traditioner och därmed en del av sin kulturella identitet extra starkt, kanske just för att den kristna tron tvingades på dem. Även arbetet för kronan innebar en förändring i livsföring som tvingades fram i och med etableringen av gruvverksamheten.

Dessa frågor är mycket komplexa och kan inte utvecklas mer inom ramen för denna rapport. Utöver gravgåvorna innehåller inte den arkeologiska undersökningens material något som tillför just denna diskussion något mer, då frågorna är av mer historisk/etnologisk karaktär.

Metodutveckling för historisk arkeologi

När det gäller metodutveckling för historisk arkeologi är det främst nyttjandet av litteratur och arkivmaterial som kan förbättras, kanske framförallt genom samarbete mellan historiker, etnologer och arkeologer. Möjligheten till ordentliga förstudier är dock ofta begränsade vid exploateringsundersökningar, då besluten ofta kommer tätt in på fältarbetet. Det är även en ekonomisk fråga när det gäller att utföra arkiv- och litteraturstudier.

Hur man ska förhålla sig till historiska källor

Vid historisk arkeologi har man på ett helt annat sätt än vid förhistorisk arkeologi möjlighet att göra förberedande litteratur-, arkiv- och kartstudier. Det finns både för och nackdelar med det, då det kan leda till att man ”vet” vad man ska hitta och var, vilket kan bli styrande vid undersökningen. Ett exempel på detta är undersökningarna 1983-84, då man letade efter Silbojokks kyrka på den så kallade Kyrkudden. Det är möjligt att den sista provisoriska kyrkan stått på udden och gett den sitt namn, men de ”riktiga” kyrkorna låg som vi nu vet inte där.

Utvärdering och källkritik

Man kan ifrågasätta om det går att gräva sig till ny kunskap i så pass ”unga” lämningar som Silbojokk, till vilka ett historiskt material kan knytas. Undersökningarna på platsen visar dock att det finns mycket kunskap som inte framträder i det skriftliga materialet. Ett material som endast kan nås genom arkeologiska undersökningar. Det är av stor vikt att den information som finns på kyrkogården i Silbojokk tas tillvara, då det inte finns många liknande platser och denna håller på att gå om intet p g a den kraftiga erosionen kring Sädvajaures stränder.

Erosionens följder

Den överskuggande källkritiska aspekten på undersökningen relaterar till just erosionen. Frågan om hur representativt det material som framkommit är och/eller hur mycket som har försvunnit innan undersökningen är frågor som med fog bör ställas. Dock kan inte några säkra svar ges på dessa frågor. Vidare har erosionen gjort att de ytliga lösfynd som påträffats sannolikt är omflyttade, men de verkar ändå ge en relevant fingervisning om den intressanta ytans utbredning.

De övre jordlagren i de undersökta gravarna har spolats bort, varför det i de flesta fall inte går att se eventuella överlagringar och relationer mellan anläggningarna. De undersökta gravarnas bottenar är dock att betrakta som intakta. Förekomsten av skelettdelar bland lösfynden antyder att det funnits ytligare liggande gravar som helt eroderat bort. Fynden (tänder) från de individer som inte kunde identifieras i fält utan först vid den osteologiska genomgången antyder också ett komplext förhållande mellan gravarna och att gravar försvunnit.

Arkeologisk potential trots allt

Platsen får trots erosionen ändå anses ha en förhållandevis hög arkeologisk potential. De flesta lämningarna är skadade, men då de är relativt många kan slutsatser ända dras. Då 2004 års undersökning blev inriktad på gravarna får funderingar kring husgrunden anstå till nästa undersökning.

Framtida undersökningar

Ytterligare undersökningar på platsen och en riktad genomgång av historiskt källmaterial kan förhoppningsvis ge en klarare bild och kanske ge svar på de nya frågor som uppkommit.

I förlängningen skulle även undersökningar av samtida, liknande platser ge ett bättre referensmaterial.

Kemiska analyser av det osteologiska materialet kan eventuellt ge en bild av de begravda individernas kosthåll och uppväxtförhållanden. Det är inte osannolikt att en arbetare vid hyttan även under unga år (när tänderna bildas) utsatts för tungmetaller. Detta skulle i så fall kunna skilja hyttbefolkningen från den samiska befolkningen.

Luleå 2007-09-11

Norrbottens museum

Åsa Lindgren
Arkeolog

Referenser

Tryckta källor

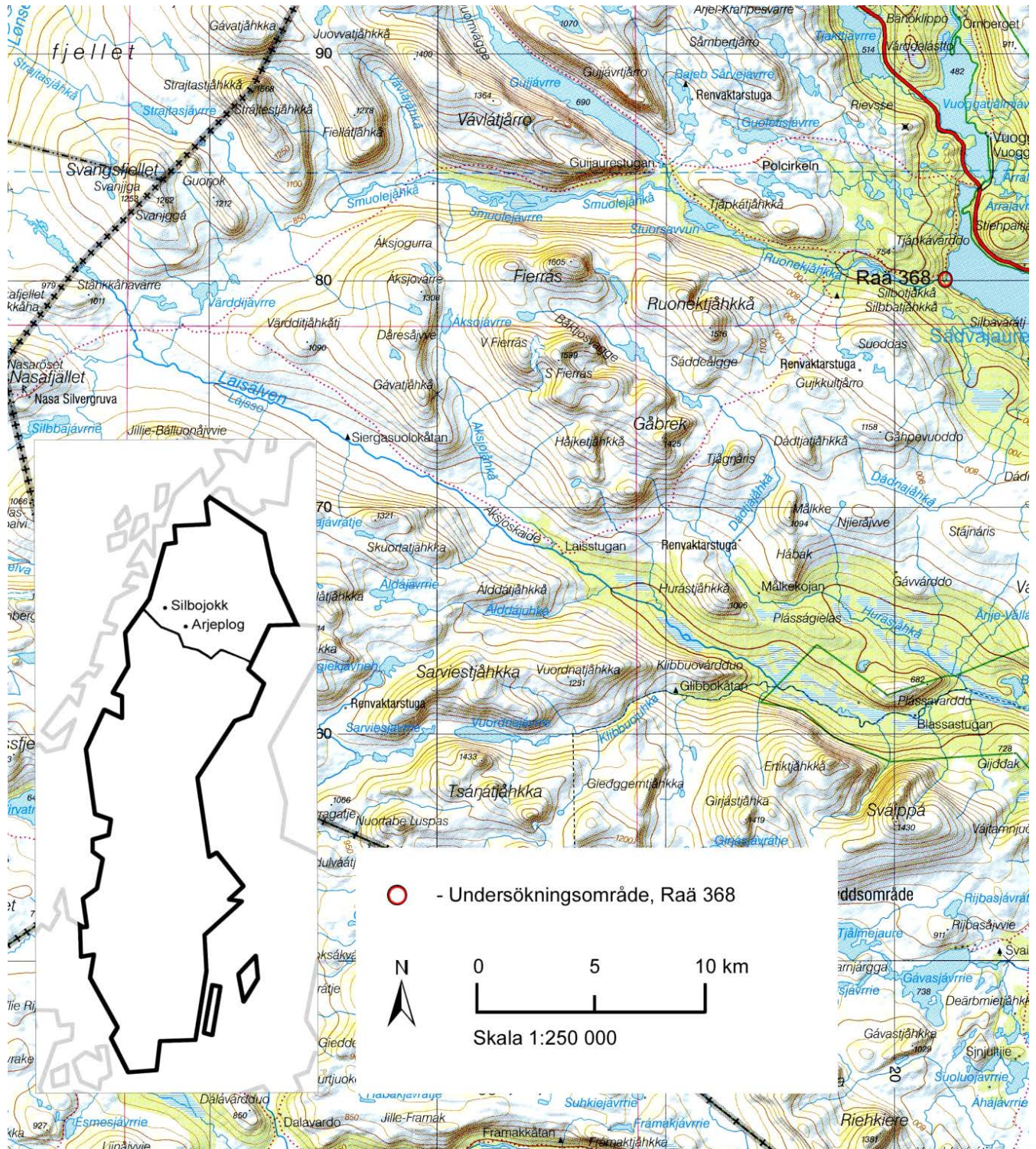
- Andræ, T. m.fl. 1989. Silvret från Nasafjäll. Arkeologi vid Silbojokk. Stockholm.
- Arkeologi i Norrbotten. En forskningsöversikt. Länsstyrelsen i Norrbottens län. Rapportserie Nr 14/1998.
- Awebro, K. 1986. Kyrklig verksamhet i Silbojokk. Studia Laplandica 5. Stockholm.
- Bromé, J. 1923. Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia. Stockholm.
- Ersgård, L. 1996. Religionsskiftet som social förändring. I Religion från stenålder till medeltid. Red Kerstin Engdahl och Anders Kaliff. Linköping.
- Grundström, H. 1930. Ett gammalt gravfält i Jokkmokk. I: *Norrbotten 1930*. Norrbottens läns hembygdsförenings årsbok, Luleå.
- Norrman, J. 1989. Kraftverk i Skellefteälven. I: Silvret från Nasafjäll. Arkeologi vid Silbojokk. Red: T. Andræ m.fl. Stockholm.
- Roslund, Y. 1989. Den arkeologiska undersökningen. I: Silvret från Nasafjäll. Arkeologi vid Silbojokk. Red: T. Andræ m.fl. Stockholm.
- Schanche, A. 2000. Graver i ur og berg, Samisk gravskikk og religion fra forhistorisk til nyere tid. Davvi Girji OS. Karasjok.
- Tegner, G. 1992. Kristna gravar och gravmonument. Ifrån vikingar till korsfarare. Norden och Europa 800-1200. Red Else Roesdahl. Uddevalla.

Otryckta källor

- Statistiska centralbyrån, 2007. *Återstående medellivslängd för åren 1751-2006* (2007). (Elektronisk) Statistiska centralbyrån. 1 skärmsida. Tillgänglig:
< http://www.scb.se/templates/tableOrChart_25830.asp > (2007-05-31).

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Ritningslista, ritningar
3. Anläggningsbeskrivningar
4. Fyndlista
5. Fotolista, foton
6. Osteologisk rapport

Ritningsförteckning

Nr	Typ	Objekt	Koordinater	Skala	Sign	Renritad
1	Plan	Översikt UO	X445-470/Y905-940	1:100	Alla	Ja
2a	Plan	Yta C	X461/Y918-920	1:20	Oöd	Nej
2b	Plan	Yta C	X461/Y918-920	1:20	Oöd	Nej
2c	Plan	Yta D, Grav III	X462-464/Y920-923	1:20	Oöd	Ja
2d	Plan	Yta D, Grav X	X462-464/Y920-923	1:20	Oöd	Ja
3	Plan	Grav II, V och VI	X456-459/Y918-921	1:20	Thb	Ja
4	Plan	Grav I (Grav IV)	X454-457/Y910-914	1:20	Åln	Nej
5	Plan	Grav I och IV	X454-457/Y910-914	1:20	Åln	Ja
6	Ingen ritning fick nr 6 i fält					
7	Plan	Grav IV	X456-457/Y912-914	1:20	Åln	Ja
8	Plan	Grav VII och VIII	X455-459/Y909-912	1:20	Lbn, Åln	Ja
9	Plan	Grav IX	X455-458/Y910-912	1:20	Lbn	Ja
10a	Plan	Yta B "sakristia"	X464/Y923-926	1:20	Åln	Nej
10b	Plan	Yta B "sakristia"	X464/Y923-926	1:20	Åln	Nej
10c	Plan	Yta B "sakristia"	X464/Y923-926	1:20	Åln	Ja
11	Plan	Grav VI	X456-459/Y918-921	1:20	Thb	Ja
12	Plan	Grav XI	X459-461/Y923-928	1:20	Jhg	Ja
13	Plan	Grav VI	X454-458/Y917-919	1:20	Thb	Ja

De ritningar som står med fetstil i tabellen och "ja" i kolumnen Renritad är de som ligger med som bilaga, se även nedan. Övriga ritningar finns endast som fältritning i originalmaterialet. Av dessa är 5+7, 3+11+13 respektive 8+9 renritade på samma ritning.

Ritningar i bilaga 2

Nr	Objekt	Yta	Skala
1:2003	Översikt UO	-	1:100
1:2004	Översikt UO	alla	1:100
2c	Grav III	Yta D	1:20
2d	Grav X	Yta D	1:20
3, 11, 13	Grav II, V och VI	Yta Syd	1:20
5, 7	Grav I och IV	-	1:20
8, 9	Grav VII, VIII och IX	-	1:20
10c	Husgrund, N vägg	Yta B	1:20
12	Grav XI	Yta E	1:20

475 -

470 -

460 -

455 -

450 -

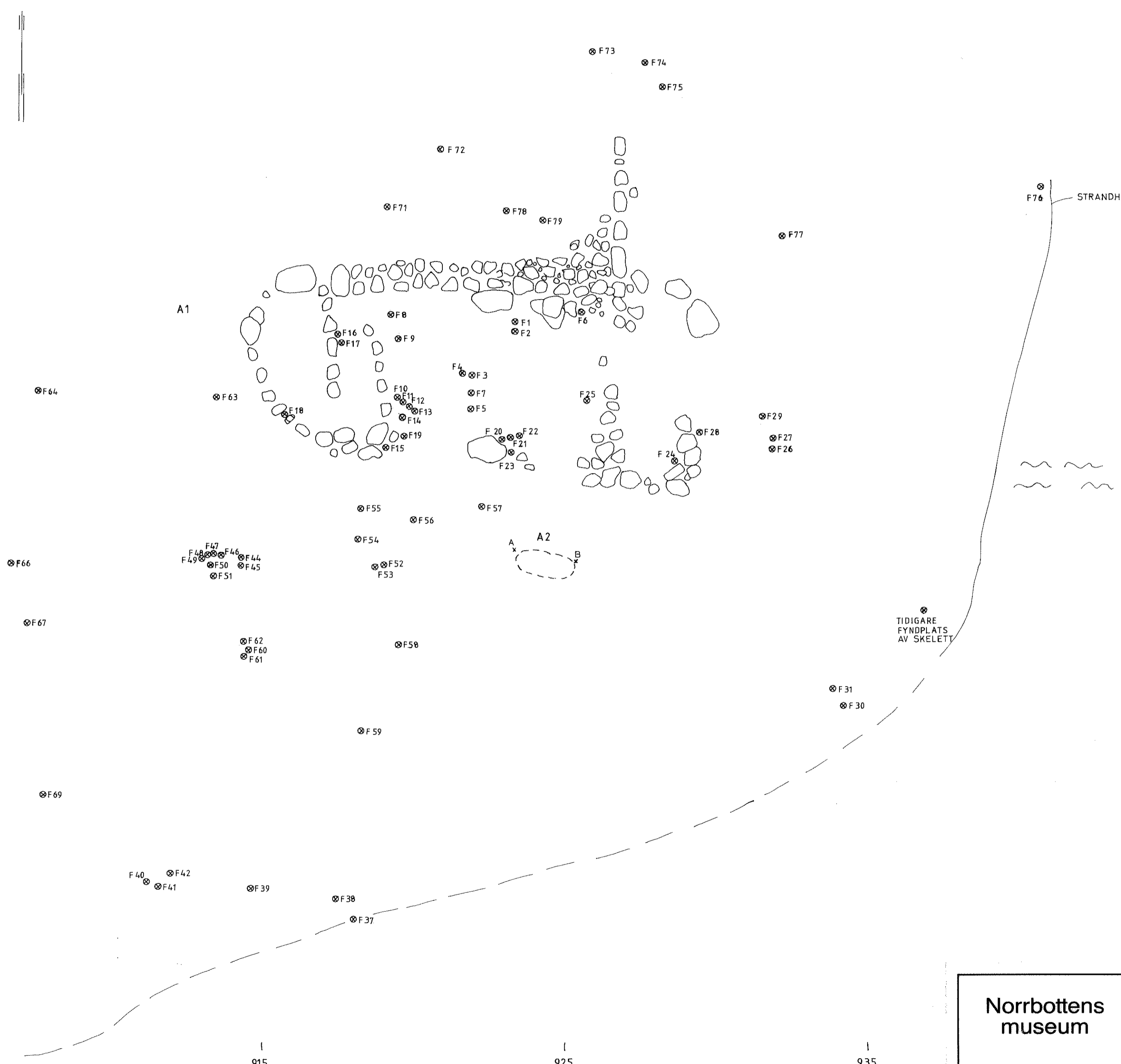
440 -

905

915

925

935

A 2 - SE RITNING 2

Norrbottnens museum		OBJEKT SILBOJKK	
		ÖVERSIKTSPLAN	HUSGRUND + FYND
KOORDINATER x 440 y 905		FAA-NR 368	
SOCKEN ARJEPLOG		LANDSKAP LA	
FASTIGHET ARJEPLOG KRÖLM		SKALA 1:100	
RAPPORTDNR 2003 / 0380		RITN.NR 1	
UPPRÄTTAD ÅR 2003		SIGN ÅL LB	
BOX 266 971 08 LULEÅ		TEL 0920 - 22 03 55 FAX 0920 - 679 66	

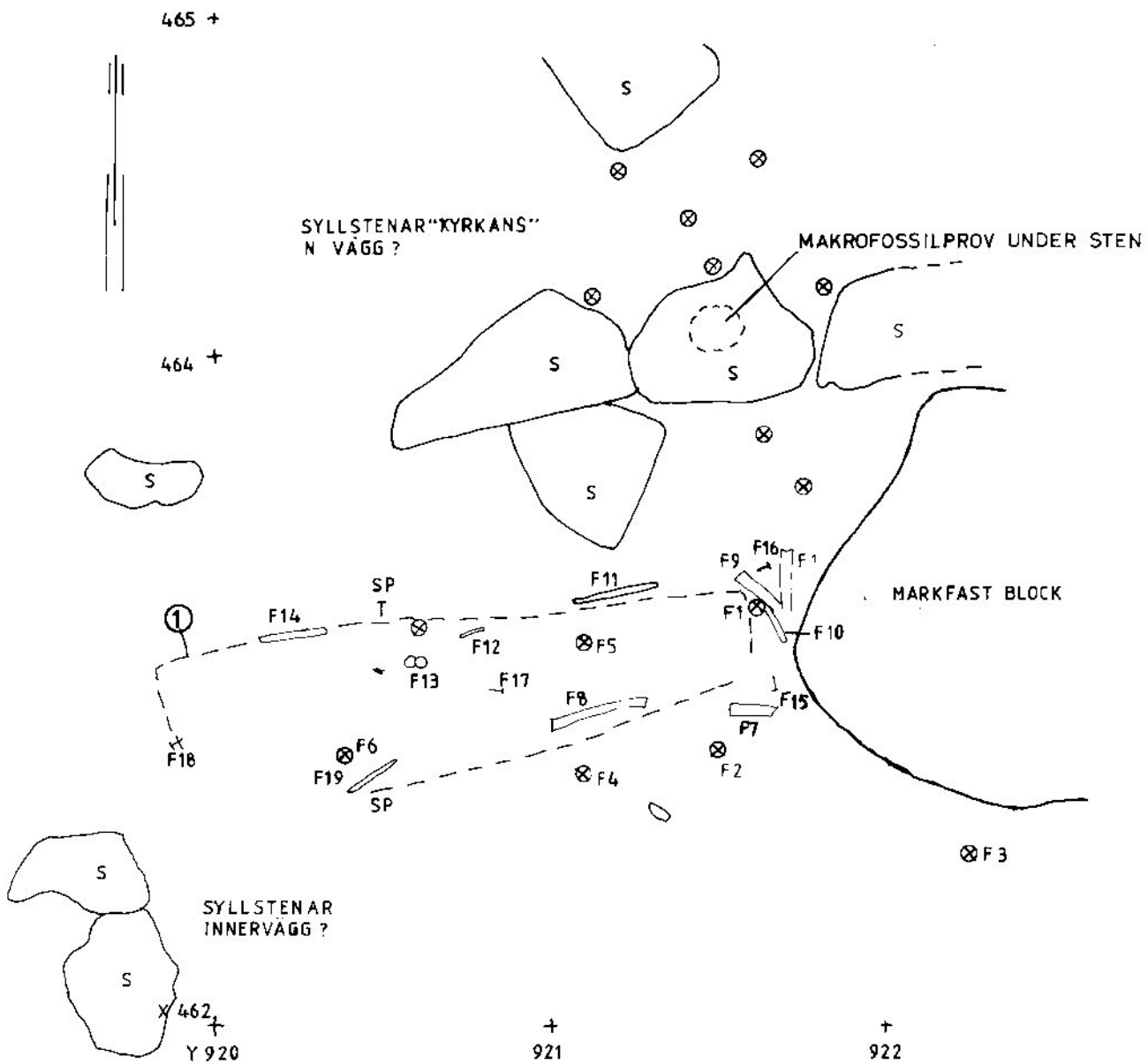

- UNDERSÖKT YTA / GRAV
- STEN / BLOCK
- ⊗ FYND
- x HÖJD, möh
- + YTA B, D OSÄKERT LÄGE
- GRAV 1 o 2 UNDERSÖKT 2003, OSÄKERT LÄGE

Norrbottens
museum

BOX 266 TEL 0920 - 22 03 55
971 08 LULEÅ FAX 0920 - 679 66

OBJEKT ÖVERSIKT UO	
SILBOJOKK	
KOORDINATER X Y	RAA-NR 368
SOCKEN ARJEPLOG	LANDSKAP LA
FASTIGHET	SKALA 1 : 100
RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 1
UPPRÄTTAD ÅR 2004 SIGN ÅLN	INVENTARIENR

- ⊗ SPIK I SVALLAT GRUS
SP ROSTFÄRGNING EFTER SPIK
- ① GRAVENS BEGRÄNSNING ?
TRÄ OCH FÄRGNING TROLIGEN EFTER GRAV X

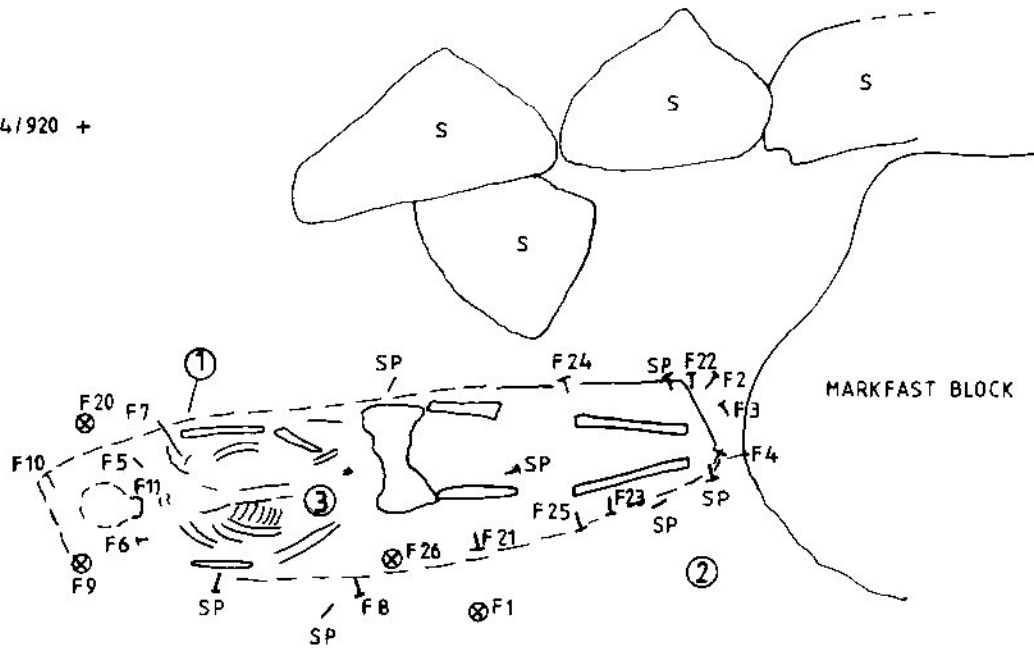
**Norrbottens
museum**

BOX 266 TEL 0920 - 22 03 55
971 08 LULEÅ FAX 0920 - 679 66

OBJEKT GRAV III (YTA D)	
SILBOJOKK 2004	
KOORDINATER X 462 - 465 Y 920 - 922	RAÄ-NR 368
SOCKEN ARJEPLDG	LANDSKAP LA
FASTIGHET	SKALA 1 : 20
RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 2 C
UPPRÄTTAD ÅR 2004 SIGN DÖ	INVENTARIENR

"KYRKANS" N SYLLSTENSRAD?

464/920 +

462/920 +

462/921

462/922

SP ROSTFÄRGNING AV SPIK

S STEN

— BEN / FÄRGNING AV SKELETT

① FÄRGNING AV KISTA

② GRÅ TÄT SAND / SILT UTANFÖR GRAVEN

③ SVAGT ORANGEFÄRGAD GRÅ SAND INNE I GRAVEN

**Norrbottens
museum**

BOX 266 TEL 0920-22 03 55
971 08 LULEÅ FAX 0920-679 66

OBJEKT
GRAV X (YTA D)

SILBOJOKK

KOORDINATER
x 462 - 464 y 920 - 922

RAÄ-NR
368

SOCKEN
ARJEPLOG

LANDSKAP
LÅ

FASTIGHET

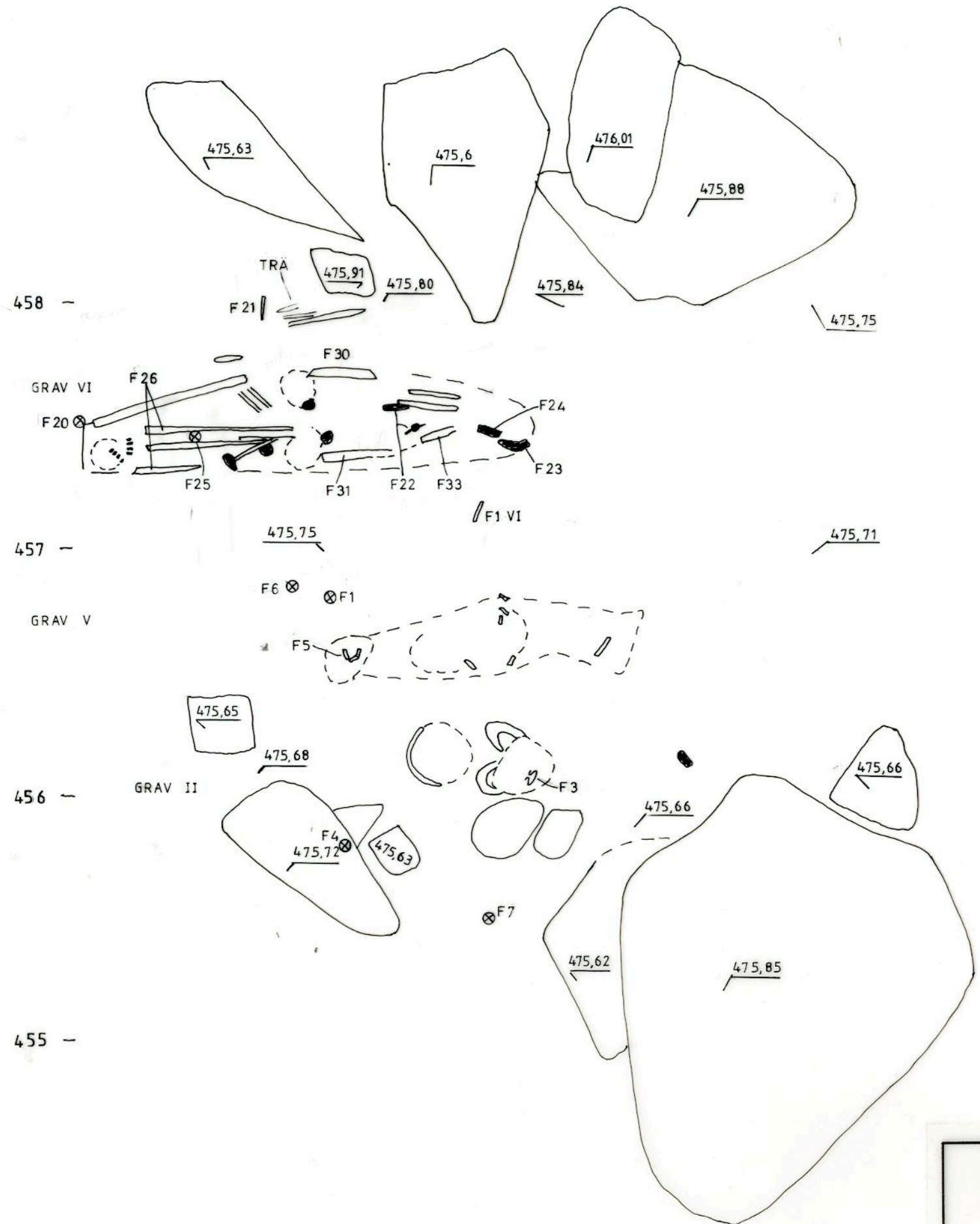
SKALA
1:20

RAPPORTDNR
506 - 2004

RITN.NR
2 D

UPPRÄTTAD
ÅR 2004 SIGN OÖ

INVENTARIENR

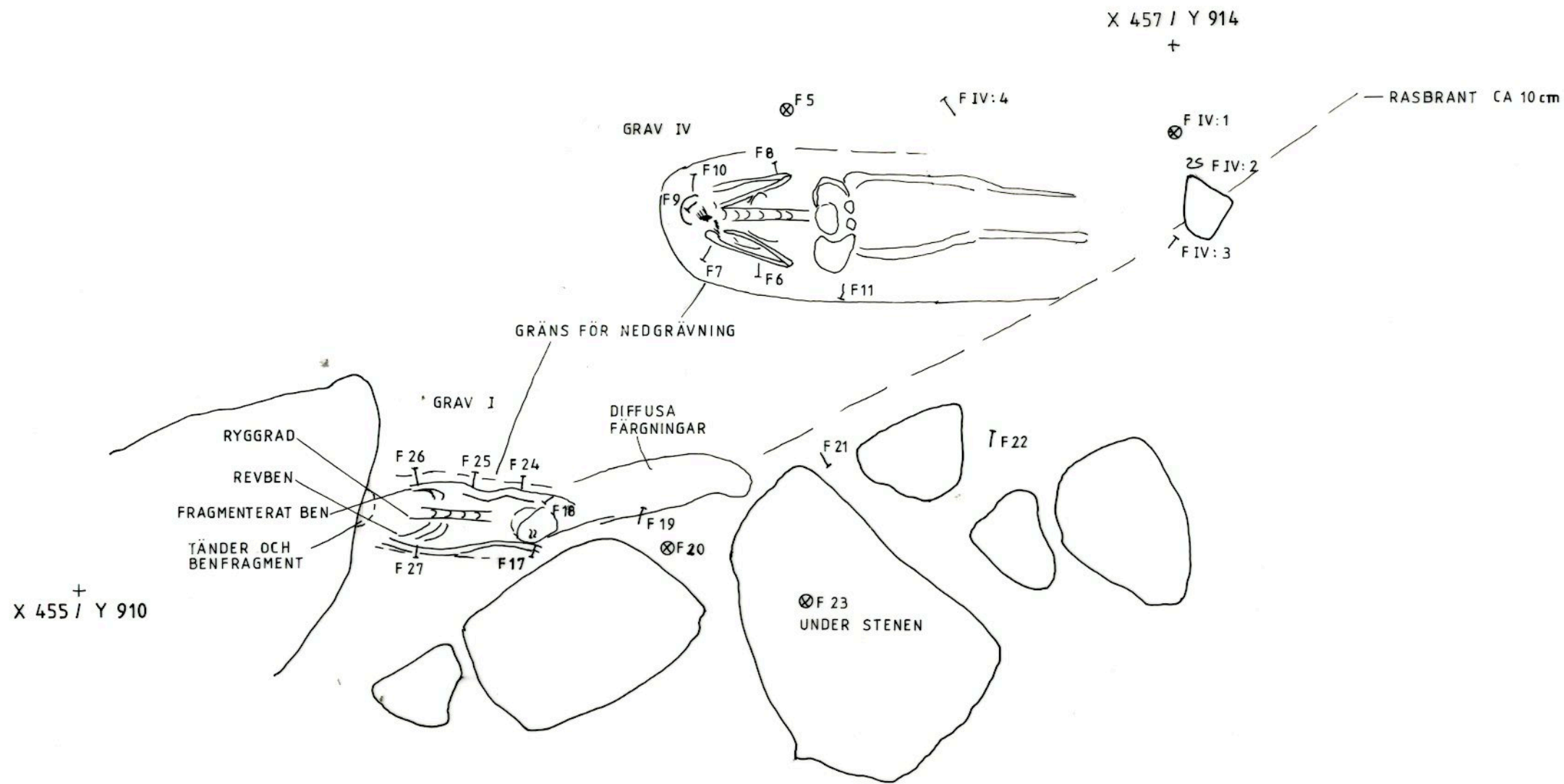
X 454
Y 917

918

919

920

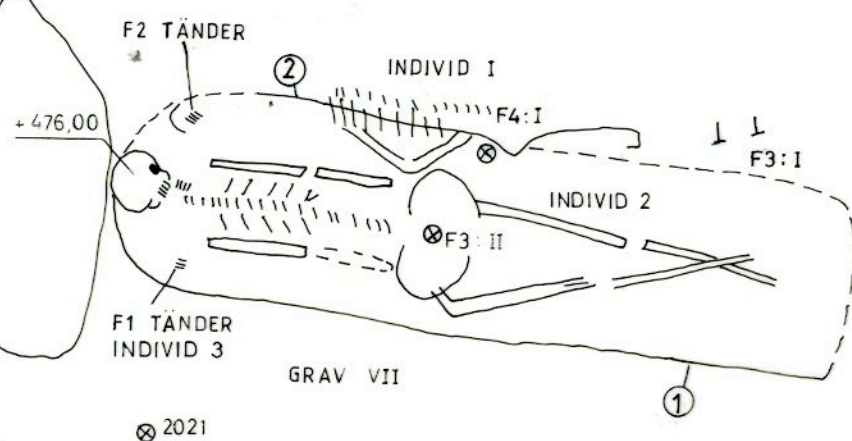
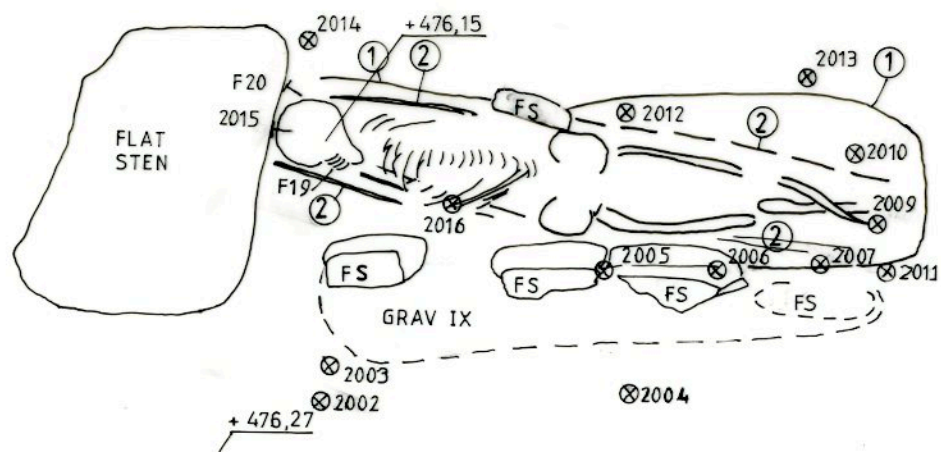
<h2>Norrbottens museum</h2> <p>BOX 266 TEL 0920-220355 97108 LULEÅ FAX 0920-67966</p>	OBJEKT GRAV II, V OCH VI	
	SILBOJOKK	
	KOORDINATER X 454 - 459 Y 917 - 920	RAA-NR 368
	SOCKEN ARJEPLOG	LANDSKAP LA
	FASTIGHET	SKALA 1:20
	RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 3, 11 o 13
	UPPRÄTTAD ÅR 2004 SIGN THB	INVENTARIENR

Norrbottnens museum	OBJEKT GRAV I, GRAV IV	
	SILBOJOKK	
KOORDINATER X 455 Y 910	RAÅ-NR 368	
SOCKEN ARJEPLOG	LANDSKAP LA	
FASTIGHET	SKALA 1:20	
RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 5 + 7	
UPPRÄTTAD ÅR 2004 SIGN ÅLN	INVENTARIENR	

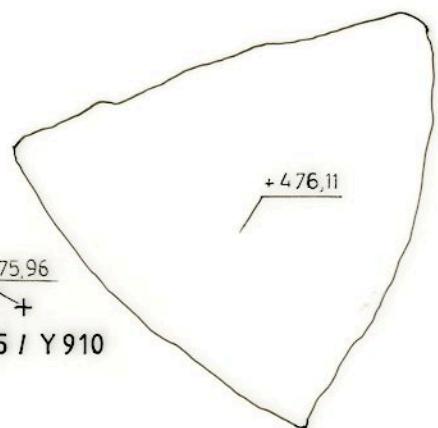
+
X 459 / Y 910

GRAV VIII
DELVIS INRASAD FRÅN N

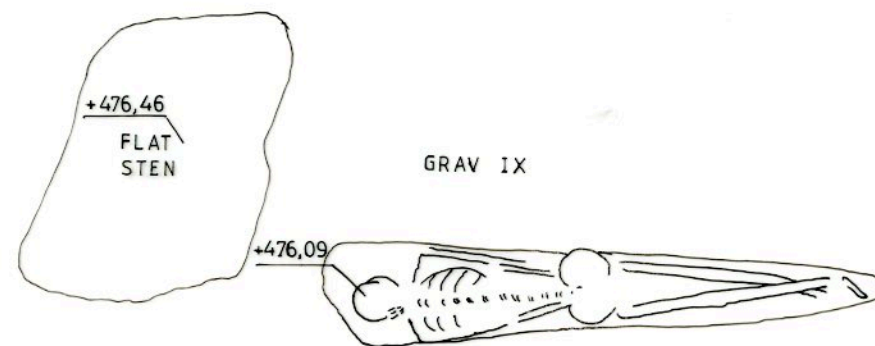

- FS FLAT STEN PÅ HÖGKANT
- ① NEDGRÄVNING
- ② TRÄ / FÄRGNING AV KISTA

+475,96
+
X 455 / Y 910

+
X 459 / Y 910

+
X 455 / Y 910

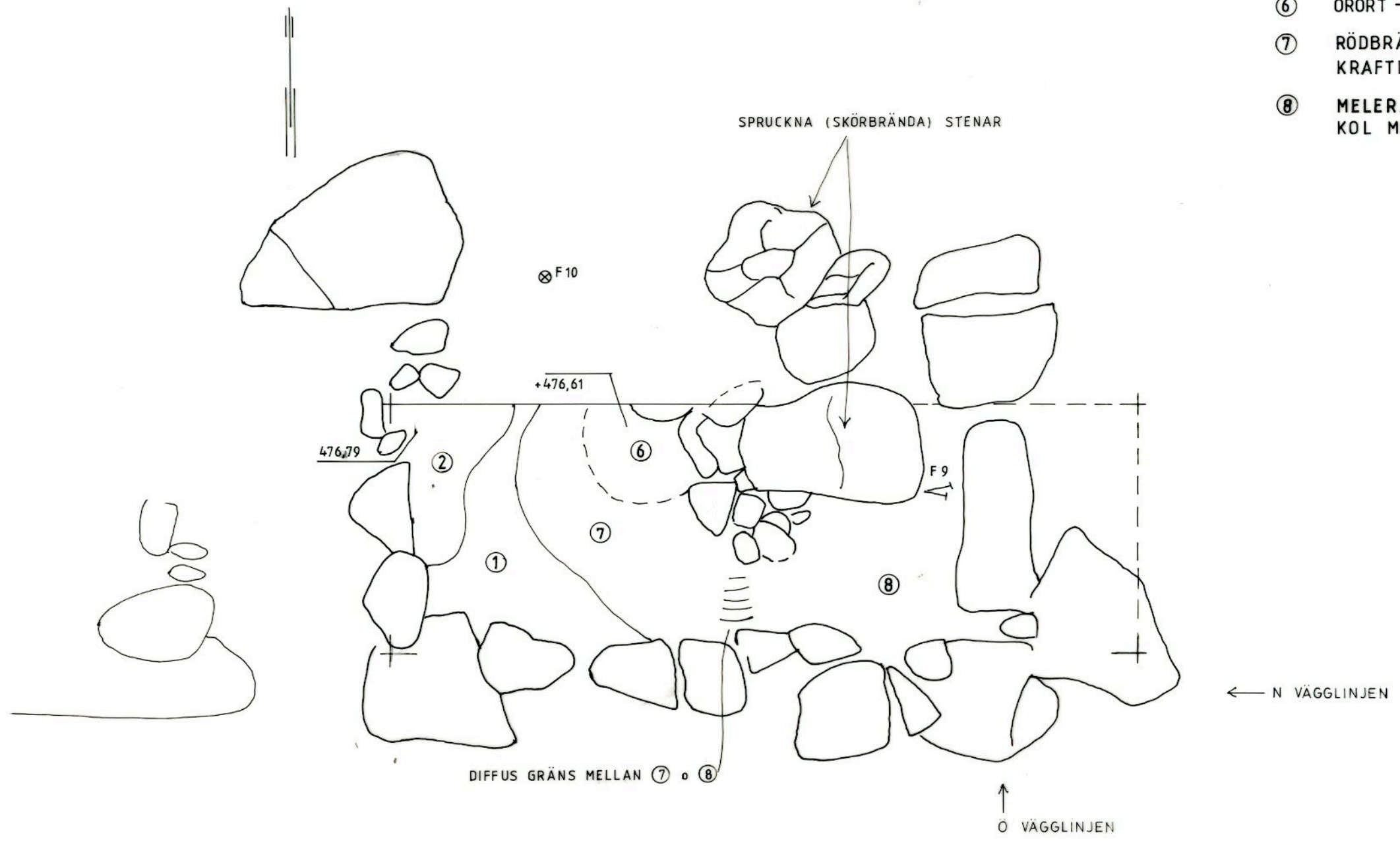
Norrbottnens
museum

BOX 266 TEL 0920-220355
971 08 LULEÅ FAX 0920-67966

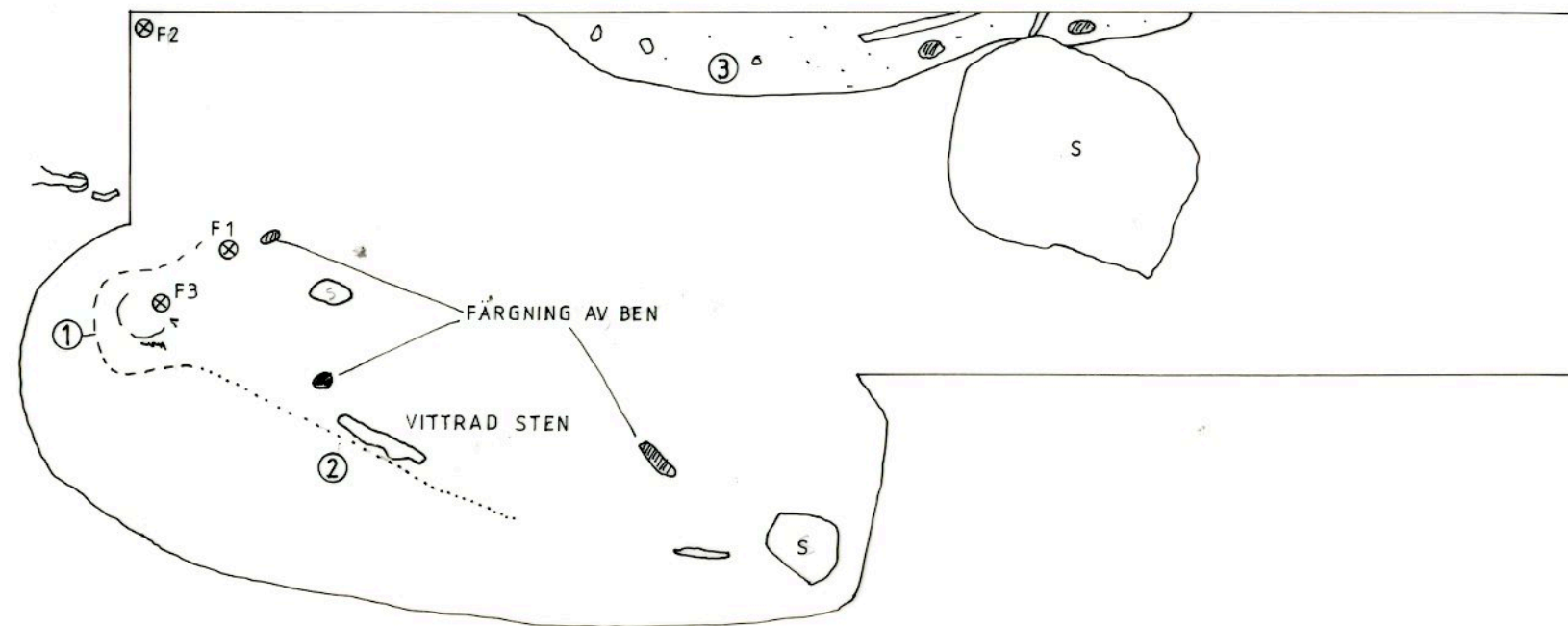
OBJEKT GRAV VII, VIII OCH IX	
SILBOJOKK 2004	
KOORDINATER X 455 - 495 Y 910	RAÅ-NR 368
SOCKEN ARJEPLOG	LANDSKAP LA
FASTIGHET	SKALA 1 : 20
RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 809
UPPRÄTTAD ÅR 2004	INVENTARIENR

SIGN LBM, ÅL

- ① MELERAD SAND/SILT INSLAG AV ROST, SOT o GRÅ LERA
- ② KRAFTIGT ROSTBRUN SANDIG SILT
- ⑥ ORÖRT - EJ ELDPÅVERKAT
- ⑦ RÖDBRÄND LERA LÄNGS KANT PÅ NEDGRÄVN. KRAFTIGARE BRÄNT MOT NV
- ⑧ MELERAT, GUL SAND INSL. AV GRÅ LERA SOT, KOL MINDRE STENAR

Norrbottnens museum BOX 266 TEL 0920 - 22 03 55 971 08 LULEÅ FAX 0920 - 679 66	OBJEKT YTA B	
	SILBOJOKK	
	KOORDINATER x 464 y 923 - 926	RAA-NR 368
	SOCKEN ARJEPLOG	LANDSKAP LA
	FASTIGHET	SKALA 1:20
	RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 10 c
UPPRÄTTAD ÅR 2004 SIGN ÅLN	INVENTARIENR	

+
X 459 / Y 924

+
459 / 926

+
459 / 928

- ① NEDGRÄVNING
- ② OSÄKER NEDGRÄVNING
- ③ KULTURPÅVERKAD JORD BRUN,
INSLAG AV KOL, FLÄCKAR AV
RÖDBRÄND JORD
- ⊗F1 FÖREMÅL, FÖREKOMMIT I FÄLT

Norrbottens
museum

BOX 266
971 08 LULEÅ

TEL 0920 - 22 03 55
FAX 0920 - 679 66

OBJEKT GRAV XI YTA E	
SILBOJOKK 2004	
KOORDINATER X 459 - 461 Y 924 - 928	RAA-NR 368
SOCKEN ARJEPLÖG	LANDSKAP LA
FASTIGHET	SKALA 1 : 20
RAPPORTDNR 506 - 2004	RITN.NR 12
UPPRÄTTAD ÅR 2004	INVENTARIENR

SIGN

Anläggningsbeskrivningar

Hänvisning till foto markerad med fet stil anger att bilden ligger med i bilaga 5.

Beskrivning av undersökta ytor

Yta A

X449 / Y910

På grund av en koncentration av lösfynd förlades ett schakt på 2x1,5 m (Ö-V) i den nedre strandzonen. Vid rensning kunde konstateras att det endast rörde sig om lösfynd som eroderat ut från övre delen av stranden. I detta område har eventuella lämningar redan eroderat ut i Sädvajaure.

Fynd: -

Ritning: 1

Foto: -

Yta Syd

X456 / Y918

Yta Syd är 2x2 m och förlades 2 m S om husgrunden och ca 2 m NÖ om den undersökta graven från 2003. Utanför ytan återfinns ett större stenblock i S och fem större flata stenar i N. Vid rensning i det svallade gruset påträffades spik och en bit järnslag. 4-5 cm ner påträffades ytterligare en spik och ett eldstål. Se vidare Grav II, V och VI.

Fynd: slagg, spik

Ritning: 1, (3, 11, 12)

Foto: 19-22

Yta J

X455 / Y917

Yta J togs upp i direkt anslutning Ö om graven från 2003. Till en början rensades ett 2,5 x 2 m stort område, mellan två stenblock i NV och SÖ. Ytligt påträffades spik och ett ben. Efter nedgrävning 5-10 cm utan att några fynd påträffats utvidgades ytan mot Ö, ca 3 x 2 m (N-S). Även denna yta omges av större block och flata hållar. Spik och ett järnföremål påträffades. Efter vidare rensning framkom i S delen en brunaktig färgning med inslag av sot och kol, samt sparsamt med slagg och tegel. Färgningen döptes till Anläggning 2. En tydlig avgränsning ses mot NÖ. A2 grävdes ned till 0,2 m djup där en rödaktig färgning (0,8x0,05-0,1 m) framkom. Då inga fynd eller konstruktionsdetaljer påträffades kunde dess funktion ej bestämmas. A2 utgick.

Fynd: slagg, tegel

Ritning: 1

Foto: 14-18, 47, 48, 53-55

Anläggning 1

Husgrund

X463 / Y921

Anläggning 1 är närmast rektangulär och inryms inom en yta om ca 15 x 7,5 m, orienterad i Ö-V riktning. Innan undersökning syntes anläggningen som stenrader uppbyggda av flata, upp till 1 m stora skifferhällar staplade på varandra med en bevarad höjd upp till 0,3 m. Den N delen är bäst bevarad, medan den S och Ö delen är uteroderad och delvis förstörd av människohand. I den V delen är en stenrad formad som en halvcirkel och innanför (Ö om) denna återfinns två enkla rader med 0,3-0,5 m respektive 0,5-0,8 m stora stenar. Den V av dessa stenrader upphör ca 1 m innan den når den S väggen och den Ö ca 1 m innan den N väggen. I förlängningen av anläggningens Ö gavel går ytterligare en stenrad mot N. Flata skifferstenar, 0,1-0,3 m stora, täcker den halvcirkelformade delen av husgrunden. I övrigt finns de endast i ett begränsat antal och mer spridda. Vid undersökning av anläggningen lades fyra schakt ut (se Yta B-E nedan).

Tolkning: Anläggning 1 tolkas som resterna av den/de kyrkor som funnits på platsen. Två av dessa har brunnit och inom A1 påträffas fönsterglas och spik som är tydligt eldpåverkade. Enligt historiska dokument var den kyrkobyggnad som uppfördes 1691 timrad och det är sannolikt att den första också var det. Vidare vet vi att den sista, provisoriska gudstjänstlokalen på platsen var uppbyggd av en gammal lada och en stolpbod, även de timrade.

De större stenarna i anläggningens konstruktion utgör sannolikt syllstenar, medan de däremellan byggts upp som en sockel utan bärande funktion. De två stenraderna i husgrundens V del kan utgöra stöd för antingen ett plankgolv eller väggar. Med tanke på hur kyrkorummet brukar vara organiserat bör det inte röra sig om innerväggar. Stenraderna kan således representera ytterväggar från olika byggnadsfaser. Den halvcirkelformade stenradens funktion är osäker.

De flata skifferstenarna i den V delen av anläggningen kan utgöra ett lagt golv, men mer sannolikt är att dessa stenar härrör från husgrundens utrasade sockel.

De påträffade spikarna kommer sannolikt till stor del från taket, vilket täckts med "takved" (Awebro 1986:45).

Fynd: spik, fönsterglas, kniv, järnföremål

Ritning: 1, 2, 10 samt 1:2003

Foto: se Yta B-E

Yta B utanför N väggen

X464 / Y923-926 (osäkra koordinater)

Ett schakt, 3x1 m (Ö-V), lades ut längs med och utanför den N vägglinjen i husgrundens NÖ del. Spik och fönsterglas påträffades ytligt. Fyndet var i stor utsträckning eldpåverkade. I schaktets NV del är en kraftig rostbrun färgning (rödbränt?). Mot SV är marken melerad i brunt, inslag av rost, sot och grå lera/silt. Längst i Ö, utanför den Ö syllstensraden, är marken mycket ursvallad. Centralt i N delen av schaktet är en nedgrävning med rödbränd lera längs kanterna och Ö om denna är tillsynes kallmurade, till viss del skörbrända och sotiga stenar. I gropen påträffades delvis smält fönsterglas. Norr om schaktet ligger spruckna (skörbrända?) stenar. Schaktet hann inte grävas i sin helhet, utan lades igen med fiberduk i botten och därpå jord och sten.

Tolkning: Det verkar som att det funnits ytterligare ett rum, eller en byggnad N om den centrala husgrunden och att det i denna fanns någon typ av eldstad. Då anläggningen endast delvis undersökts kan vidare tolkningar inte göras. Förhoppningen är att återkomma för att vidare utreda konstruktionens funktion.

Fynd: spik, fönsterglas, bränt ben

Ritning: 10a-c

Foto: 92, **93**, **103**-105, 111-**113**, (120 - efter igenläggning)

Yta C vägglinje i V delen

X461 / Y918

I husgrundens västra del lades ett 3x1m (Ö-V) schakt utmed den S ytterväggen, tvärs över den östra stenraden. Ytan var innan undersökning täckt med flata 0,1-0,3 m stora skifferstenar. Ytliga lösfynd av spik och en bit fönsterglas påträffades i det svallade gruset. Spiken påträffades främst i anslutning till stenraderna. Vid undersökningen påträffades i ruta x461/y920 en järnutfällning 14x2 cm och ca 1 cm tjock. I anslutning låg en 1,5 cm stor kolbit. Det verkar vara ett helt korroderat föremål, men kan även vara en naturlig järnutfällning. Vid undersökning av "innerväggen" visade det sig att stenen var lagd ovan ett brunt humuslager. Det visade sig vara torv av gammal markyta som endast bevarats under stenarna. Rötter och torv är bevarad under större stenar.

Tolkning: Stenraderna kan utgöra stöd för ett trägolv eller för väggar. I det senare fallet kan de representera olika byggnadsfaser. Efter bränderna har en ny kyrka respektive en provisorisk lokal uppförts. Dessa har sannolikt inte haft samma form som den första, varför även husgrunden kan ha ändrat form. De flata stenarna i den V delen kan vara resterna av ett golv, men kan även ha rasat ut från den uppbyggda husgrunden, eller utgöra utfyllnad/isolering under ett plankgolv. Torven under de större stenarna i stenraden visar att dessa lagts direkt på en gräsbevuxen markyta.

Fynd: Ytliga lösfynd av spik och glas

Ritning: 1, 2

Foto: 23, **24**-26, 30, 31, 33-36, 39, 44

Yta D N väggen

X463 / Y921 (osäkra koordinater)

Ett schakt 2x1 m förlades i N-S riktning tvärs över den N väggen. Denna är uppbyggd av flata stenar 0,3-0,6 m stora som i denna del är staplade i två varv till en höjd av ca 0,2 m. I schaktets SÖ del (innanför väggen) är en markfast, 1,5x0,9 m stor, flat sten belägen. Strax innanför väggen, V om den stora markfasta stenen, påträffades ett lårben i det svallade gruset. På grund av detta frångicks rutgrävningen för att istället rensa ytan kring benet. Se vidare Grav III och X.

Fynd: -

Ritning: (1, 2)

Foto: **49**, 52

Yta E invid S vägglinjen

X460 / Y925 (Det upptäcktes att måttbandet förskjutits innan schaktet lades ut, varför schaktets X-koordinat 460 egentligen ligger på 459,70. Detta är ej korrigerat på översiktsplanen).

Ett schakt 3x1 m (Ö-V) förlades i den södra vägglinjens Ö del. Här är husgrunden skadad av erosion och stenar är bortplockade i sen tid. Spik påträffades i det svallade materialet. I mitten av schaktets norra del var ett område med sot och kol, samt ytliga fynd av flinta, järnföremål och spik. Ytan utökades mot V med en meterruta (X460/Y924) och även här påträffades spik i ytan. Ett par cm ned i det osvallade materialet påträffades ett par tänder. Se vidare Grav XI.

Tolkning: Inga byggnadsrester påträffades i denna del av husgrunden, vilket beror på skador i sen tid.

Fynd: spik, flinta, järnföremål

Ritning: 1, 12

Foto: 64, 94, 95, **108**

Undersökta gravar

Grav I: 1 och 2

X455,0 / Y909,8

Individ 1: Skelettgrav i kista

Individ 2: Skelettgrav

Vid ytplockning av fynd på ytan söder om anläggning 1 påträffades delar av skalltak vid en större sten. Då ingen anläggning syntes i ytan lades ett schakt i förväntad fortsättning av graven mot Ö, där även en spikrad påträffades i ytan. Vid rensning påträffades ytterligare spik och ett beslag ytligt i gruset.

Vid undersökning av Grav I syntes en ca 0,8x0,35 m (Ö-V) nedgrävning i den V delen. Invid platsen för skalltafsfyndet framkom ytterligare fragmenterade käk/skalldelar och två tandrader. Dessa togs in som preparat. Strax Ö om detta framkom ett område med gul, fet massa - resterna efter bålen och revben. Ytterligare Ö därom var två vittrade stenar och Ö om dessa endast sporadiska gula, feta fläckar. SÖ om "kroppen" är två större stenar och mellan graven och stenarna är en rasbrant där jorden spolats ur och löst material samlats. Skelettet är mycket förmultnat och ryggraden, några revben på vardera sida och armarnas ben utgörs endast av en ljusbrun organisk massa. Hela graven verkar hoptryckt och nederdelen av kroppen (benen) har troligen eroderat ut i slänten. Otydliga färgningar kunde ses vid nedgrävning Ö om överkroppen. Spikar ligger kvar på ömse sidor om överkroppen, vilket visar på att det är en kistbegravning. Under skelettresterna är mörkbrun/svart färgning och enstaka träfibrer efter kistbotten.

Vid undersökning av Grav I kunde endast resterna efter en vuxen person (Individ 1) iakttagas. Den osteologiska analysen visade dock att tänderna tillhör ett barn (Individ 2). Individ 1 låg i botten av graven, varför Individ 2 troligen legat i en anslutande grav som eroderat ut från N.

Fynd: spik

Ritning: 4, 5

Foto: 27, 28, 32, 37, 38, 42, 45, 46, **50**, 51

Osteologi: Individ 2 ungefärlig ålder 4 år (± 1år)

Grav II

X456 / Y918

Skelettgrav

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid rensning av Yta Syd påträffades ett eldstål på ett djup av ca 0,04-0,05 m. Under och omkring detta framkom feta gula färgningar efter ben. Vid undersökning visade sig anläggningen bestå av fragmentariska rester efter en skelettgrav i Ö-V riktning. Endast färgningar efter bäcken, bål underarmarna fanns kvar då resten eroderat bort. Eldstålet låg vid bäckenet.

Fynd: eldstål ID 307, spik

Ritning: 3

Foto: 40, **41**

Osteologi: -

Grav III

X462,8 / Y919,8

Skelettgrav, lock

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid rensning intill Anläggning 1 norra vägg framkom ett ben. Vid ytterligare rensning syntes en färgning som saknar tydlig avgränsning. Enstaka spikar och en kniv påträffades ytligt i färgningen.

Vid undersökning påträffades de fragmentariska resterna efter ett skelett, men skallen har eroderat bort. Mellan och under benen var enstaka kolbitar. Spiken i gravens topp tolkas som att det funnits ett lock av trä över gravens. Under Grav III är Grav X, men då grav III är delvis borteroderad är förhållandena något svårtolkade.

Fynd: kniv ID12 (ytligt), spik

Ritning: 2c

Foto: 52, 58, 59, 67, **68, 69**, 75, 78, 81, 82

Osteologi: -

Grav IV

X456,0 / Y912,0

Skelettgrav, lock

Anläggningen var ej synlig före undersökning.

Vid rensning av Grav I påträffades ytterligare en nedgrävning ca 1 m NO om denna. Vid ytterligare rensning framkom en ca 1,8 x 0,55 m långsmal nedgrävning i Ö-V riktning.

Vid undersökning påträffades en tandrad i anläggningens V del ca 1-2 cm ned i sandfyllningen. Av skelettet fanns endast feta färgningar kvar med spik på ömse sidor. Kroppen låg på rygg i utsträckt läge med underarmarna böjda upp mot huvudet. Under detta var endast ljusgrå lera, vilket antyder att spikarna härrör från ett lock och inte en hel kista. Ytligt vid gravens fotände framkom ett eldstål. Gravens Ö del är i störd av erosion.

Fynd: eldstål ID 306 (ytligt), spik

Ritning: (4,5) 7

Foto: (42), 43, 56, 57, 60-**62**, 63

Osteologi: ungefärlig ålder 25-35 år, möjligen man

Grav V

X456,4 / Y918,0

Skelettgrav

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid rensning av Grav II påträffades ytterligare färgningar efter ben strax norr om denna.

Vid undersökning påträffades inom ett 1,6 x 0,35 m (Ö-V) område diffusa färgningar efter käke, tänder och bål.

Kroppen låg tillsynes i fosterställning på sidan och kan ha blivit svept. Graven vilade ovan det lerlager som Grav IV var nedgrävt i. Graven var delvis borteroderad.

Fynden kan inte med säkerhet föras till Grav V, utan kan även tillhöra Grav VI.

Fynd: yxa ID 309, (spik)

Ritning: 3

Foto: 65

Osteologi: ungefärlig ålder 20-25 år

Grav VI

X457,2 / Y917,0

Skelettgrav i kista

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Då Grav V grävts i botten utvidgades schaktet mot N och en rektangulär nedgrävning, 2x0,5 m (Ö-V), kunde ses. I norra delen ses ingen tydlig gräns för nedgrävningen, då marken här är omrörd.

Vid undersökning visade sig nedgrävningen innehålla resterna efter en spikad kista och enstaka kolbitar. I resterna efter kistan låg ett fragmentariskt skelett på rygg. Kroppen har sannolikt haft armarna i kors över bäckenet. En hyska påträffades vid bröstkorgen.

I den norra schaktväggen påträffades ytterligare trävirke och spik vilket antyder en grav till.

Fynd: hyska ID 191, kistträ, spik, järnfragment

Ritning: 3, 11 och 13

Foto: 66, 77, 79, 80, 87, **88**, 89, **90**

Osteologi: ungefärlig ålder 25-35 år

Grav VII:1, 2 och 3

X456,6 / Y909,8

Individ 1: skelettgrav i kista

Individ 2: skelettgrav

Individ 3: okänt gravskick

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid rensning av en yta strax Ö om ett större block påträffades en ca 2 x 0,6 m stor mörkfärgning i Ö-V riktning med spik och en tand i toppen.

Vid undersökning visade sig anläggningen bestå av två separata gravar.

Individ 1: En delvis borteroderad mörkfärgning på ca 1,2 m i längd (Ö-V) rensades fram. Vid undersökningen visade sig denna innehålla en ca 0,7 m lång (Ö-V) träfärgning på vilken färgningarna efter en överarm och delar av ryggraden syntes. I gravens V del påträffades tänder och runt kroppen spik. Hela gravens har "tippat" åt söder och stora delar av kroppen har eroderat bort. Vid bäckenpartiet påträffades ett järnfragment.

Individ 2: Söder om och delvis under Individ 1 rensades en nedgrävning, ca 2x0,55 m (Ö-V), fram. Denna var störd av Individ 1 i sin norra del. Vid undersökning påträffades ett ca 1,8 m långt skelett liggande på rygg i utsträckt läge med korsade ben och armarna utmed sidorna och ansiktet vänt mot norr. På bäckenet påträffades ett järnfragment.

Av skelettet återstod i princip bara färgningarna. Tänder (ID 299) tillhörande ytterligare en individ (3) påträffades S om Individ 2. Denna begravnings förhållande till de andra är osäkert.

Fynd: järnföremål ID 34 (Individ 2); järnfragment ID 115, spik (Individ 1)

Ritning: 8

Foto: 70-72-74

Osteologi: Individ 1 ungefärlig ålder 25-35 år, möjligen kvinna, Individ 2 ungefärlig ålder 20-30 år

Grav VIII: 1 och 2

X458,0 / Y910,2

Individ 1: Skelettgrav i kista

Individ 2: okänt gravskick

Anläggningen syntes innan undersökning som en rad av kantställda flata stenar, ca 0,3 m stora, i Ö-V riktning.

Vid rensning framkom ytterligare en rad (Ö-V) med upptill 0,4 m stora flata stenar. Runt och mellan dessa syntes en ca 1,95x0,45 m stor nedgrävning fylld med gulbrun humusblandad silt.

Vid undersökning framkom färgningarna efter ett fragmentariskt skelett utsträckt på rygg med armarna i kors över bäckenet och korsade ben. Ansiktet är vänt mot söder. Trärester efter kistan syntes utmed kroppens sidor.

Vid undersökningen kunde endast en individ iakttagas. Den osteologiska analysen visar på två individer i tandmaterialet. Förhållandena mellan individ 1 och 2 är osäkert.

Fynd: spik, trä

Ritning: 8

Foto: 76, 83, 84-86

Osteologi: Individ 1 ungefärlig ålder 20-25 år, Individ 2 är en ung vuxen

Grav IX

X457,7 / Y910,4

Skelettgrav

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid undersökning av Grav VII och VIII framkom omedelbart S om Grav VII en nästan kilformad nedgrävning, ca 1,5 m lång (Ö-V) och intill 0,35 m bred.

Vid undersökning visade sig den innehålla färgningarna efter ett skelett. Kroppen har legat utsträckt på rygg med korslagda ben, armarna i kors över bäckenet och ansiktet vänt mot S.

Fynd: -

Ritning: 9

Foto: 84-86

Osteologi: ungefärlig ålder 20-25 år, möjligen kvinna

Grav X

X462,8 / Y919,8

Skelettgrav i kista

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Anläggningen påträffades vid undersökning av Grav III och är belägen under denna. Vid rensning framträdde en 1,8 x 0,45 m (Ö-V) orangegrå nedgrävning mot den omgivande leran. I fyllningen fanns också kol och sot.

Graven sträcker sig från Anläggning 1 mellanvägg(?) och innanför den N långväggen och slutar vid ett större markfast block i Ö.

Vid undersökning framkom färgningar efter en kista i kanterna på nedgrävningen och en relativt välbevarad botten. På denna vilade resterna efter ett skelett i utsträckt läge på rygg med ansiktet vänt mot S. Av skelettet återstod endast lårben (?) medan resten syntes som färgningar. Vid huvudet, i gränsen för kista/nedgrävning, påträffades en kniv. I nedgrävningen under kistan framkom ett eldstål.

Fynd: Eldstål ID 308, kniv ID 33

Ritning: 2d

Foto: 96-**101**, 102, 107

Osteologi: ungefärlig ålder 30-40 år, möjligen man

Grav XI

X459,6 / Y923,9

Skelettgrav

Anläggningen var ej synlig innan undersökning.

Vid rensning invid Anläggning 1 södra vägglinje påträffades ett eldstål, tänder och spik ytligt i gruset.

Vid undersökning konstaterades en nästan helt bortroderad grav i Ö-V med nedgrävningen endast bevarad i huvudänden. Diffusa feta gula färgningar indikerade var kroppen legat.

Hela graven var mycket störd av erosion. Eldstålet förkom i fält.

Fynd: (eldstål)

Ritning: 12

Foto: **108**, 109, **110**Osteologi: ungefärlig ålder 2 år (± 1 år)

Förklaring till fyndlista

Förkortningar i kolumn ”Kontext”

Lösfynd - Ytligt påträffat, kan ej säkert relateras till kontext

KU - Kyrkudden, eller i närheten

US - Ursvallad strandzon

NB - Nedanför brant erosionshak

A1 - Anläggning 1

G - Grav, åtföljt av nummer (nummer inom parentes anger gravnr noterat i fält, vilket justerats i efterhand).

Förkortning i kolumn F G

F G - Fragmenteringsgrad

I - Intakt

K - Komplett

D - Defekt

F - Fragment

Fnr - Fyndnummer i fält. Dessa är markerade på översiktsplan. Där Fnr saknas är IDnr markerat på densamma.

Siffror inom parentes i kolumn ”Koordinat” anger felmarginal i meter för GPS-punkt.

Anläggning 1

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
9		x461y918-920	Anl 1	Spik	Järn		16	I+D	16	150,98		Vissa eldpåverkade
15		x461y920	Anl 1	Fönsterglas	Glas		1	F	1	2,16	Genomskinligt	
5	1055	x459,46y922,70	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	D	1	6,84		
10	1091	x460,98y926,50z475,10	Lösfynd (A1)	Kniv	Järn	Blad tånge	1	F	1	19,11		
32	1054	x460,00y922,61	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	D	3	3,54		Trä fastrost
36	1044	x465,75y914,60	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	1	121,56	Odefinierat, dymling, kil?	
45	1039	x459,60y920,60	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	11,45		Böjd
49	1041	x469,40y930,00	Lösfynd (A1)	Fönsterglas	Glas		3	F	3	9,31	Genomskinligt	Smält. NV om A1
52	1001	x460,60y919,65	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	11,64		
57	1005	x459,85y916,95	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	1	17,51	Odefinierat, kvadratisk i en ände, platt i andra.	
58	1045	x462,90y913,65	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		3	I	3	28,45		Eldpåverkade
60	1004	x462,00y917,10	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	9,59		Eldpåverkad
67	1040	x460,40y923,90	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		2	D	2	8,08		
73	1093	x460,77y925,93z475,17	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	1	5,05	Knivblad(del)?	
76	1002	x461,00y919,20	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	12,74		Eldpåverkad
78	1043	x465,95y913,90	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		2	I	2	19,86		Eldpåverkad
83	1090	x460,74y924,14	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	2,65		
84	1088	x460,90y924,05	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	D	1	0,99		

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
86	1089	x460,57y924,07	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	D	1	2,38		
102	1082	x460,75y926,07	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	7	6,2	Odefinierat, beslag, platt droppformad med 1 hål	Nyckel?
128	1092	x461,04y927,59	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	3,61		
129	1086	x461,20y922,90	Lösfynd (A1)	Spik	Järn	Udd huvud	4	D	4	9,01		
136		x463y920	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	9,6		
143	1075	x460,76y925,99	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	4,01		
149	10	x465,50y923,60	Lösfynd (A1)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	6,62		Smält. N om Yta B
154	1074	x460,53y925,82	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	14,53		
159	1076	x460,29y925,12	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	3,46		
160	1073	x461,03y927,69	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	D	1	1,91		
164	1078	x460,78y923,95	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		1	I	1	3,85		
166		x463y921	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		3	I	3	21,88		En eldpåverkad
172		x462,70y920,40	Lösfynd (A1)	Spik	Järn	Huvud	1	D	1	2,47		
177		x464y921	Lösfynd (A1)	Spik	Järn		6	I	6	49,99		N om Grav III & X
206	1080	x460,64y925,99	Lösfynd (A1)	Flinta	Flinta		1	F	1	2,39		Eldslagningsflinta?
215	1079	x460,83y926,22z475,18	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	1	3,57	Böjd spikudd?	Rostigt
217	1083	x460,52y926,20z475,19	Lösfynd (A1)	Föremål	Järn		1	F	1	1,81	Ten, kilformad i genomskärning	
220	1081	x460,50y925,91z478,52	Lösfynd (A1)	Spik	Järn	Udd	1	D	1	2,31		
310	1003	x461,00y918,55	Lösfynd (A1)	Hake	Järn		1	I	1	32,87	Dörrhake. Spiral- vriden 4-kantig genomskärning	Vikt före koserivering

Grav I

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
1		x455,20y911,04	Grav I	Skelett	Ben		1	F	1	9,35	Del av kranium	
3	10	x455,75y911,48	Grav I	Föremål	Järn		1	F	1	12,09		Ytligt, N om graven
6	8	x455,22y911,26	Grav I	Spik	Järn		2	D	2	3,27		Ytligt
11	7	x455,90y910,05	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	8,94		Ytligt

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
13	6	? Ej markerad	Grav I	Fönsterglas	Glas		2	F	2	7,06	Genomskinligt	Ytligt, delvis smält
16	5	x455,43y911,25	Grav I	Spik	Järn		3	I+F	3	9,66		Ytligt
27	14	x455,18y911,14	Grav I	Spik	Järn		1	D	1	1,54		Ytligt
29	2	x456,06y912,78	Grav I	Beslag	Järn		1	D	1	19,16	Med udd för fastsättning	Ytligt
48	4	x455,20y911,90	Grav I	Spik	Järn		2	D	2	5,69		Ytligt
61	1	x455,46y912,98	Grav I	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,63	Genomskinligt	Ytligt. Eldpåverkat
156	15	x455,02y911,00	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	9,51		Ytligt
170	16	x455,15y910,98	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	4,93	Kista (lock)	Ytligt, trä fastrostat
181	22	x455,56y913,34	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	6,33		S om Grav IV
182	20	x455,15y912,15	Grav I	Spik	Järn		4	I	4	26,24		
193	18	x455,32y911,70	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	7,38	Kista?	
194	19	x455,30y912,05	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	8,94	Kista?	
195	21	x455,45y912,72	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	5,03		Ytligt, S om Grav IV
196	23	x454,97y912,65	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	3,98		Utanför graven
197	17	x455,14y911,65	Grav I	Spik	Järn	Udd	1	D	1	5,54	Kista	
203	24	x455,40y911,62	Grav I	Spik	Järn	Udd	1	D	1	5,61	Kista	
204	26	x455,44y911,23	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	8,65	Kista	
209	27	x455,12y911,23	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	11,2	Kista	
219	25	x455,40y911,44	Grav I	Spik	Järn		1	I	1	10,46	Kista	
264	28	x455y911	Grav I	Skelett	Ben			F	6	2,5		
298		x455,2y911,0	Grav I	Skelett	Ben	Tand + Kranium		D+F	>42	33,61		Ost. analys
302	13		Grav I	Utgår								Sten
130	1031	x455,65y911,30	Lösfynd (GI)	Spik	Järn		1	D	1	2,69		N om Grav I
224	1031	x455,65y911,30	Lösfynd (GI)	Skelett	Ben		1	D	1	0,51	Tand	N om Grav I
280	1031	x455,60y911,25	Lösfynd (GI)	Skelett	Ben	Tand + Kranium		F	8	17,56		N om Grav I

Grav II

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
50	4	x455,80y919,10z475,53	Grav II	Spik	Järn		1	D	2	4,41		
56	7	x455,55y918,70z475,51	Grav II	Spik	Järn		1	D	1	6,65		S om graven. Trä fastrostat
307	3	x456,08y918,85z475,62	Grav II	Eldstål	Järn		1	D	2	28,64		Vikt före konservering

Grav III

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
12	4	x462,75y921,10z475,90	Grav III	Kniv	Järn	Blad	1	F	1	11,17		
132	18	x462,85y919,90z475,84	Grav III	Spik	Järn	Udd	1	D	1	8,09	Kista/lock	Trä o sand fastrostat
161	2	x462,85y921,50z475,77	Grav III	Spik	Järn	Udd	1	D	1	0,64		Utanför nedgrävning
162	17	x463,00y920,84	Grav III	Spik	Järn	Huvud	1	D	1	1,35		
165	3	x462,52y922,25	Grav III	Spik	Järn		1	I	1	3,33		Utanför nedgrävning
169	5	x463,15y921,10z475,76	Grav III	Spik	Järn		1	D	1	2,85		
171	16	x463,38y921,64z475,70	Grav III	Spik	Järn		1	D	1	2,45		Utanför nedgrävning
176	15	x463,02y921,67z475,67	Grav III	Spik	Järn		1	I	1	8,15		Trä fastrostat, utanför nedgrävning
255	12	x463,18y920,75z475,73	Grav III	Skelett	Ben		1	F	1	1,6	Rörben, V arm?	
256	10	x463,20y921,68	Grav III	Skelett	Ben		1	F	2	16,03		Vikt inkl. sand
261	1	x463,30y921,70z475,84	Grav III	Skelett	Ben		1	D	1	62,62	Skenben	Vikt inkl. sand
263	19	x462,75y920,40z475,61	Grav III	Skelett	Ben		1	D	1	42,81	Överarmaben	Vikt inkl. sand
265	13	x463,08y920,60z475,77	Grav III	Skelett	Ben		1	F	2	1,68	?	
269	9	x463,30y921,60z475,77	Grav III	Skelett	Ben		1	F	>10	34,51	Skenben	Vikt inkl. sand
271	7	x462,95y921,60	Grav III	Skelett	Ben		1	D	1	58,98	Skenben	
273	8	x462,90y921,10	Grav III	Skelett	Ben		1	D	1	88,05	Lårben (H?)	
278	14	x463,20y920,20	Grav III	Skelett	Ben		1	D	10	21,91	Överarm (V?)	
304	11	x463,3y921,2	Grav III	Kol	Trä			F	4	0,04		Taget in som skelettrest.

Grav IV

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
88	4	x456,98y913,15	Grav IV	Spik	Järn		1	I	1	10,61		Ytligt, N om graven
92	3	x456,10y914,00	Grav IV	Spik	Järn		1	I	1	5,71		Ytligt

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
93	5	x456,78y912,60	Grav IV	Spik	Järn	Huvud	1	D	1	1,45		Ytligt, N om graven
96	1	x456,68y914,00	Grav IV	Spik	Järn		2	D	2	4,71		Ytligt
104	9	x456,40y912,22	Grav IV	Spik	Järn		1	I	1	6,33		
107	11	x456,08y912,80	Grav IV	Spik	Järn		1	D	1	12,48	Kista	Sten fastrostad
108	8	x456,55y912,55	Grav IV	Spik	Järn		1	D	2	11,11	Kista	Sten fastrostad
109	7	x456,24y912,28	Grav IV	Spik	Järn		1	I	2	6,19	Kista	
110	6	x456,15y912,48	Grav IV	Spik	Järn		1	I	1	4,33	Kista	
120	10	x456,50y912,25	Grav IV	Spik	Järn		1	I	1	2,39	Kista	
268		x456,40y912,20	Grav IV	Skelett	Ben		1	F	1	0,96	Skallben	
281		x456y912-913	Grav IV	Skelett	Ben			F	>50	17,93	?	Med trä?
295		x456,38y912,28	Grav IV	Skelett	Ben	Tand		D+F	39	14,16		Ost. analys
306	2	x456,55y914,10	Grav IV	Eldstål	Järn		1	D	1	23,69		Ytligt, utanför nedgrävsn. Vikt före konservering
4	9	x455,97y912,98	Grav IV (I)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	6,13	Genomskinligt	Ytligt, S om Grav IV
8	12	x456,50y912,20	Grav IV (I)	Spik	Järn		3	I	3	17,05		Ytligt
79	3	x456,05y912,95	Grav IV (I)	Spik	Järn	Udd huvud	1	D	2	3,81		Ytligt
167	11	x456,35y912,46	Grav IV (I)	Spik	Järn		1	I	1	5,73		Ytligt
28	1032	x455,95y912,00	Lösfynd (GIV)	Spik	Järn		1	D	1	3,75		
41	1034	x456,40y912,50	Lösfynd (GIV)	Spik	Järn		1	D	1	5,06		
82	1033	x455,80y912,45	Lösfynd (GIV)	Spik	Järn		1	I	1	7,4	Stort huvud	Nit?

Grav V

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
39	6	x456,85y917,90z475,73	Grav V	Spik	Järn		1	D	2	2,26		
294	5	x456,56-70y918,10-14z475,61	Grav V	Skelett	Ben	Tand		D+F	16	6,18		Ost. analys
309	1	x456,78y918,05z475,64	Grav V	Yxa	Järn	Blad	1	D	1	87,66		Vikt före konservering

Grav VI

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
74	1	x457,15y918,65z475,65	Grav VI	Mejsel	Järn		1	D	1	33,88	Osäker	Ytligt

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
97	14	x457,65y918,45	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	8,84		Ytligt. Sand fastrostad
98	18	? Ej markerad	Grav VI	Spik	Järn		3	D	3	37,8		Sand fastrostad
100	12	x457,30y919,00	Grav VI	Spik	Järn		1	F	1	4,38	Osäker	Ytligt. Sand fastrostad
118	17	x457,75y917,80	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	8,16		Ytligt. Trä o sand fastrostad
119	19	x457,00y917,85	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	6,32		Ytligt
123	16	x456,14y917,00	Grav VI	Spik	Järn		1	I	1	5,02		Ytligt, V om Grav II
183	21	x458,00y917,78	Grav VI	Spik	Järn		1	I	1	22,66		Trä fastrostad
184	20	x457,52y917,04	Grav VI	Spik	Järn		3	D	3	20,52		Sand fastrostad
185	4	x457,38y918,88z475,62	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	2,99		Ytligt. Sand fastrostad
186	3	x457,32y918,70z475,62	Grav VI	Föremål	Järn		1	F	1	2,07		Ytligt. Spik?
187	5	x456,32y919,00z475,60	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	2,94		Ytligt.
188	2		Grav VI	Utgår								Rostutfällning
189	8	X457,52y919,36z475,58	Grav VI	Spik	Järn		1	D	1	3,56		Ytligt. Sand fastrostad
190	25	x457,46y917,49	Grav VI	Spik	Järn		1	F	2	3,18		Sand o trä fastrostad
191	25	x457,46y917,49	Grav VI	Hyska	Järn		1	D	1	0,77	Dräktdetalj	Vikt före konservering
192	6	x457,22y919,12z475,60	Grav VI	Spik	Järn		1	D	3	12,95		Ytligt. Sand o trä fastrostad
198	7		Grav VI	Utgår								Ytlig trädrot
200	15	x457,94y917,05	Grav VI	Spik	Järn	Huvud	1	F	2	2		Ytligt, utanför graven
201	11	x457,46y919,10	Grav VI	Föremål	Järn?		1	F	1	1,47	Ten?	Ytligt. Sand fastrostad. Järnutfällning?
208	10	x457,38y919,25	Grav VI	Spik	Järn	Udd	1	F	1	4,92		Ytligt. Sand fastrostad
210	9		Grav VI	Utgår								Sten
221	17	x457,75y917,80	Grav VI	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,29	Genomskinligt	Ytligt. Eldpåverkat
225	13	x457,58y918,70z475,59	Grav VI	Trä	Trä		1	F	1	0,61	Kista?	Ytligt.
226	24	x457,46y918,70	Grav VI	Kista	Trä		1	F	1	3,32		
227	22	x457,50y918,35	Grav VI	Kista	Trä		2	F	2	3,97		
230	26	x457y917	Grav VI	Kista	Trä			F	>60	53,84		
231	23	x457,40y918,80	Grav VI	Trä	Trä			F	2	2,17	Kista?	
243	32	x457y918	Grav VI	Skelett	Ben			F	1	1,63	V skenben	
244	31	x457y918	Grav VI	Skelett	Ben		1	F	4	14,39	H lårben	
245	33	x457y918	Grav VI	Skelett	Ben		1	F	-	0,56	H smalben	Benmassa

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
246	29	x457y917	Grav VI	Skelett	Ben		1	F	>20	3,53	H underarm	Benmassa
247	28	x457y917	Grav VI	Skelett	Ben		1	F	>20	6,72	H överarm	Benmassa
248	28	x457y917	Grav VI	Kista	Trä		1	F	1	1,68		Med benrester...
270	30	x457,70y918,00	Grav VI	Skelett	Ben		1	D	1	29,74	V lårben	
293	27	x457,4Y917,2	Grav VI	Skelett	Ben	Tand		D+F	27	7,95		Ost. analys
303	34	x457,8-458,0y917,6-918	Grav VI	Spik	Järn			F	>10	98,36		Trä o sand fastrostat
305	21	x458,00y917,78	Grav VI	Spik	Järn		2	D	2	15,95		Två påsar med F21
7		x457y919	Grav VI (II)	Spik	Järn		2	I	2	18,3		
62		x457y918	Grav VI (II)	Spik	Järn		1	D	1	2,53		
69	2	x457,80y918,68z475,74	Grav VI (II)	Spik	Järn		1	I	1	9,53		Ytligt. Böjd

Grav VII

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
2		x456,70y910,10	Grav VII	Skelett	Ben		-	F	>20	3,61	Höger arm	Individ II
34	3	x456,74y910,68	Grav VII	Föremål	Järn		2	F	2	26,67	Odefinierat, platt ten? kilformad	Individ II
115	4	x456,96y910,82	Grav VII	Föremål	Järn		1	F	1	5,85	Rostutfällning?	Individ I
212	2021	x456,20y909,94	Grav VII	Spik	Järn		2	D	2	5,85		
214	3	x457,00y911,50	Grav VII	Spik	Järn		3	I+D	3	17,24		Individ I
249		x456,90y910,10-910,60	Grav VII	Skelett	Ben			F	>20	5,26	V över- + underarm	Individ II
250		x456,65y911,20	Grav VII	Skelett	Ben			F	>20	8,4	H + V skenben	Individ II
252		x457,0y910,4	Grav VII	Skelett	Ben			F	>30	0,82	H arm?	Individ I
254	2022	x455,91y910,15	Grav VII	Skelett	Ben		1	D	1	0,75	Tand	
266		x456,55y910,80	Grav VII	Skelett	Ben		1	F	>30	10,47	H lårben	Individ II
267		x456,80y911,00	Grav VII	Skelett	Ben		1	F	>10	24,86	V lårben	Individ II
299	1	x456,45y910,03	Grav VII	Skelett	Ben	Tand		D+F	38	6,24		Individ 3, Ost. analys
300	2	x457,04y910,05	Grav VII	Skelett	Ben	Tand + Kranium		F	>10	0,93		Individ 1, Ost. analys
301		x456,85y910,00	Grav VII	Skelett	Ben	Tand + Kranium		D+F	34	8,58		Individ 2, Ost. analys

Grav VIII

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
87	2005	x457,95y911,40	Grav VIII	Spik	Järn		2	I	2	10,52		
90	17	x457,90y911,80	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	5,68		
91	20	x458,40y910,30	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	6,68		Trä fastrostad
94	2008	x457,95y911,85	Grav VIII	Spik	Järn		2	I	2	5,73		
95	2001	? Ej markerad	Grav VIII	Spik	Järn		2	D	2	8,55		
99	2015	x458,30y910,26	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	4,94		
106	2010	x458,25y911,80	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	6,14		
111	2011	x457,92y911,88	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	6,77		
116	2006	x457,94y911,43	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	4,88		Krokig
117	2012	x458,35y911,20	Grav VIII	Spik	Järn		4	F	4	9,64		Ytligt
124	2007	x457,75y911,90	Grav VIII	Spik	Järn	Udd	1	F	1	1,31		
127	2009	x458,06y911,86	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	13,47		Sand fastrostad
216	2013	x458,44y911,50	Grav VIII	Spik	Järn		1	I	1	2,21		Utanför nedgrävning
222	2014	x458,55y910,35	Grav VIII	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,86	Genomskinligt, grönt	
223	2014	x458,55y910,35	Grav VIII	Ben	Ben		1	F	1	0,25	Bränt	
251	2016	x458,12y910,80	Grav VIII	Kista	Trä			F	10	0,8		
274	18	x458,00y911,60	Grav VIII	Kista	Trä		1	F	4	1,85		
290	19	x458,22y910,42	Grav VIII	Skelett	Ben	Tand		D	13	3,21	Överkäke, individ 1	Ost. analys
291	19	x458,22y910,44	Grav VIII	Skelett	Ben	Tand		D	14	3,05	Underkäke, individ 1	Ost. analys
292	19	x458,2y910,4	Grav VIII	Skelett	Ben	Tand	4	D	5	0,66	Individ 2	Ost. analys
77	1056	x457,30y912,00	Lösfynd (GVIII)	Spik	Järn	Udd	1	D	1	1,96		

Grav IX

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
89	2002	x457,60y910,20	Grav IX	Spik	Järn		1	I	1	7,12		S om Grav IX
105	2004	x457,60y911,20	Grav IX	Spik	Järn		1	I	1	3,05		Böjd
213	2003	x457,70y910,42	Grav IX	Spik	Järn		1	D	1	3,29		S om Grav IX
296		x457,80y910,58z476,09	Grav IX	Skelett	Ben	Tand		D+F	28	11,66		Ost. analys

Grav X

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
33	9	x462,83y920,00z475,72	Grav X	Kniv	Järn	Blad	1	D	1	6,8		I gravens huvudände
131	4	x463,12y921,66	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	8,2	Kista	Trä fastrostat
133	22	x463,32y921,60	Grav X	Spik	Järn		1	I	1	3,41	Kista	Trä fastrostat
135	2	x463,32y921,64z475,61	Grav X	Spik	Järn		1	I	1	8,54		Trä fastrostat, utanför nedgrävning
138	3	x463,25y921,68	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	2,31		Trä fastrostat, utanför nedgrävning
139	1	x462,70y921,02z475,63	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	5,8		Sand fastrostad, utanför nedgrävning
142	8	x462,78y920,72z475,64	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	4,54		Sand fastrostad, utanför nedgrävning
152	21	x462,99y921,05	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	2,21	Kista	Trä fastrostat
153	24	x463,30y921,26z475,54	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	2,87	Kista	Trä fastrostat
163	23	x462,98y921,38	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	3,5	Kista	Sand fastrostat
168	25	x462,95y921,30z476,56	Grav X	Spik	Järn		1	D	1	3,34	Kista	Trä fastrostat
178	10	x463,05y919,90z475,78	Grav X	Spik	Järn		1	I	1	7,31	Kista	Trä fastrostat
179	20	x463,22y920,00z475,59	Grav X	Spik	Järn		1	F	1	2,98		Trä fastrostat, utanför nedgrävning
257	13	x463,20y920,24z475,56	Grav X	Skelett	Ben		1	D	1	47,56	V överarm	
258	14	x462,84y920,30z475,61	Grav X	Skelett	Ben		1	F	4	15,45	H överarm	
259	15	x463,05y921,00z475,60	Grav X	Skelett	Ben		1	D	1	92,92	H lårben	
260	16	x463,25y921,00z475,60	Grav X	Skelett	Ben		1	D	1	104,95	V lårben	Vikt inkl. sand
262	18	x463,20y921,30z475,57	Grav X	Skelett	Ben		2	D	2	76,27	Sken- + vadben	
272	17	x463,08y921,50z475,58	Grav X	Skelett	Ben		1	D	1	54,03	H skenben	Vikt inkl. sand

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
286	11	x462,00y920,14z475,62	Grav X	Skelett	Ben	Tand	1	I	1	0,57	Underkäke	Ost. analys
287	7	x463,12y920,27z475,70	Grav X	Skelett	Ben	Tand	1	I	1	0,82		Ost. analys
288	5	x463,12y920,15z475,71	Grav X	Skelett	Ben	Tand	1	D	1	0,54		Ost. analys
289	6	x462,92y920,15z475,70	Grav X	Skelett	Ben	Tand		F	10	0,42	Mkt fragmenterat	Ost. analys
297	12	x462,00y920,10z475,65	Grav X	Skelett	Ben	Tand + Kranium		D+F	>10	28,01		Ost. analys
308	26	x462,85y920,80z475,53	Grav X	Eldstål	Järn		1	D	1	32		Vikt före konservering

Grav XI

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
140	3	x460,19y924,08	Grav XI	Föremål	Järn		1	F	1	1,81	Odefinierat, platt långsmalt	Del av beslag?
141	2	x460,94y924,04	Grav XI	Spik	Järn		1	F	1	0,7		N om graven
284		x460,15y924,12	Grav XI	Skelett	Ben	Tand		F	15	0,62	Underkäke	Ost. analys
285		x460,15y924,12	Grav XI	Skelett	Ben	Tand	2	F	4	0,49	Överkäke	Ost. analys

Schakt/provytor

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
22	1025	x450,10y911,60	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	4,4		
66	1024	x449,50y911,85	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	D	1	2,61		
101	1063	x449,60y911,05	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	1,44		
103	1062	x449,40y911,55	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	4,58		
112	1066	x449,45y912,00	Lösfynd (YA)	Slagg	Järn		1	F	1	12,8		
113	1066	x449,45y912,00	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		2	D	2	7,8		
114	1061	x449,75y911,75	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	1,73		
121	1067	x449,50y911,85	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	3,21		
122	1068	x449,30y911,85	Lösfynd (YA)	Spik	Järn	Huvud	1	D	1	2,44		
125	1058	x449,10y912,00	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	1,76		
126	1065	x450,20y910,70	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	I	1	2,89		
157	1026	x449,90y910,70	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		3	D	3	8,79		
202	1057	x449,75y912,20	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		1	D	1	2,65		

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
207	1059	x449,75y911,95	Lösfynd (YA)	Spik	Järn		2	I+D	2	7,73		
211	1060	x449,75y911,75	Lösfynd (YA)	Föremål	Järn		1	F	1	1,62	Ten? Spik?	
180		x456y925	Yta J	Slagg	Järn			F	4	110,66		
232		? Ej markerad	Yta J	Tegel	Tegel		1	D	2	296,05		
24	1050	x458,24y926,32z475,12	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	D	1	2,1		
30	1051	x457,80y925,73z457,15	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	D	1	4,27		
35	1052	x458,74y925,90z475,19	Lösfynd (YJ)	Föremål	Järn		1	F	1	79,9	Odefinierat, kil? platt kilformat	
53	1048	x456,36y923,30	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	5,64		
54	1011	x456,30y923,10	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	7,34		
55	1010	x457,80y926,00	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	5,41		
59	1046	x456,28y924,34	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	D	1	5,28		
65	1049	x456,93y923,39	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	8,49		
70	1047	x456,31y923,54	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	5,3		
158	1071	x456,83y925,82	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	D	1	4,53		Nit
173	1072	x456,80y925,20	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	4,86		
174	1069	x458,15y925,40	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	9,65		
175	1070	x457,74y925,75	Lösfynd (YJ)	Spik	Järn		1	I	1	4,34		
275	1009	x458,25y926,15	Lösfynd (YJ)	Skelett	Ben		1	D	1	63,97	Rörben	
42		x456y919	Yta Syd	Spik	Järn		2	I	2	18,28		
75		x456y918	Yta Syd	Slagg	Järn		1	I	1	70,87		
38	1008	x456,25y918,25	Lösfynd (YS)	Spik	Järn		2	I	2	15,37		
72	1007	x455,85y918,25	Lösfynd (YS)	Föremål	Järn		1	F	1	4,36	Tunt bleck, beslag	
80	1006	x458,10y919,10	Lösfynd (YS)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	7,67	Genomskinligt	Smält
199	1084	x458,09y918,08	Lösfynd (YS)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,72	Genomskinligt, grönt	
218	1085	x457,02y917,60	Lösfynd (YS)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	2,16	Genomskinligt, grönt	Eldpåverkat
228		x455,3y918,5	Lösfynd (YS)	Spik	Järn		20	F+D	20	64,84		S om Yta Syd
229		x455,3y918,5	Lösfynd (YS)	Fönsterglas	Glas		1	F	1	2,31	Genomskinligt	Eldpåverkat. S om Yta Syd
134	1	x464y923-926	Yta B	Spik	Järn		16	I+F	16	179,54		Ytligt, eldpåverkade
137	9	x464,65y925,20	Yta B	Spik	Järn		2	I	2	20,09		Eldpåverkad?

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
144	2	x464,50y923,80	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	3	3,61	Genomskinligt	Ytligt, eldpåverkat, smält
145	5	x464y923-925	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	7	16,64		Ytligt, smält, klumpar
146	8	x464y923-924	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	6	4,63	Genomskinligt	I lager 5
147	8	x464y923-925	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	9	18,48	Genomskinligt	Eldpåverkat. I lager 5
148	6	x464y923-924	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	3	7,92	Genomskinligt	Eldpåverkat
150	7	x464y923-925	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	17	6,04	Genomskinligt	Smält
151	7	x464y923-925	Yta B	Ben	Ben			F	2	0,23	Bränt	
155	4	x464y923-924	Yta B	Fönsterglas	Glas			F	3	6,29	Genomskinligt	Ytligt, eldpåverkat

Lösfynd inom det fyndtäta området

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
14		x455y888	Lösfynd	Fönsterglas	Glas		1	F	1	3,2	Genomskinligt	Vid bäcken
17	1028	x453,45y912,35	Lösfynd	Spik	Järn		1	D	2	1,57		
18	1042	x463,00y950,50	Lösfynd	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,69	Genomskinligt	Delvis smält, vittrat
21	1053	x459,20y912,53	Lösfynd	Spik	Järn		1	I	1	9,67		
37	1029	x454,65y903,60	Lösfynd	Spik	Järn		2	D	2	10,83		
40	1037	x449,95y915,75	Lösfynd	Spik	Järn		1	D	1	12,86		Mkt rostig
46	1027	x452,85y912,05	Lösfynd	Spik	Järn		1	D	1	3,61		
47	1027	x452,85y912,05	Lösfynd	Fönsterglas	Glas		1	F	1	1,99	Genomskinligt	Eldpåverkat
51	1030	x454,35y907,30	Lösfynd	Spik	Järn		1	D	1	13,27		Osäker, mkt rostig
63	1035	x455,65y916,25	Lösfynd	Spik	Järn		1	I	1	2,9		
81	1036	x455,60y915,55	Lösfynd	Spik	Järn		1	D	1	6,21		Trä o sand fastrost
85		x457,30y906,20	Lösfynd	Spik	Järn		2	D	2	14,47		Mkt rostiga
205	1077	x454,20y915,80	Lösfynd	Spik	Järn		1	I	1	3,43		

Lösfynd i ursvallad strandzon

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
19		x448y909	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	D	2	4,45		Trä fastrost
20	1038	x452,10y918,20	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	I	1	3,42		
23	1016	x448,15y915,15	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	D	1	2,75		

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
25	1017	x448,55y915,35	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	D	1	3,64		
26	1018	x448,60y915,00	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	I	1	6,59		
43	1015	x450,35y919,30	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	I	1	6,08		
64	1014	x449,85y919,05	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	I	1	8,03		Böjd
68	1020	x449,15y913,75	Lösfynd (US)	Spik	Järn		1	D	1	5,01	Stort huvud	Nit?
71	1013	x440,65y920,30	Lösfynd (US)	Föremål	Järn		2	F	2	14,98	Tånge av kniv?	
234		x446y910 (4,4)	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	76,36	Rörben	
235	1023	x446,50y918,90	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	108,94	Rörben	Vikt inkl. sand
236		x446y911 (4,4)	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	132,75	Rörben	
237	1019	x447,85y914,15	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	34,73	Rörben	Vikt inkl. sand
238		x447y910 (4,8)	Lösfynd (US)	Ben	Ben		1	D	1	31,69	Ren?	
239		x458y946 (4,0)	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	64,39	Rörben	Vikt inkl. sand.
253	1012	x450,40y921,75	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	0,53	Tand	
276	1021	x448,15y912,60	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	17,03	Rörben	SV om Yta A
282		x446y918	Lösfynd (US)	Skelett	Ben			F	4	35,65	Rörben	
283	1022	x446,15y916,50	Lösfynd (US)	Skelett	Ben		1	D	1	57,27	Rörben	
31		x446y893	Lösfynd (NB)	Spik	Järn		1	D	1	4,49		Trä fastrostat
44		x445y904	Lösfynd (NB)	Spik	Järn		1	D	3	3,38		Trä fastrostat
277		x443y918 (4,4)	Lösfynd (NB)	Skelett	Ben		1	D	1	23,46	Rörben	
279		x442y917	Lösfynd (NB)	Skelett	Ben		1	D	1	144,14	Kranium	

Lösfynd på "Kyrkudden"

ID	Fnr	Koordinat	Kontext	Sakord	Material	Del	Ant	F G	Ant F	Vikt (g)	Anmärkning	Kommentar
233		x7376523y1526120	Lösfynd (KU)	Hacka	Järn		1	I	1	970,97	Recent?	Ö sidan av Kyrkudden
240		x7376425y1526041 (3,4)	Lösfynd (KU)	Ben	Ben		1	D	1	18,28	Ren?	
241		x7376457y1526061 (3,4)	Lösfynd (KU)	Ben	Ben		1	D	1	23,73	Ren?	
242		x7376426y1526045 (3,3)	Lösfynd (KU)	Ben	Ben		1	D	1	18,03	Ren?	

Acc nr 2004:110:1-124

Silbojokk, Raä 368, Arjeplog sn & kommun, Lappland.

Arkeologisk undersökning 2004-06-07 - 06-18

Foton som ligger med i bilagan är markerade i fet stil. Nr 11 ligger på rapportens framsida.

Nr	Objekt	Kommentar	Taget från	Fotograf
1	Vy över N stranden	Taget från övre slaggvarpen på S stranden. På bilden är Åke Lundqvist, Ballasviken.	SÖ	Åln
2	Anl 5-6 undersökta 1983-84.	Lars Backman mäter in.	V	Åln
3	Anl. 7-9 undersökta 1983-84.	Lars Backman mäter in.	V	Åln
4	Anläggning 4 (5 o 6 i vatten) undersökta 1983-84.	Kyrkudden i bakgrunden.	SV	Åln
5	Vy över N stranden.	På bilden ses Lars Backman, Nbm och Åke Lundqvist, Ballasviken.	S	Åln
6	Vy över Kyrkudden.		V	Åln
7	Vy över N stranden.		SV	Åln
8	Vy över N stranden och Kyrkudden.	Foto taget vid minnesstenen.	SV	Åln
9	Utrasat kranium N strandslänten.	Lars Backman dokumenterar.	Ö	Åln
10	Utrasat kranium i N strandslänten.		S	Åln
11	Översikt bäcken och N stranden.	Foto taget från Kyrkudden.	Ö	Åln
12	Anläggning 22 undersökt 1983-84, på Kyrkudden.	På bilden ses Lars Backman, Nbm.	N	Åln
13	Sädvajaure med Silbojokk mitt i bilden.	Foto taget från Roparudden.	ÖNÖ	Åln
14	UO: Yta J	Före rensning.	S	Jhg
15	UO: Yta J	Före rensning.	S	Jhg
16	UO: Yta J	Före rensning.	Ö	Jhg
17	UO: Yta J	Före rensning. På bilden ses Olof Östlund, Nbm.	Ö	Jhg
18	UO: Yta J	Före rensning. Sädvajaure i bakgrunden.	NV	Jhg
19	UO: Yta Syd X456/Y918		S	Tbo
20	UO: Yta Syd X456/Y918	Före rensning.	V	Tbo
21	UO: Yta Syd X456/Y918	Före rensning. På bilden ses Johan Hägg, Nbm.	V	Tbo
22	UO: Yta Syd X456/Y918	Före rensning.	V	Tbo
23	UO: A1, Yta C X461/ Y918	Före rensning.	Ö	Oöd
24	UO: A1, Yta C X461/Y918	Före rensning.	Ö	Oöd
25	UO: A1, Yta C X461/Y918	Översikt, före rensning.	V	Oöd
26	UO: A1, Yta C X461/Y918	Före rensning.	V	Oöd
27	UO: Grav I	Detalj tänder, före rensning.	S	Åln
28	UO: Grav I	Före rensning.	SV	Åln
29	UO: Arbetsbild	På bilden ses Lars Backman, Olof Östlund, Tor-Henrik Buljo och Johan Hägg.	SV	Åln
30	UO: A1, Yta C X461/Y918	Rensad ca 5 cm.	V	Oöd
31	UO: A1, Yta C X461/Y918	Rensad 5 cm.	Ö	Oöd
32	UO: Grav I	Första rensningen.	Lod, SÖ	Åln
33	UO: A1, Yta C X461/Y920	Rostfärgning.	N	Oöd
34	UO: A1, Yta C X461/Y920	Rostfärgning, detalj.	N	Oöd
35	UO: A1, Yta C X461/Y918	Trä i S delen av rutan.	N	Oöd
36	UO: A1, Yta C X461/Y918	Trä i S delen av rutan, detalj.	N	Oöd
37	UO: Grav I	Första rensningen.	V	Åln
38	UO: Grav I	Första rensningen.	Ö	Åln
39	UO: A1, Yta C X461/Y918	Trä i S delen av rutan, detalj.	N	Oöd
40	UO: Grav II	Bäcken och eldstål.	SÖ	Tbo
41	UO: Grav II	Detalj, bäcken och eldstål.	SÖ	Tbo
42	UO: Grav I (och IV)	Efter rensning ca 5 cm (ritning 4).	NÖ	Åln
43	UO: Grav IV	(innan upptäckt)	NÖ	Åln
44	UO: A1, Yta C X461/Y918	Detalj rostutfällning.	S	Oöd
45	UO: Grav I	Övre (Ö) delen.	S	Åln

Nr	Objekt	Kommentar	Taget från	Fotograf
46	UO: Grav I	Övre (Ö) delen.	S	Åln
47	UO: Yta J	Innan rensning	N	Jhg
48	UO: Yta J	Innan rensning	Ö	Jhg
49	UO: A1 Yta D X463/Y921	Påbörjad rensning	S	Oöd
50	UO: Grav I	Ryggrad och revben synliga. Tumstocken ligger i N.	Lod, S	Åln
51	UO: Grav I	Ryggrad och revben synliga. Tumstocken ligger i N.	Lod, S	Åln
52	UO: Grav III, X463/Y921	Lårben och framrensad packad sand.	S	Oöd
53	UO: Yta J, A2	Efter framrensning	NÖ	Jhg
54	UO: Yta J, A2	Efter framrensning	SÖ	Jhg
55	UO: Yta J, A2	Efter framrensning	NV	Jhg
56	UO: Grav IV	Ytrensad. Svag färgning för nedgrävning kan ses. Tumstocken ligger i Ö-V riktning.	V	Åln
57	UO: Grav IV	Ytrensad, detalj tänder.	SÖ	Åln
58	UO: Grav III	Ytterligare rensad.	S	Oöd
59	UO: Grav III	Lårben plus två ben till.	S	Oöd
60	UO: Grav IV	Framrensad, vänster ben saknas.	S	Åln
61	UO: Grav IV	Framrensad	Ö	Åln
62	UO: Grav IV	Framrensad	Ö	Åln
63	UO: Grav IV	Nästan bortrensad, ryggrad och revben synliga.	Ö	Åln
64	UO: Yta E X460/Y925	Innan rensning.	Ö	Jhg
65	UO: Grav V	Mejsel tillhör Grav VI.	S	Tbo
66	UO: Grav VI		S	Tbo
67	UO: Grav III	Tumstocken ligger i S	Ö	Oöd
68	UO: Grav III	Överblick.	S	Oöd
69	UO: Grav III	Detalj vid fotänden.	Ö	Oöd
70	UO: Grav VII	Individ I och II.	SÖ	Lbn
71	UO: Grav VII	Individ I och II.	SÖ	Lbn
72	UO: Grav VII	Individ I och II.	SÖ	Lbn
73	UO: Grav VII	Individ II.	lod, V	Lbn
74	UO: Grav VII	Individ II.	Ö	Lbn
75	UO: Grav III	Efter bortplockning av ben. Kistans begränsning i S, fynd av kistspik vid rödmålade spikar.	Ö	Oöd
76	UO: Grav VIII	Detalj, skalle med tänder. Kistbotten ses som mörk färgning.	S	Åln
77	UO: Grav VI	Arbetsbild, framrensning. På bilden är Tor-Henrik Buljo.	NV	Jhg
78	UO: Grav III	Arbetsbild, rensning. På bilden är Olof Östlund.	N	Jhg
79	UO: Grav VI	Detalj kistkonstruktion. Kamerafodralet döljer en del av bilden.	S	Jhg
80	UO: Grav VI	Färgning av kista synlig.	S	Jhg
81	UO: Grav III	Detalj färgning av kista i Ö delen.	Ö	Oöd
82	UO: Grav III	Överblick.	Ö	Oöd
83	UO: Grav VIII	Framrensad.	Ö	Åln
84	UO: Grav VIII och IX	Överblick. Närmast helt framrensade.	Ö	Lbn
85	UO: Grav VIII och IX	Överblick.	V	Lbn
86	UO: Grav VIII och IX	Detalj skallar.	Lod, Ö	Lbn
87	UO: Grav VI	Överblick.	V	Tbo
88	UO: Grav VI	Detalj, huvudände.	N	Tbo
89	UO: Grav VI	Överblick.	Ö	Tbo
90	UO: Grav VI	Överblick.	Ö	Tbo
91	UO: Arbetsbild	Lars Backman visar Åke och Stig Lundqvist grävplatsen. På huk ses Olof Östlund.	V	Åln
92	UO: A1, Yta B X463/Y923	Innan rensning	Ö	Åln

Nr	Objekt	Kommentar	Taget från	Fotograf
93	UO: A1, Yta B X463/Y923	Innan rensning	Ö	Åln
94	UO: A1, Yta E X460/Y925-927	Efter 5 cm rensning	Ö	Jhg
95	UO: A1, Yta E X460/Y925-927	Efter 5 cm rensning	S	Jhg
96	UO: Grav X	Överblick.	Ö	Oöd
97	UO: Grav X	Fotände.	Ö	Oöd
98	UO: Grav X	Huvudände.	N	Oöd
99	UO: Grav X	Överblick.	Ö	Oöd
100	UO: Grav X	Huvudände	Lod, Ö	Oöd
101	UO: Grav X	Framrensad	Ö	Oöd
102	UO: Grav X	Helt framrensad	N	Oöd
103	UO: A1, Yta B X464/Y923	Andra rensningen (ritning 10b)	S	Åln
104	UO: A1, Yta B X464/Y923	Andra rensningen (ritning 10b).	Ö	Åln
105	UO: A1, Yta B X464/Y923	Översikt, andra rensningen (ritning 10b).	Ö	Åln
106	UO: Fikapaus	På bilden ses Olof Östlund, Tor-Henrik Buljo och Lars Backman.	-	Åln
107	UO: Arbetsbild, Grav X	På bilden ses Olof Östlund vid Grav X. Johan Hägg och Tor-Henrik Buljo i bakgrunden vid Yta E.	NV	Åln
108	UO: Arbetsbild, Yta E, Grav XI	På bilden ses Johan Hägg och Tor-Henrik Buljo.	NV	Åln
109	UO: Grav XI	Detalj tänder	S	Åln
110	UO: Grav XI	Överblick.	S	Jhg
111	UO: A1, Yta B X464/Y923-926	Senaste rensningen, innan övertäckning.	N	Åln
112	UO: A1, Yta B X464/Y923-926	Överblick, innan övertäckning.	V	Åln
113	UO: A1, Yta B X464/Y923-926	Innan övertäckning (ritning 10c).	S	Åln
114	Möjlig husgrund, Kyrkudden	På bilden ses Åsa Lindgren och Tor-Henrik Buljo.	Ö	Oöd
115	Möjlig husgrund, Kyrkudden	På bilden ses Johan Hägg och Tor-Henrik Buljo.	SÖ	Oöd
116	UO: Grav I, IV, VII, VIII, IX	Efter igenläggning	SÖ	Åln
117	UO: Yta Syd	Efter igenläggning	S	Åln
118	UO: A1, Yta C X461/Y918	Efter igenläggning	S	Åln
119	UO: Grav III	Efter igenläggning	SV	Åln
120	UO: A1, Yta B X464/Y923-926	Efter igenläggning	Ö	Åln
121	UO: A1, Yta E X460/Y925-927	Efter igenläggning	SÖ	Åln
122	Hemfärd på Sädvajaure	På bilden ses Johan Hägg, Tor-Henrik Buljo, Olof Östlund och vår båtförare Åke Lundqvist, Ballasviken. Silbojokk i bakgrunden.		Åln
123	Eldstål, Grav X	Efter påbörjad konservering.	-	Bfm
124	Eldstål, Grav X	Efter påbörjad konservering, detalj textil.	-	Bfm

Lbn - Lars Backman

Tbo - Tor-Henrik Buljo

Jhg - Johan Hägg

Åln - Åsa Lindgren

Oöd - Olof Östlund

Björn Fernström, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna

Anläggningar som undersöktes 1983-84 i området S om bäcken. Flera anläggningar ligger under vatten även vid lågt vattenstånd.
© Nbm Acc 2004:110:4

Vy över "kyrkudden", taget från övre slaggvarpen S om bäcken.
© Nbm Acc 2004:110:6

Dokumentation av utrasat kranium i rasbranten invid bäcken.
© Nbm Acc 2004:110:9

Yta C i V delen av Anläggning 1, innan rensning. Foto taget från Ö inifrån A1.
© Nbm Acc 2004:110:24

Detalj Grav II, Yta Syd. Eldstål ligger på färgning (svart) efter bäcken.
© Nbm Acc 2004:110:41

Yta D vid påbörjad rensning. Centralt i bild ses A1 N stensockel och till höger i bild det markfasta block som nämns i anläggningsbeskrivningen för grav III och X. Foto taget inifrån A1.
© Nbm Acc 2004:110:49

Grav I, delvis framrensad. Rygggrad och revben ses som bruna färgningar mot de mörka resterna av kistbotten. På ömse sidor om kroppen ligger spik. Foto taget från S.
© Nbm Acc 2004:110:50

Anläggning 2 inom Yta J utgick på grund av dess diffusa karaktär.
© Nbm Acc nr 2004:110:55

Grav IV, framrensad. Foto taget från fotänden i Ö.
© Nbm Acc nr 2004:110:62

Grav III, påbörjad framrensning. Benpipor som rubbats ur sitt läge sticker upp i ytan invid stenblocket till höger i bild.

© Nbm Acc nr 2004:110:68

Grav III, detalj vid fotänden. Benpipor som rubbats ur sitt läge sticker upp i ytan.

© Nbm Acc nr 2004:110:69

Grav VII. Individ II återfinns i botten av den framrensade ytan och Individ I på kanten ovanför. De rostbruna färgningarna utgör resterna av skelettet.
© Nbm Acc nr 2004:110:72

Grav VIII, Individ I. Detalj av huvudänden. Kranium och käke ses som rostbruna färgningar mot de mörka resterna av kistbotten. Tänderna från över- och underkäke ligger fortfarande mot varandra.
© Nbm Acc nr 2004:110:76

Grav VIII helt framrensad mellan kantställda stenar. Vänster om denna håller Grav IX att rensas fram.

© Nbm Acc nr 2004:110:83

Grav VIII och IX närmast helt framrensade. Bilden tagen från Ö.
© Nbm Acc nr 2004:110:84

Grav VI detalj, huvudände. Kistans trä är delvis bevarat i denna grav. Mitt i bild ses några tänder och i nedre högra hörnet spikar från kistan.
© Nbm Acc nr 2004:110:88

Grav VI helt framrensad. Fotot är taget från N. Mellan Grav VI och schaktkanten ligger spik, sannolikt från ytterligare en grav.
© Nbm Acc nr 2004:110:90

Anläggning 1, NÖ delen, innan rensning av Yta B påbörjats. På bilden ses Tor-Henrik Buljo, Olof Östlund, Åke Lundqvist och Johan Hägg.
© Nbm Acc nr 2004:110:93

Grav X framrensad. Bilden tagen från fotänden i Ö, där det markfasta blocket återfinns.
Till höger i bild ses A1 norra stensockel.
© Nbm Acc nr 2004:110:101

Yta B efter påbörjad rensning. Det grå/svarta området utgör fyllningen i nedgrävningen och där intill ses skörbrända stenar till höger i bild.

© Nbm Acc nr 2004:110:103

Yta E efter utvidgning för Grav XI. Johan Hägg och Tor-Henrik Buljo i arbete.

© Nbm Acc nr 2004:110:108

Grav XI i Yta E. Diffusa färgningar anger gravens nedgrävning i SV delen. I Ö är den helt ursvallad.
© Nbm Acc nr 2004:110:110

Yta B nedgrävning och eldstad framrensade. Därefter lades schaktet igen.
© Nbm Acc nr 2004:110:113

ANALYS AV TAND- OCH SKELETTLÄMNINGAR FRÅN SILBOJOKK, ARJEPLOG SN.

Mjölktänder och permanenta anlåg

Petra Molnar

Bakgrund

På uppdrag av Norrbottens museum har tand- och benlämningar analyserats från Silbojokk (Raä 368), Arjeplog sn. Analysen utfördes vid Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet vid Ulriksdal i Stockholm i december 2004.

Material

De analyserade ben- och tandlämningarna kommer från arkeologiska utgrävningar som utfördes i Silbojokk, vid Sädvajaures strand 2004. Tänder och ett fåtal fragment av kranium har bevarats från 11 individer, som är numrerade enligt tabell 1. I tabell 1 finns också en sammanfattning av lämningarnas omfattning och sammansättning. I de allra flesta fall är endast emaljen bevarad, d v s tandkronan. I fyra fall finns även lämningar av kraniet bevarat: grav I, grav VI, grav VII:1 samt grav X. Materialet var mycket skört och behandlades med största försiktighet.

Metoder

Samtliga tänder och kraniefragment analyserades makroskopiskt. Tändernas morfologi studerades med hänsyn till bevaring, mineralisering, slitage och anomalier.

Könsbedömning

På grund av avsaknad av postkraniala delar (d v s, ben som inte är kranium), har gängse antropologiska metoder för könsbedömning ej kunnat användas. Dessa metoder stödjer sig på sekundära könskaraktärer i skelettet och är i huvudsak morfologiska. Metriska metoder används även de postkranialt, men i förekommande fall främst på lårbenets och överarmens ledhuvud. I detta fall har istället tänderna i de fall det varit möjligt mätts för att försöka utföra en metrisk könsbedömning som helt baseras på storlek. Här kan det vara av vikt att nämna att denna typ av analyser bör behandlas kritiskt, och med försiktighet, då det naturligtvis kan finnas både kvinnor med stora tänder likväl som män med små i materialet.

Mätningarna utfördes med hjälp av ett digitalt skjutmått av märket Mitutoyo. Två mått användes på varje tand, från sida till sida på (mesialt/distalt= MD), samt från ytan närmast läppen på framtänder och hörntänder och ytan närmast kinden på främre och bakre kindtänder till ytan som vätter mot tungan (labiala-buccala/linguala).

Mått från tre tänder valdes ut: hörntanden (C, eller canin), första bakre kindtanden (M1, eller förstamolar) samt andra bakre kindtanden (M2, eller andramolar), detta på grund av att de var flest förekommande i materialet. Nitton caniner, 26 förstamolarer och 27 andramolarer var mätbara. Måtten sattes sedan in i ett punktdiagram (figurerna 1, 2 a-d, 3 a-d och 4 a-d) där varje markering representerar en av gravarna. I samtliga diagram har således gravarna samma markering, för att de skall kunna jämföras med varandra. För varje tandtyp gjordes dessutom ett sammanfattande diagram (5 a-c) där medelvärden av tandmått från gravarna markeras av en punkt (i förekommande fall resulterande i en linje) som representerar storleken på tanden i förhållande till de andra gravarna.

Åldersbedömning

För åldersbedömningar av tänder användes tändernas frambrytning och mineralisering, d v s bildande med hjälp av Ubelaker (1978). För de vuxna individerna användes framför allt slitaget för åldersbedömningen, med hjälp av tandslitageschema utarbetat av Brothwell (1969).

Resultat

Nedan följer en beskrivning av de enskilda gravarna. När det gäller könsbedömningarna läses texten med fördel parallellt med figurerna 1, 2 a-d, 3 a-d, 4 a-d och 5 a-c.

Grav I

I graven påträffades tandrester och kranierester från ett barn. Arton mjölk tänder och 24 permanenta tänder som hade rester av rötter kvar, och således var jämförelsevis relativt väl bevarade. I de fall de permanenta tänderna inte var färdigmineraliserade fanns inte hela roten, utan endast *tandanlaget*, med roten färdigbildad i varierande grad beroende på tandtyp. Inga permanenta tänder var i occlusion (visade inga tecken på slitage), sexårstanden var ännu inte frambruten, inga mjölk tänder hade heller tappats. Graden av mineralisering och tandframbrott indikerar en ålder på ca 4 (+- 1) år, eventuellt något äldre.

Mätningarna utfördes på både mjölk tänder och permanenta tänder. Resultaten är inte entydiga. Mjölktanden som kunde mätas och jämföras visar på en liten storlek, medan de permanenta tänderna visar på en relativt stor tandstorlek.

Från kraniet var delar av tinningbenet (*temporale*) med klippdelen (*pars petrosa*) bevarad, något som kan anses som väntat, då just denna del ofta även bevaras i brandgravar, då den är mycket kompakt. Dessutom fanns ca 30-35 övriga kraniefragment som är oidentifierade. Storleken på dessa varierar mellan ca 0.5 cm till ca 4 cm.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav IV

Endast emaljen från 26 tänder hos en vuxen individ finns bevarade. Dessa är något mer slita än de hos individen i Grav V. Endast på förstamolaren har emaljen slitits ner till dentinet på några millimeterstora ytor, vilket leder till en bedömning av ålder med hjälp av tandslitage på mellan 25 och 35 år.

Svaga emaljhypoplasier (tillväxtstörningar) har noterats på två tänder (canin i överkäken vänster sida och första premolaren i underkäken vänster sida). Emaljhypoplasier är tydliga horisontella fåror eller ibland gropar på emaljytan som beror på en störning vid mineraliseringen som kan orsakas av t ex undernäring, infektion eller annan sjukdom. Emaljhypoplasier som observeras på mjölk tänder beror på en åkomma som modern lidit av när barnet låg i magen. På permanenta tänder beror tillväxtstörningarna på något som hänt under barnåren, när dessa tänder mineraliserades. Tre små karies-angrepp observerades på förstamolaren i underkäken höger sida samt första och andramolaren i underkäken vänster sida. Dessa är alla under en mm i diameter.

Grav V

Lämningarna består av mycket fragila och svärmätta tänder på grund av deras skörhet. Endast emaljen finns bevarad av 16 tänder. Av dessa är en mjölkand. Tänderna kommer från en vuxen individ och om mjölkanden de facto tillhört individen, kan det röra sig om en kvarstannande mjölkand som inte tappats, ett relativt vanligt fenomen hos både människor och djur. Alla permanenta tänder är frambrutna och i occlusion, vilket innebär att det rör sig om en individ som troligtvis var mellan ca 20 och 25 år. Detta baserat på att visdomständerna är frambrutna och visar tecken på slitage, samtidigt som slitaget på alla tänder är sparsamt.

Storleken på tänderna visar att denna individ ligger något över medelvärdet. Vissa enskilda tänder ligger också väsentligt över medelvärdet.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav VI

Elva hela och fyra halva tänder har identifierats i denna grav. Tänderna är måttligt slitna, ungefär samma grad som individen i grav IV, och åldersbedömningen blir således lika, ca 25-35 år.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav VII:1

Detta fynd består av ett fåtal kraniefragment samt ett tandfragment, som inte bedöms tillhöra Grav VII:2 eller VII:3. Det rör sig om ett fragment av en förstamolar i underkäken på vänster sida. I materialet från Grav VII finns således tre individer representerade.

Grav VII:2

I denna grav finns 23 tänder med delvis bevarade rötter samt ett 10-tal kraniefragment bevarade. Slitaget är begränsat till att endast omfatta emaljen, vilket leder till en slitagebaserad åldersbedömning på ca 20-30 år.

Tandmåttan placerar denna individ relativt lågt med förstamolarens mått, medan caninernas och andramolarens hamnar relativt högt i $\frac{3}{4}$ av fallen. När det gäller medelvärdena hamnar 7 av 11 mått under medelvärdet.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav VII:3

Endast emaljen finns bevarad på dessa 18 permanenta tänder. Slitaget är mer omfattande än hos individen i grav VII/II, framför allt på de främre tänderna. Slitage på kindtänderna är dock begränsat till emaljen. Slitage förekommer även på visdomstanden som alltså varit frambruten och i occlusion. Åldern bedöms till ca 25-35 år.

Måtten från denna individ hamnar alla under medelvärdet, och placerar sig också lågt i övriga diagram, vilket skulle kunna indikera att det rör sig om en kvinna.

Karies förekommer på förstamolaren i överkäken på höger sida (\emptyset ca 1 mm), andramolaren i överkäken på höger sida (\emptyset ca 1.2 mm), samt på andramolaren i underkäken på vänster

sida (ø ca 1.2 mm).

Grav VIII:1

Tänderna från Grav VIII har delats upp i tre påsar med benämningarna 1, 2 och 3 (se alltså även nästa grav). Tänderna i påsarna 1 och 2 visade sig höra från samma individ och påse tre innehöll resterna efter ytterligare en individ (VIII:2).

Slitaget är mycket begränsat, inget dentin är synligt på någon kindtand. Visdomständerna har inte påträffats. Detta betyder troligtvis att de varit genetiskt frånvarande, eftersom ledytan som annars finns på andramolaren saknas. Detta förekommer hos ungefär hälften av alla människor (Hillson, 1986: 193). Denna individ är alltså troligtvis också relativt ung, ca 20-25 år.

Tandmåttan ger inga entydiga resultat, men är relativt små. Fem av åtta värden hamnade under medelvärdet.

På andra premolaren i överkäken på höger sida har en form av emaljhypoplasier noterats, i form av små gropar i emaljen. Tandens uppvisar också en något onormal morfologi, något som troligtvis också är en form av emaljhypoplasia, som också kan uppträda som gropbildning.

Grav VIII:2

Till denna grav hör tre tandkronor och två fragment. Dessa hör till ytterligare en individ, dvs inte den i VIII:1. Tänderna var i det närmaste oslitna, en indikation för att det rör sig om en ung vuxen individ.

Två caniner mättes och de gav inga tydliga indikationer för kön.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav IX

Flertalet av tänderna består endast av tandkronor, ett fåtal har dock delar av rötter bevarade. Visdomständerna verkar liksom i grav VIII: 1 saknas här, liksom ledytor på framförvarande molar. Slitaget är även här minimalt, vilket betyder att det är en ung vuxen individ, troligtvis mellan 20 och 25 år.

Åtta av elva mått ligger under medel, en indikation för det kan röra sig om en kvinna. Punktdiagrammen ger en mindre klar bild.

Andramolaren i överkäken på höger sida har en inbuktning på tuggytan, vilket kan vara en tillväxthämning.

Grav X

Denna grav innehöll lämningar i form av tandkronor och kraniefragment. En del av underkäken (*mandibula*), nackbenet (*occipitale*), hjässbenet (*parietale*) samt sex oidentifierade kraniefragment (< 1 cm). Kraniesuturerna är ännu inte slutna vilket indikerar en relativt ung vuxen individ. Tandslitaget tyder på en ålder omkring 30-40 år, då en del av dentinet finns exponerat, dock endast på relativt små ytor på molarerna. Framtänder och hörntänder är relativt sett mer slitna, vilket leder till en något högre ålder än övriga

individer. Andraincisiven i överkäken på höger sida visar ett ovanligt slitage då det förutom att gå utmed kronans längdaxel även fortsätter bakåt och bildar en L-form.

Formen på mandibula och muskelfästen på nackbenen ger relativt starka indikationer för det manliga könet. Sammanlagt sex tänder identifierades varav endast två kunde mätas. Det mått som tagits med ligger under medelvärdet.

Inga patologiska förändringar noterades.

Grav XI

Graven innehåller mjölkttänder från ett barn. Tänderna är anlag och är inte färdigmineraliserade. Graden av mineralisering tyder på en ålder av ca 2 (\pm 1) år.

Inga patologiska förändringar noterades.

Sammanfattande kommentarer

Baserat på tandslitaget har flertalet av individerna bedömts vara i ungefär samma ålder. Dessa verkar ha varit ungefär 20-25 år. Slitaget på kindtänderna har i de flesta fallen inte påverkat annat än den yttersta ytan på emaljen. Åldersbedömningar med hjälp av slitage kan dock vara osäkert med tanke på att vi inte vet hur dessa människor har levt, och under vilka omständigheter. Tänderna kan ju till exempel ha använts på ett sätt som påverkat slitaget. Däremot är det en fördel att studera tandslitaget inom en population snarare än mellan populationer eftersom dessa kan ha haft mycket olika livsstilar. Förutsatt att människorna inom populationen har levt på liknande sätt kan ju individerna då åldersbedömas relativt och i förhållande till varandra.

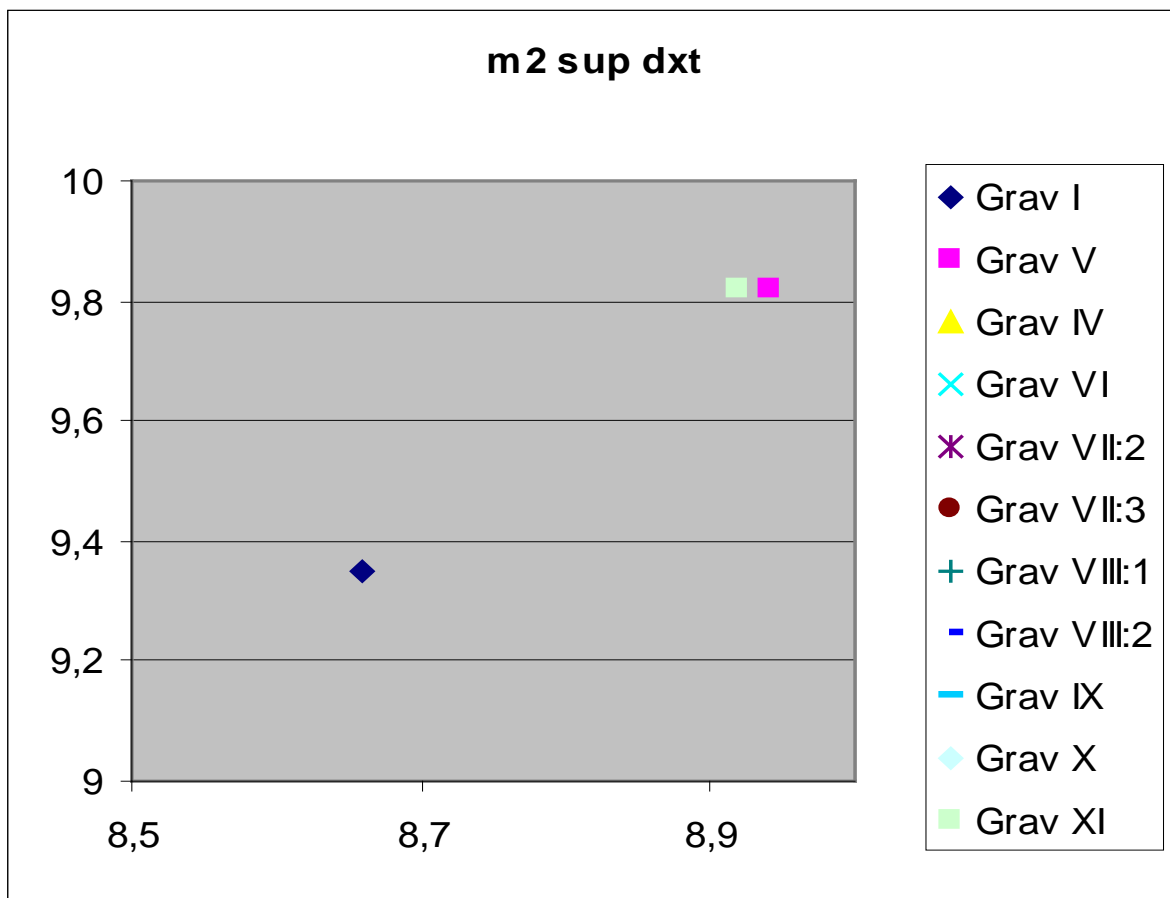
När det gäller de något försiktiga könsbedömningarna bör det än en gång påpekas att dessa helt och hållet är utförda med hjälp av metriska data och inte morfologi, som antropologer oftast använder. Dessa data finns i figurerna 2-6, och här är materialet öppet för tolkningar. Som synes i de sammanfattande tabellerna är könsbedömningen inte helt entydigt i något fall. Möjligen kan sägas att grav IV med relativt stor sannolikhet var en man och gravarna VII:2 och VII:3 möjligen var kvinnor. Men, det skall också understrykas att det ju faktiskt är 50 % chans att det blir rätt vid en ren gissning!

När det gäller patologiska förändringar så har få fall av karies noterats, och få fall av tillväxtrubbningar i form av emaljhypoplasier och liknande. Avsaknaden av karies kan möjligen förklaras av att det rör sig om unga individer. De individer som har karies, är de något äldre individerna, men här rör det sig i samtliga fall om millimeterstora kaviteter.

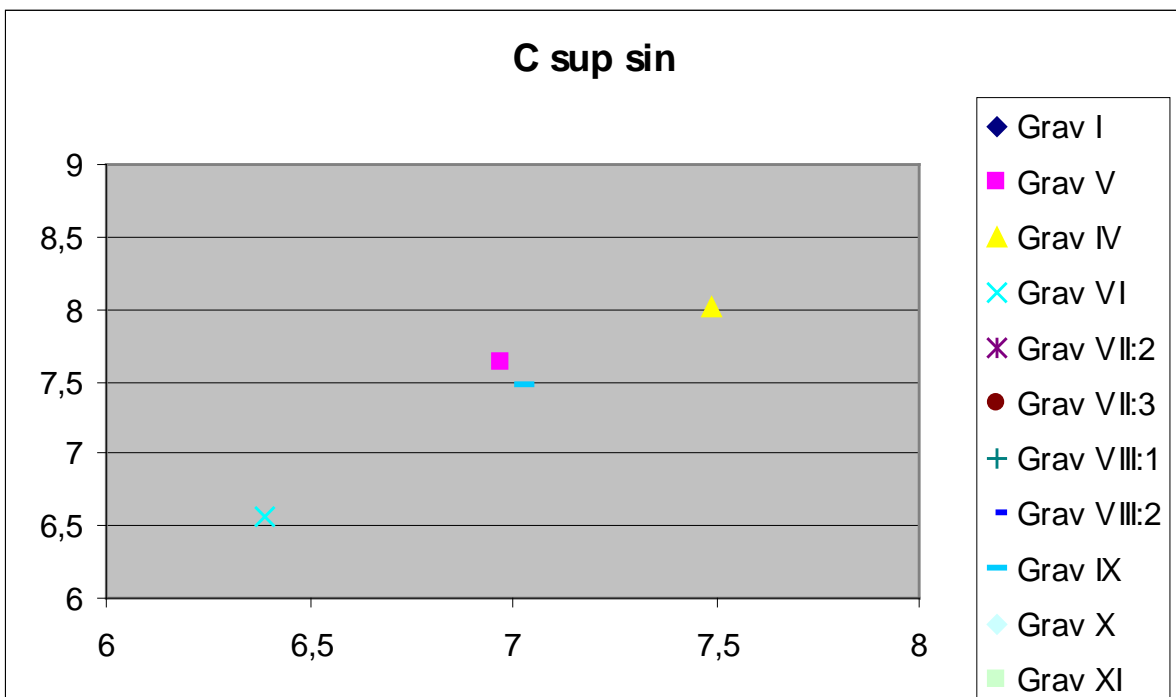
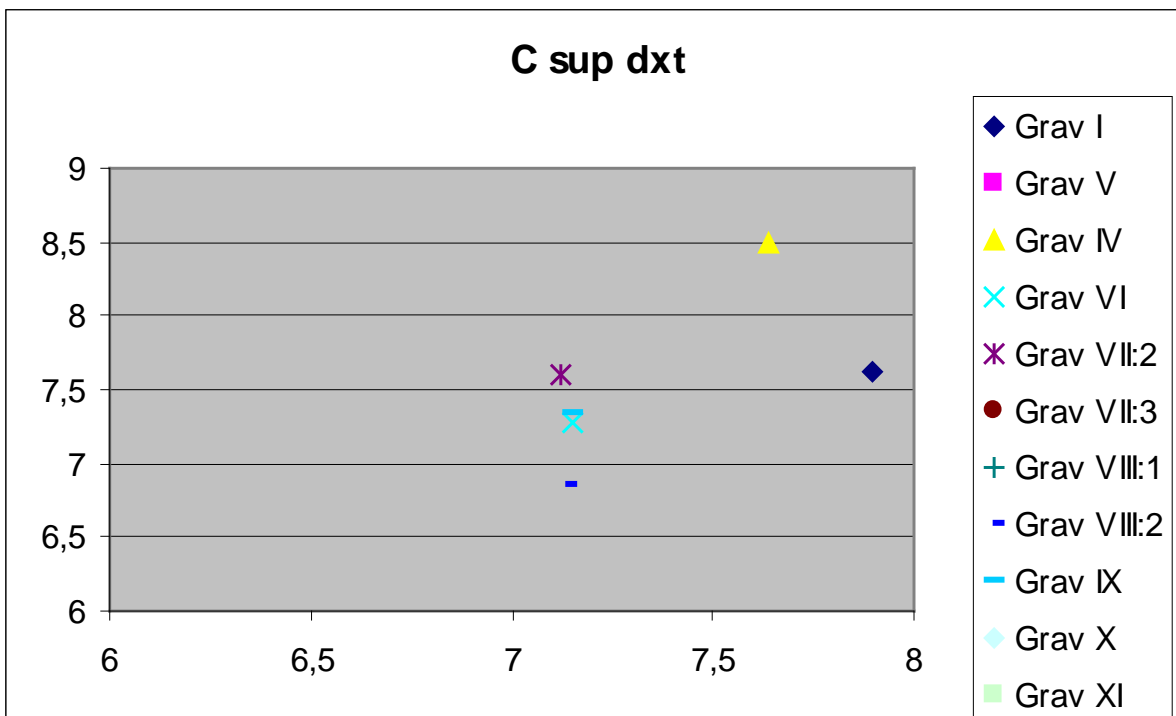
FIGURER OCH TABELLER

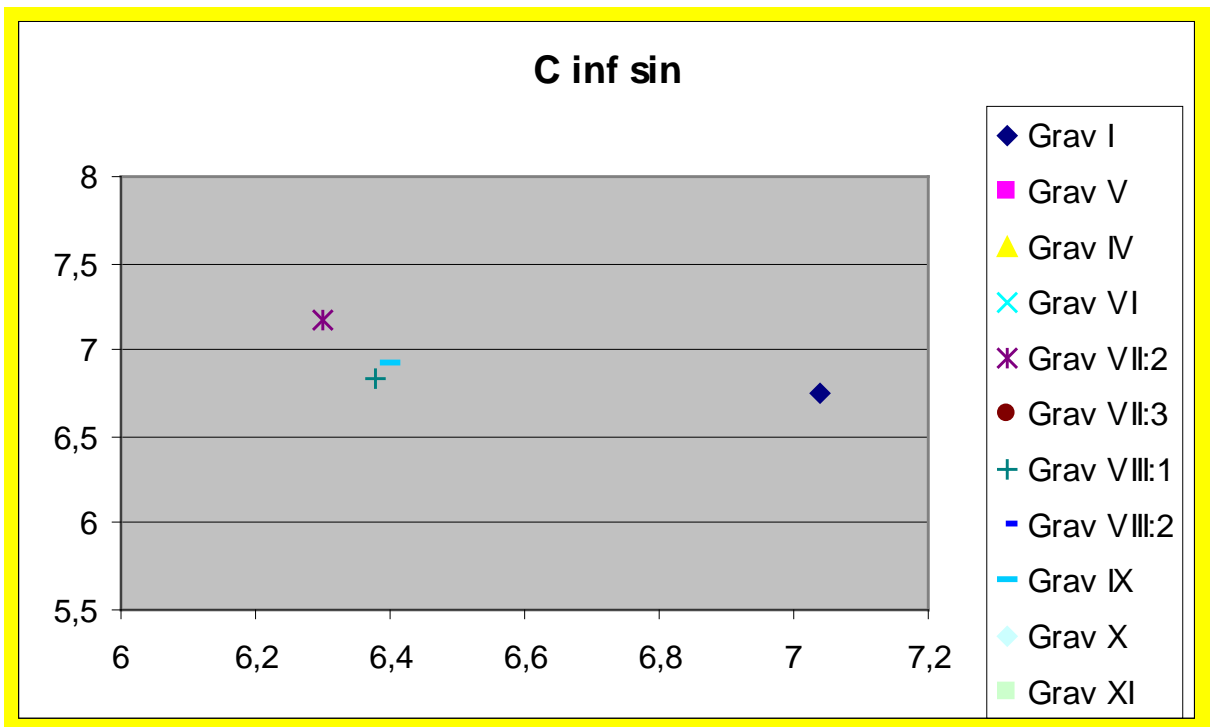
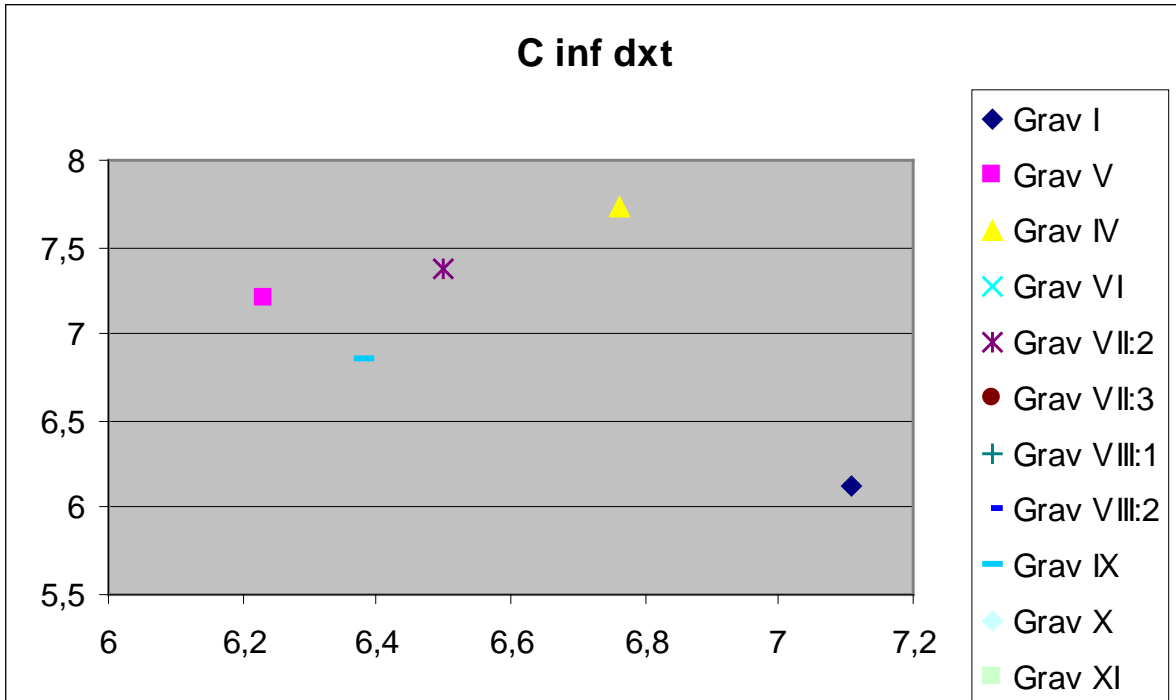
I figurerna förekommer tandmått från Silbojokk. Till varje figur finns alla gravarna, även om just den tanden inte finns bevarad i graven. Detta för att varje grav har tilldelats en typ av brytpunkt genomgående i figurerna, för att denna skall kunna följas. Tänder som använts är andra mjölkmolaren (m 2), caninen (C), första molaren (M1) och andra molaren (M2). Förkortningen sup (superior) står för överkäke, inf (inferior) för underkäke. Höger sida betecknas dxt (dexter), vänster sida sin (sinister). Siffran efter tandtypsförkortningen anger vilken plats tanden har inom tandgruppen. (Om siffran är upphöjd eller nedsänkt markerar om den kommer från överkäke eller underkäke. I de fall där *mandibula* (underkäke) eller *maxilla* (överkäke) skrivs ut förekommer bara en tand inom tandgruppen (dvs caninen).

Figur 1. Tandmått från andra mjölkmolaren i överkäken, höger sida.

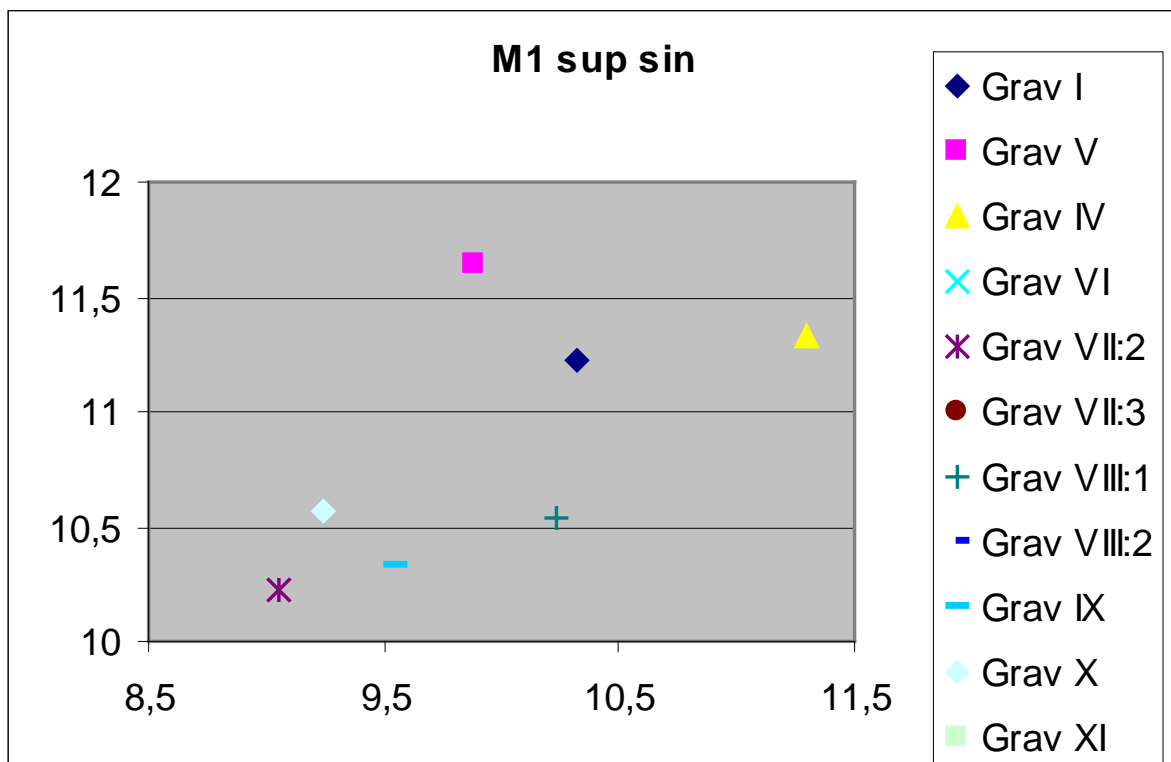
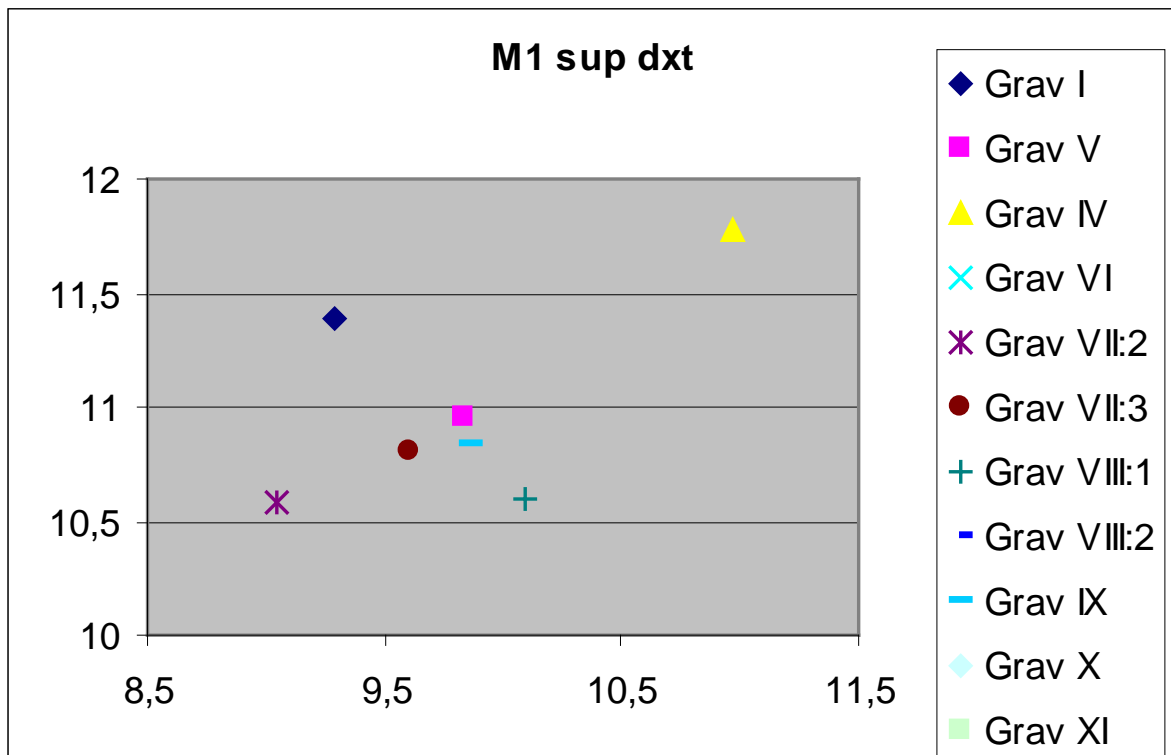

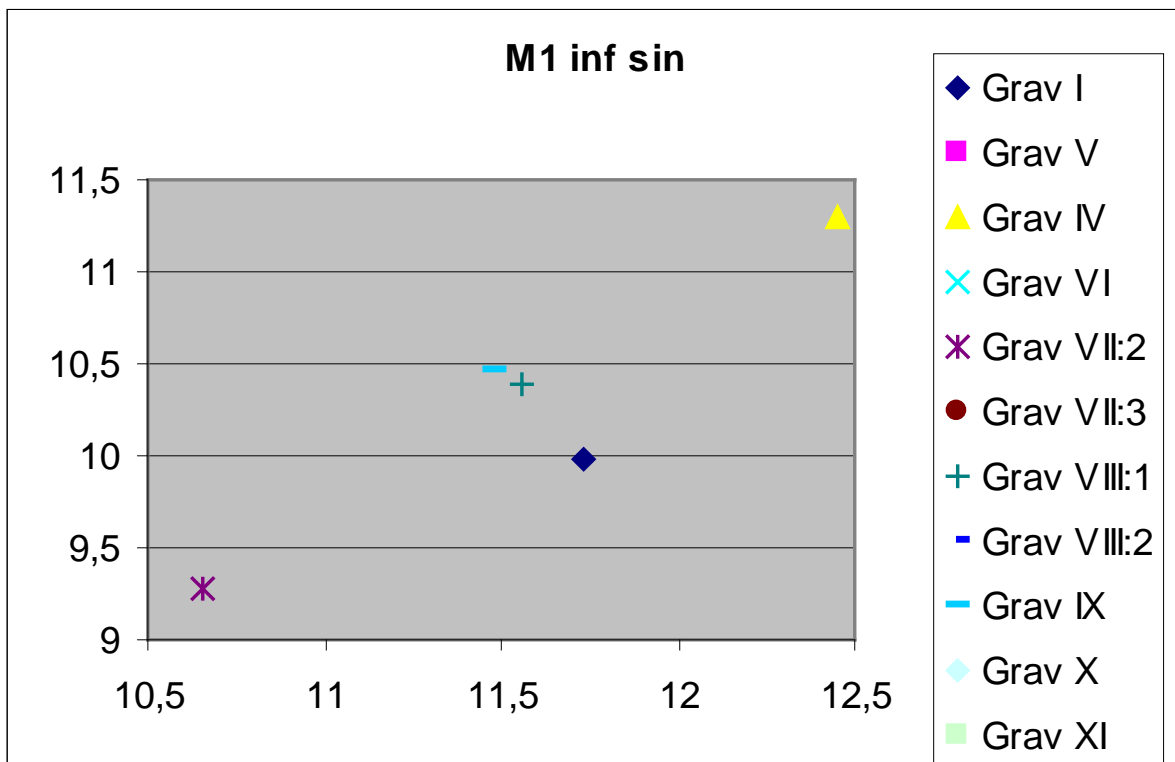
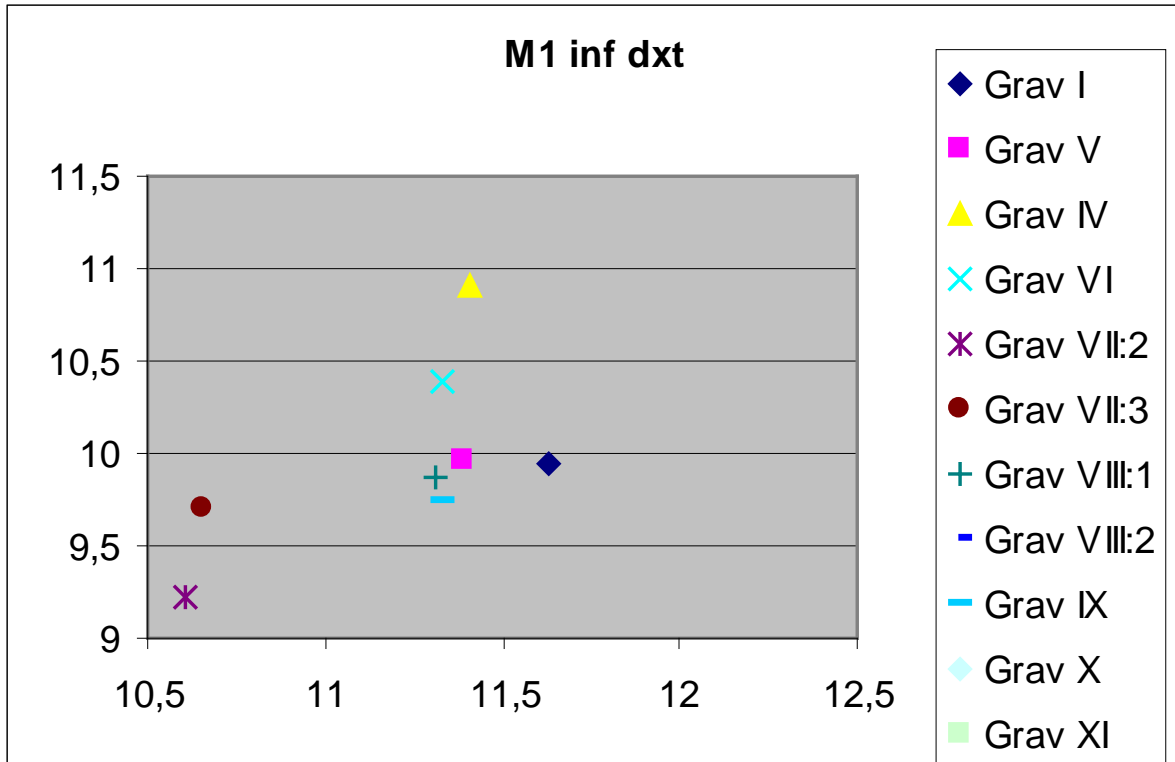
Figur 2 a-d Tandmått från permanenta hörntanden.

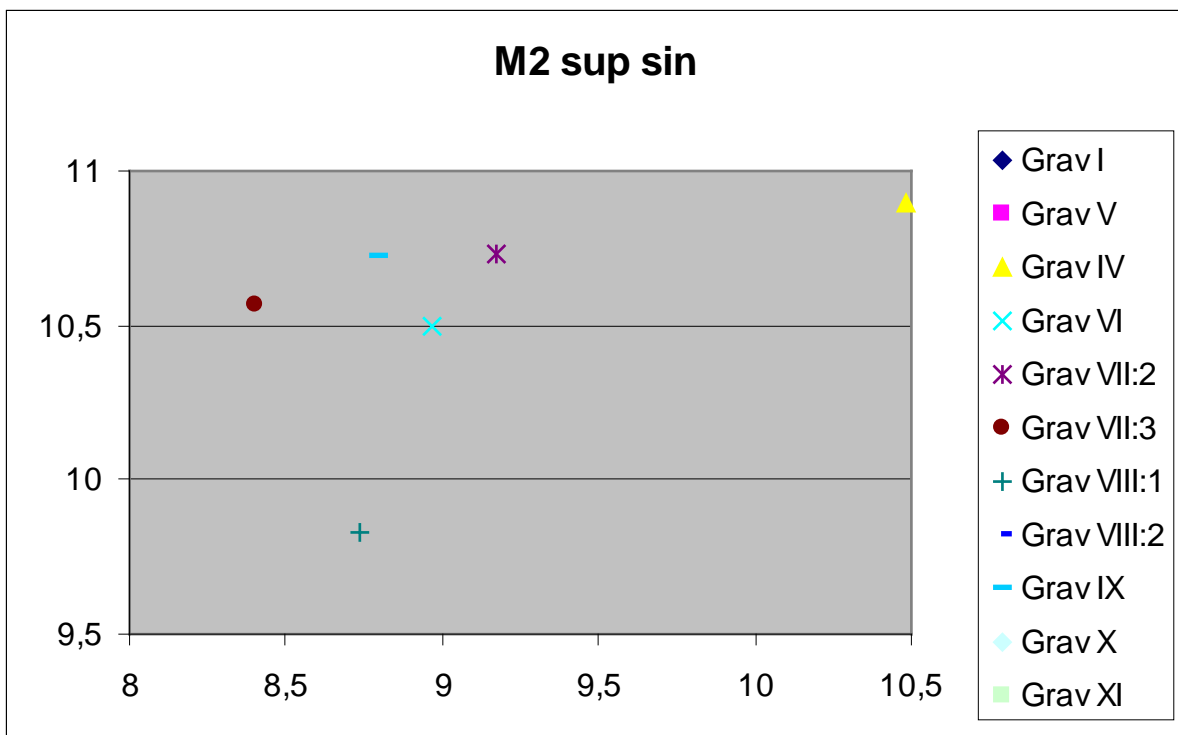
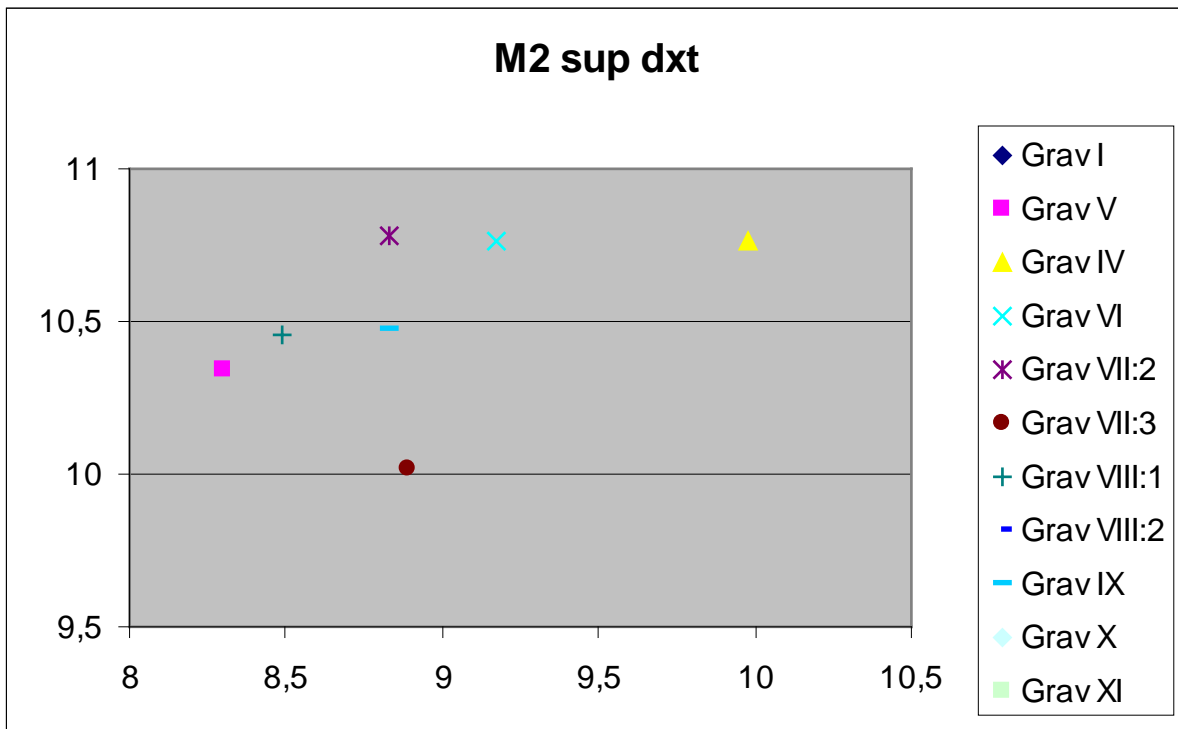

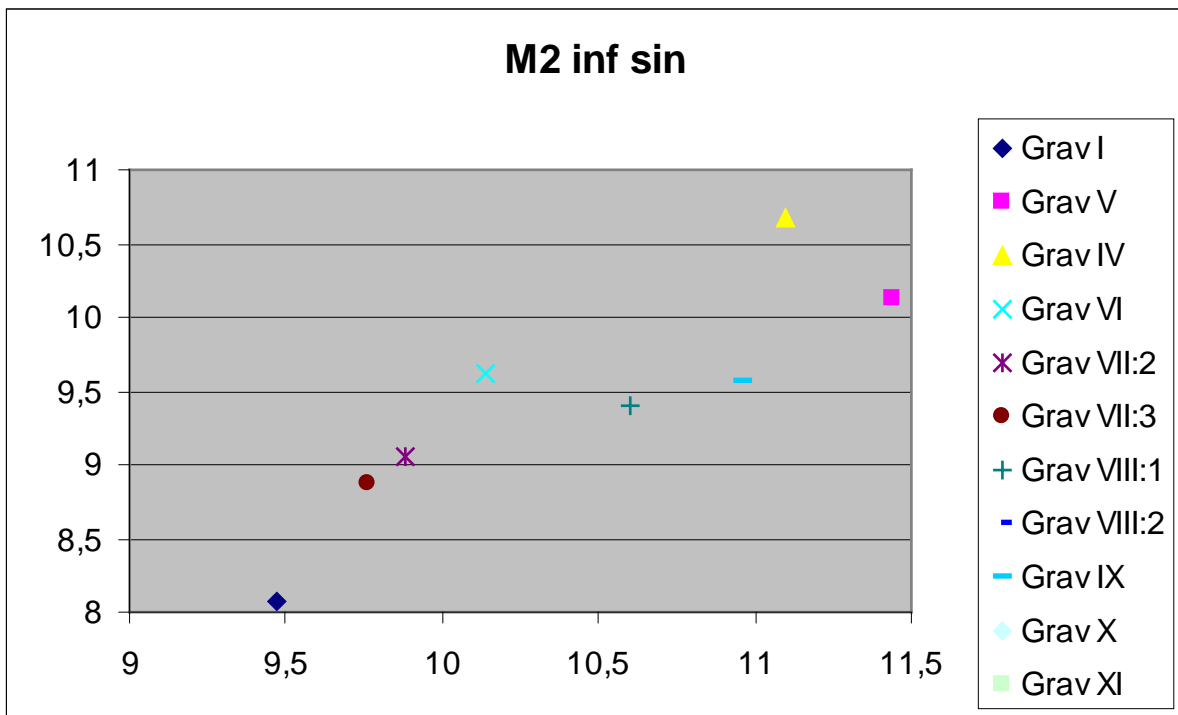
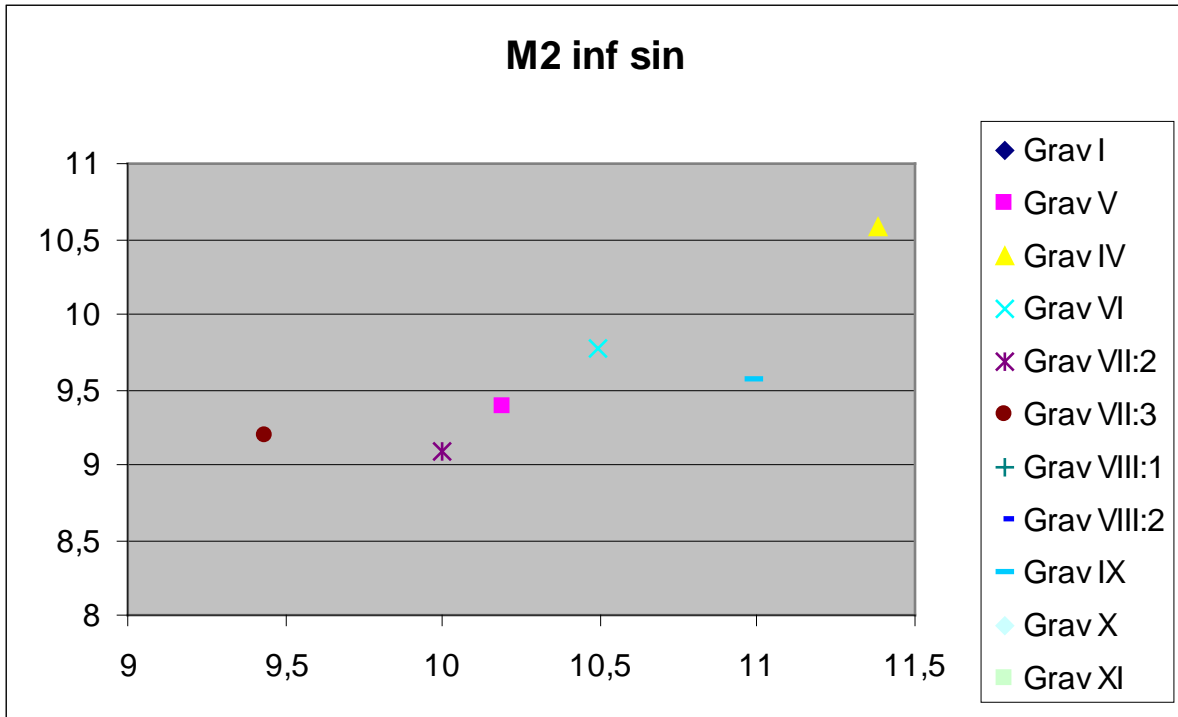
Figur 3 a-d Tandmått från den första permanenta molaren.

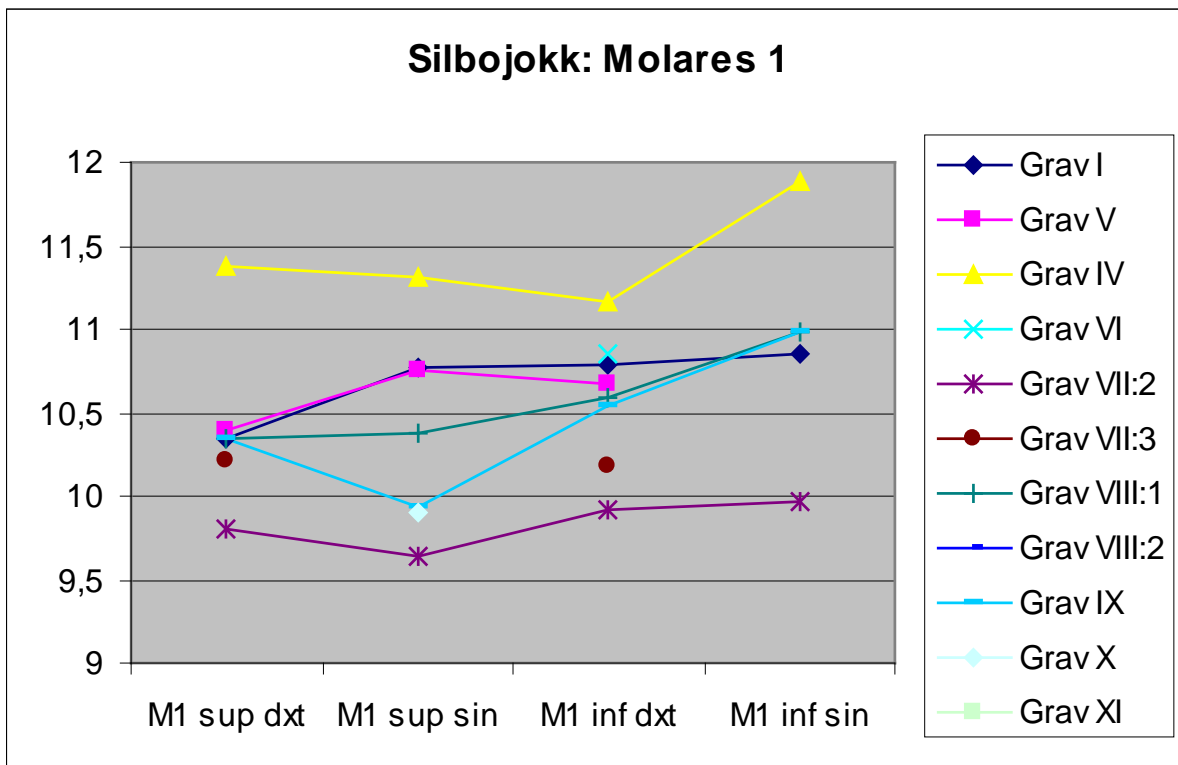
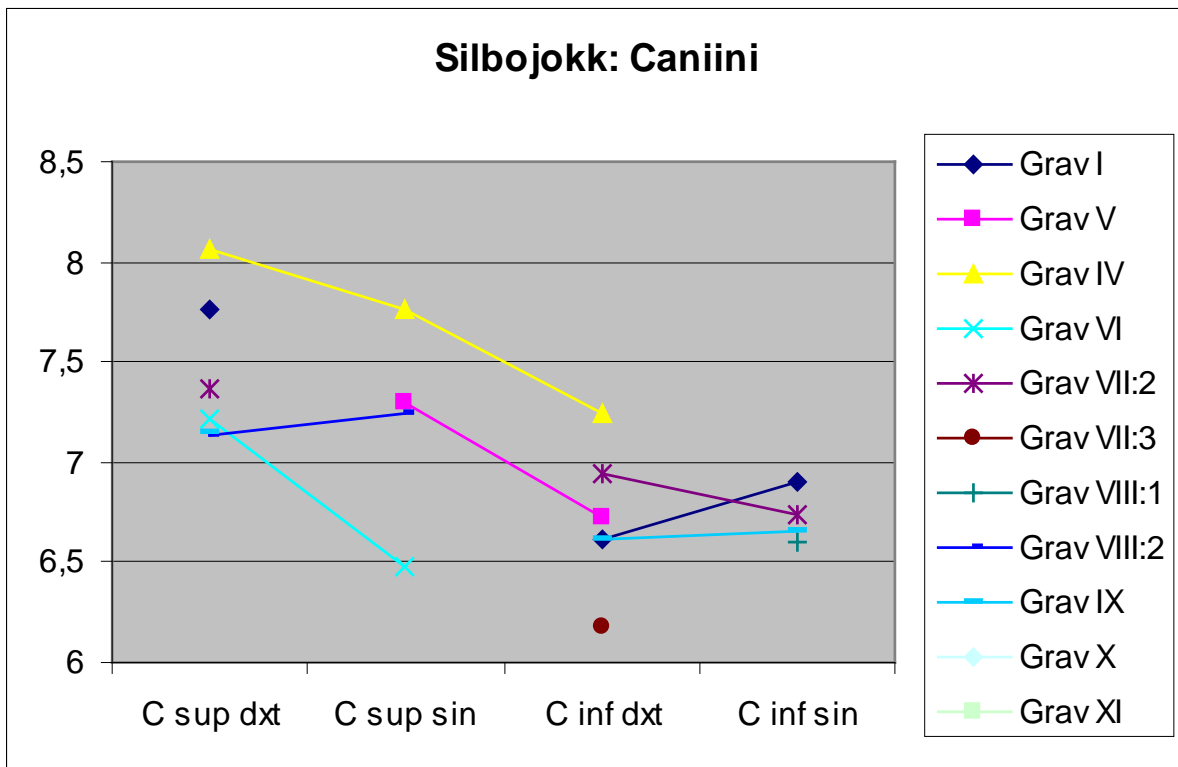

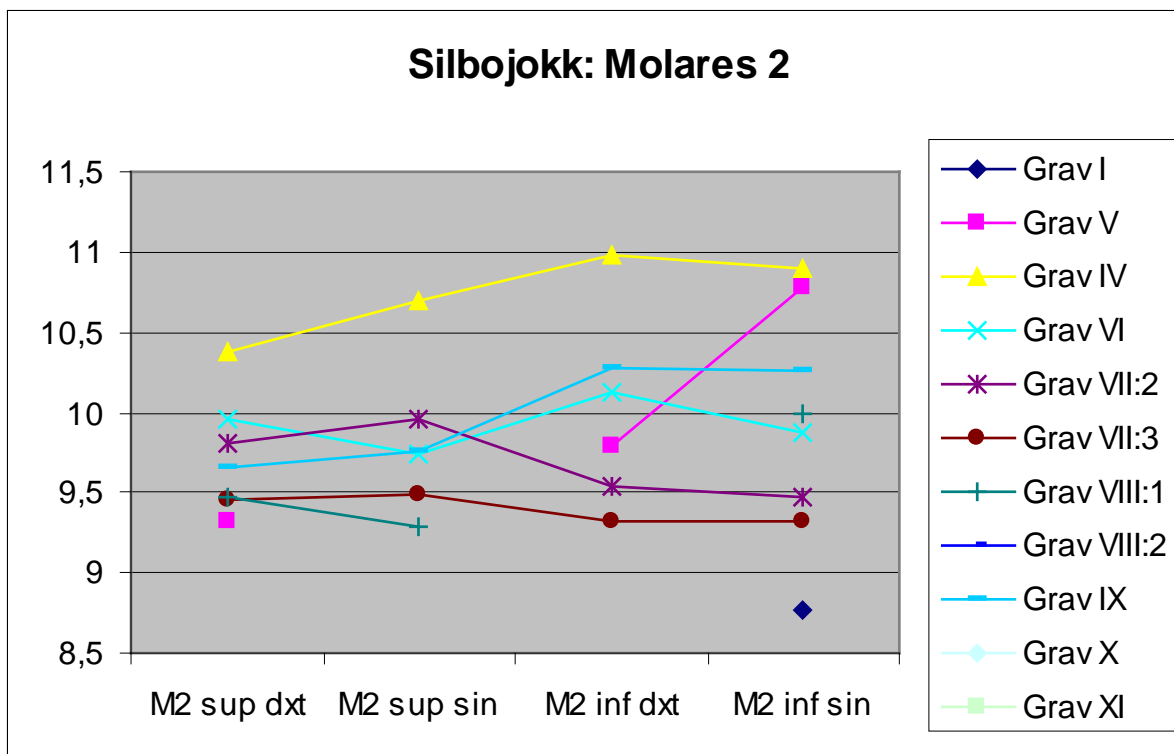
Figur 4 a-d Tandmått från den andra permanenta molaren

5 a-c. Samtliga tandmått för respektive tandtyp

Tabell 1. Sammanfattning av tand- och skelettlämningar från Silbojokk.

Grav

I	24 permanenta tänder, 18 mjölk tänder samt kraniefragment
V	15 permanenta tänder och en mjölk tand
IV	26 permanenta tänder
VI	15 permanenta tänder (varav fyra är halva)
VII: 1	1 tandfragment och ett tiotal kraniefragment
VII: 2	23 tandfragment och 11 kraniefragment
VII: 3	18 permanenta tänder
VIII: 1	23 permanenta tänder
VIII: 2	3 permanenta tänder
IX	22 permanenta tänder
X	6 tänder och kraniedelar
XI	6 mjölk tandsanlag och 14 kronfragment

Tabell 2. Medelvärden av tandmått. Värden med fet stil är de som är högre än medelvärdet.

	<u>C sup dxt</u>	<u>C sup sin</u>	<u>C inf dxt</u>	<u>C inf sin</u>
Grav I	7.76		6.62	6.9
Grav V		7.3	6.72	
Grav IV	8.06	7.76	7.24	
Grav VI	7.22	6.48		
Grav VII:2	7.36		6.94	6.74
Grav VII:1			6.18	
Grav VIII:1				6.6
Grav VIII:2	7.14	7.24		
Grav IX	7.15		6.62	6.66
Grav X				
Grav XI				
medel	7.45	7.2	6.72	6.72

	<u>M1 sup dxt</u>	<u>M1 sup sin</u>	<u>M1 inf dxt</u>	<u>M1 inf sin</u>
Grav I	10.34	10.77	10.79	10.86
Grav V	10.4	10.76	10.68	
Grav IV	11.38	11.31	11.16	11.88
Grav VI			10.86	
Grav VII:2	9.81	9.64	9.92	9.97
Grav VII:1	10.21		10.18	
Grav VIII:1	10.34	10.38	10.59	10.98
Grav VIII:2				
Grav IX	10.34	9.94	10.54	10.98
Grav X		9.9		
Grav XI				
medel	10.40	10.39	10.59	10.93

	<u>M2 sup dxt</u>	<u>M2 sup sin</u>	<u>M2 inf dxt</u>	<u>M2 inf sin</u>
Grav I				8.77
Grav V	9.32		9.79	10.78
Grav IV	10.37	10.69	10.98	10.89
Grav VI	9.96	9.74	10.13	9.88
Grav VII:2	9.8	9.95	9.54	9.47
Grav VII:1	9.46	9.49	9.32	9.32
Grav VIII:1	9.48	9.29		10
Grav VIII:2				
Grav IX	9.65	9.76	10.28	10.26
Grav X				
Grav XI				
medel	9.72	9.82	10.01	9.92

REFERENSER

Brothwell, D. 1969. Digging up bones.

Hillson, S. 1986. Teeth. Cambridge

Ubelaker, D. H. 1978. *Human skeletal remains. Excavation, analysis, interpretation.* Chicago, Aldine.